

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Diplomová práce

Švýcarsko - daňový a sociální systém

Switzerland - the tax and social system

Michal Lehončák

Plzeň 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Švýcarsko - daňový a sociální systém“

vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni, dne 31. srpna 2017

.....

podpis autora

Poděkování

Ke zpracování diplomové práce svým pozitivním přístupem, poskytnutými doporučeními a cennými radami nemalou vahou přispěla paní **Ing. Pavlína HEJDUKOVÁ, Ph.D.**, které bych chtěl uvedeným způsobem za vše poděkovat.

Obsah

Úvod.....	7
1 Metodika a cíl práce	9
2 Sociální politika.....	11
2.1 Definice sociální politiky	12
2.2 Principy, funkce a nástroje.....	13
2.3 Subjekty a objekty v sociální politice	15
2.4 Sociální stát jako welfare state.....	17
2.5 Typologie a modely sociální politiky (státu)	20
2.6 Kontinuita sociální a hospodářské politiky	22
3 Daňová politika	23
3.1 Definice daňové politiky	23
3.2 Konkurence, koordinace a harmonizace v daňové politice.....	24
3.3 Daňová kvóta	25
3.4 Daně a jejich klasifikace	26
3.5 Makroekonomické důsledky daní a efektivita	29
4 Švýcarská ekonomika.....	31
4.1 Kardinální informace	31
4.2 Fakta v číslech.....	33
4.3 Daňové a sociální atributy Švýcarska	34
5 Analýza sociálního systému ve Švýcarsku.....	38
5.1 Sociální zabezpečení	38
5.2 Důchodový systém.....	42
5.2.1 Státní penzijní systém (1. pilíř).....	43
5.2.2 Zaměstnanecké důchodové pojištění (2. pilíř).....	54
5.2.3 Penzijní schémata (3. pilíř)	61
5.3 Kritika důchodového systému.....	62
6 Analýza švýcarského daňového systému	64
6.1 Švýcarský daňový systém	65
6.2 Situace v roce 2014	68
7 Shrnutí	75
Závěr.....	79
8 Seznam obrázků.....	80

9	Seznam použitých zkratek	81
10	Seznam použité literatury	83
11	Seznam příloh	4

Úvod

Vysloví-li kdokoli z nás pojem *Švýcarsko*, napadne ho nesčetný počet různých asociací. Od obecného přístupu rozdělení mocností (zemí) na základě úrovně rozvoje, kde je řazeno k zemím, jež patří k nejvyspělejším hospodářstvím světa, až po konkrétní začlenění. Typické pro tuto zemi je, její vysoká úroveň *zajištění člověka* v různých životních situacích, především *systemem sociálního zabezpečení* a rovněž vlastnost jako je konkurenceschopnost, co by země, jež má v dané rovině vysoké hodnocení v porovnání s ostatními státy světa. Důvodem je rozvinutý sektor služeb.

Mimo jiné je to i země, která je některými využívána za účelem nelegálního zdanění peněz (nabízí se nižší sazba než v jiných státech). To všechno a mnoho dalšího je možné říci o zemi, jež si pevně střeží svou *nezávislost a neutralitu*.

Uvedená spojení by v nás mohla vyvolat mylný dojem, že se *Švýcarska* celosvětové, civilizační problémy vlastně netýkají, nicméně opak je pravdou. Ani ekonomice, kterou je *Švýcarsko*, se problémy nevyhýbají. Témata jako jsou průmysl, životní prostředí, legislativa a jim podobné politiky, nebudou v uvedeném rozsahu práce rozebírány (alespoň ne primárně, nýbrž se mohou vyskytnout pouze okrajově), proti tomu tématu *sociální a daňové politiky, a s nimi spojené řešené otázky neustále se prohlubující problematice důchodového systému z důvodu rostoucí životní úrovně, prodlužování průměrné délky života a s tím spojenému financování celkového důchodového systému, bude věnována celá práce.*

Propojení obou politik, *sociální a daňové*, je v rámci státu velice úzce vymezeno. *System sociálního zabezpečení*, co by nástroj sociální politiky moderního státu, nemůže existovat, fungovat bez zaštitění finanční pomoci daňového systému (příspěvky v rámci sociálního systému nedokážou zcela samostatně financovat systém jako celek). Na to lze říci, že *Švýcarsko* má vskutku komplexní systém zdanění členěný na několika úrovních. Daňová politika, v oblastech sociálních příspěvků, využívá tzv. systému automatických stabilizátorů (*podpory v nezaměstnanosti, sociální transfery, subvence do zemědělství apod.*), jejichž úkolem je zmírnit cyklické kolísání (výkyvy) a podpořit sociální systém (v rámci práce myšleno *důchodového systému*) vůbec, a to bez zásahu vládních orgánů. Daně obecně slouží k dosažení určitých národohospodářských a sociálních cílů na základě stanovení úrovně (výše) a způsobu zdanění každého hospodářského subjektu.

A naopak *daňová politika* je se sociální politikou rovněž spojena. Propojení je založeno na skutečnosti, že výběrem daní se státní aparát stává neoblíbený (daně nemají ekvivalent) a právě nástroji sociální politiky je tento nevídaný jev, tato záporná pozice kompenzována. *Švýcarsko* má úzce propojenou síť *sociálního zabezpečení*, která nabízí osobám žijícím a pracujícím na tomto území širokou ochranu před riziky, jejichž finanční následky by nemohly být kryty bez pojištění.

System sociálního zabezpečení ve *Švýcarsku* je dobře promyšlený a vybudovaný tak, aby každý švýcarský rezident byl zajištěný při odchodu do důchodu, stejně tak jako na případné, nečekaně vzniklé okolnosti. *Švýcarský důchodový systém* je založen na třech pilířích, z toho první dva jsou povinné, zatímco třetí je dobrovolný.

Diplomová práce podává přehled o obecných aspektech a v praktické části specifikuje důchodový systém v rámci sociální politiky a v daňové oblasti se zaměřuje na hospodaření *Švýcarska* na všech úrovních (*federální, kantonální a municipální*), ale ***především na financování sociálního systému.***

Hledáním odpovědí, jak financovat vyplácení důchodů se zabývalo a pořád zabývá mnoho světových vyspělých ekonomik. Nicméně nalezení kýženého výsledku je přetrvávajícím problémem, jenž má celosvětový charakter. Na základě uvedené skutečnosti bylo zvoleno téma diplomové práce. Dalším důvodem byl zájem o získání povědomí o sociálním a daňovém systému právě na úrovni *Švýcarské konfederace*.

1 Metodika a cíl práce

Celá práce se skládá ze dvou částí, a to teoretické a praktické. Všechny kapitoly a podkapitoly v teoretické základně na sebe tematicky navazují. *Cílem práce je analýza daňového a sociálního systému ve Švýcarsku včetně ekonomických aspektů dopadajících na švýcarskou ekonomiku v obecné rovině, a následná provázanost obou systémů z hlediska financování.* Je všeobecně známo, že Švýcarsko je tzv. daňovým rájem, státem s výborně rozvinutým sociálním systémem a také ekonomikou exportující výjimečné švýcarské produkty. Nicméně i Švýcarsko se potýká s určitými sociálními problémy (nezaměstnanost obyvatel a jejich následná integrace zpět do pracovního procesu, apod.)

Diplomová práce je členěna do sedmi kapitol (počítaje cíl práce a metodika). *Teoretický (obecný) výklad* k tématu je popsán v prvních oddílech, jež jsou zaměřeny na sociální a daňovou politiku. Vymezení sociální politiky, a i dalším pojmům, jež s ní souvisí, je použita metoda *deskripce*. Jsou zde popsány subjekty a objekty sociální politiky, její principy, kromě toho je v práci zmíněn pojem welfare state. Důležitou součástí jsou nástroje sociální politiky, které využívá téměř každý stát. *K nejčastěji užívaným patří finance, organizace a právo.* Navazuje teoretická rovina stejně jako v sociální politice za pomoci *deskripce a analýzy* nyní k tématu daňové politiky, a to pojmu daň, významu a klasifikaci daňového systému, apod. Mimoto je zde popsána daňová politika obecně a činitelé (faktory), které ovlivňují daňový systém.

Následuje kapitola věnující se deskripci Švýcarska. Tato část předchází samotné *analytické části práce* a tvoří tzv. most mezi teoretickou a praktickou základnou. Informuje o počtu obyvatel, skladbě vládních jednotek, apod. K seznámení se švýcarskou ekonomikou jsou použity číselné údaje, jež nejlépe posoudí skutečný obraz (*HDP na obyvatele, sazby daní, a to DPH, daně z příjmu*) vývoje a hospodaření.

Další v pořadí je *praktická rovina tématu*, která se už zaobírá otázkou důchodů a daňové situací ve Švýcarsku. V závěru práce je provedeno cílené shrnutí uvedené tematiky na základě metody syntézy.

Základem diplomové práce je literární rešerše odborné literatury a dalších pramenů, jež se vztahují k tomuto tématu (internetové odkazy, apod.). Materiály a podklady, ze kterých je v práci čerpáno, jsou uvedeny v seznamu literatury. Bylo čerpáno jak od českých, tak i od zahraničních autorů. Z důvodu relevantních informací týkajících se

švýcarské ekonomiky a sociálního systému, byly údaje použity z *oficiálních stránek Sociálního úřadu Švýcarska, Červeného kříže, Ministerstva školství a Ministerstva financí Švýcarska*. Dokument je doplněn rovněž o obrázky a poznámky pod čarou, které mají čtenáři usnadnit pochopení textu, či doplnit souvislosti k některým pojmům.

Seznam použitým zdrojů je zpracován podle citační normy APA6th.

2 Sociální politika

„Sociální politika je politikou¹, která se orientuje k člověku, k rozvoji a kultivaci jeho životních podmínek, dispoic, k rozvoji jeho osobnosti a kvality života.“ (Krebs a kol. 2007)

Lidská práva

Základní prameny určující mravní principy v sociální rovině jsou bezesporu *subjektivně* vyložená *lidská práva* (Všeobecná deklarace lidských práv²), jejichž primární poslání spočívá zejména v *právní oblasti*, nicméně důležitost přesahuje právní rámec. Nejstarší dochované záznamy se vztahují ke starověké Mezopotámii (období před Kristem) a jeden z nich je nazýván Chammurapiho zákoník³. Samotná *humánní práva* (význam pojmu) koneckonců **vymezují přirozené oprávnění (nároky) každého člověka**, respektive účastníka společnosti. (Duková a kol. 2013)

Všeobecná deklarace lidských práv v článcích 22 - 25 popisuje nároky (práva) v sociální oblasti. V článku 23 odstavci 1 je uvedeno, že každý má právo na práci, na svobodný výběr povolání, na spravedlivé a uspokojivé pracovní podmínky a na ochranu proti *nezaměstnanosti*. (United 2017)

Mimoto se vztahuje k **právu** na uspokojivé pracovní podmínky, na svobodu sdružování, na řádnou životní úroveň, apod. (Kolibová 2007)

Kontrola (vytýčení mantinelů, podpora podstaty) v rovině *lidského práva* je prováděna státem. *Důležitost prováděné kontroly je vskutku obrovská.*

Specifika sociální politiky v podstatě skrývají určitou závislost. Bez kontextu by (politika) neměla význam a neplnila svou úlohu. Dalším faktem v rovině sociální politiky je ten, že vytváří souvislost, propojenost s dalšími vědními oblastmi společnosti

¹ Politika je vlastně soubor záměrů, opatření a nápadů, jež vytyčují, jak se chovat (co dělat) v konkrétních situacích, uznaných obchodní organizací, obyvateli (státem), politickou stranou anebo vládou. V angl. se jedná o slovo **policy**. (Cambridge 2017)

² Deklarace přiznává všem lidem základní práva (sociální, politická, kulturní, apod.) a vysvětluje, že jsou všeobecnou uznávanou skutečností s univerzální platností (nezáleží na pohlaví, náboženství, občanství, apod.), která nemůže být zcizena. (United Nations 2015)

³ Zákoník je převážně zaměřen na zvykové právo. Vymezuje právní oblast majetku, rodiny, obchodu, apod. v 282 článcích. *V letech před Kristem rozdělil tehdejší společnost na základní skupiny, a to awilum (nejbohatší), muškéni (svobodní) a otroci (nesvobodní).* (Turidictum 2010)

(ekonomické, ekologické, existenční, apod.). Jakýmsi rozporem tvořícím neshodu je rozdílný **výklad** termínu sociální⁴, který zavdává příčinu vzniku různých definic. (Duková a kol. 2013)

Autorka *Helena Kolibová* v knize *Sociální politika 1* rozebírá podrobně uvedenou *problematiku* a podotýká koncepci profesora Michaela Hilla⁵, jejímž konečným výsledkem je vysvětlení (rozdělení) sociální politiky následným způsobem. V prvním přístupu se rozumí sociální politice jako součásti veřejné politiky (*sociální zabezpečení, zdravotní politika, apod.*). Druhý definuje sociální politiku na základě jejího odlišení (zkoumá přínosy použití peněz ve vztahu k dosažení blahobytu). (Kolibová 2007)

Alternativní příklad rozlišení sociální politiky je odůvodněný kladeným důrazem na (ekonom. rozvoj a sociální opatření podle přístupu k řešení problému - aktivní nebo pasivní). Koneckonců hledisek v otázce vymezení je opravdu spousta, nicméně termín sociální politika v *teoretické rovině* zdůrazňuje zejména rozdělení na praktickou disciplínu (*v úzkém pojetí se jedná o sociální dávky, v širokém pojetí například sociální zabezpečení*) a vědeckou disciplínu (zkoumání zákonitostí v procesu utváření a následné implementace činností vztahujících k jedincům a životním podmínkám). (Kolibová 2007)

Společné vlastnosti sociální politiky (z pohledu praktické činnosti) jsou podle autorky Ivany Dukové:

- *„Prospěšnost občanům,*
- *vázanost na ekonomické i mimoekonomické cíle,*
- *užívání nástrojů umožňujících přerozdělování (redistribuci) zdrojů.“* (Duková a kol. 2013, s. 13)

2.1 Definice sociální politiky

Definice prof. K. Engliše popisuje podstatu sociální politiky na začátku minulého století jakožto *„praktické snažení, aby společenský celek byl vypěstěn a přetvořen co*

⁴ *„V nejširším slova smyslu, tj. sociální jako společenský. V užším slova smyslu, tj. sociální jako snaha směřující ke zdokonalování životních podmínek lidí. V nejužším slova smyslu, tj. spíše ve smyslu řešení nastalých nepříznivých nebo nouzových sociálních situací.“* (VŠERS 2011, s. 2)

⁵ Uznávaný profesor na univerzitě v Newcastlu, který za své životní snažení (přínos) v roce 2009 získal ocenění od Asociace pro sociální politiku (*Social Policy Association*). (Social 2017)

nejideálněji. Hybným pérem sociální politiky není milosrdenství, nýbrž spravedlnost a společenská účelnost“. (Engliš 1916, s. 6)

Odlišným a soudobým shrnutím tématu sociální politiky je od I. Tomeše. Jedná se o „*soustavné a cílevědomé úsilí jednotlivých sociálních subjektů ve svém zájmu udržet nebo dosáhnout změny ve fungování nebo podpořit rozvoj svého či jiného sociálního systému nebo soustavy nástrojů k realizaci své či jiné sociální politiky“.* (Tomeš 2001, s. 71 a násl.)

Vývojová tendence a orientace sociální politiky je v zásadě spojena se stupněm vyspělosti, kulturou, tradicemi a rovněž je závislá na specifických podmínkách každého státního uskupení. Nicméně stejným (společným) záměrem sociální politiky je zajistit každému jedinci žijícímu ve společnosti shodnost v životních jistotách, možnostech a lidských právech. (Kolibová 2007)

2.2 Principy, funkce a nástroje

Veškerá činnost, ať už je činěna kýmkoliv, podléhá nějakým způsobem nepsané kontrole, jež je ukotvena pravidly daného procesu, a proto ani sociální politika nebude výjimkou. Základní principy (pravidla) jsou sociální spravedlnost, solidarita, subsidiarita a participace:

- *Sociální spravedlnost* vymezuje rozdělení zdrojů mezi subjekty, i zde přichází v úvahu rozdílný výklad, jako je tomu u pojmu sociální politika – více o tom v publikaci J. Macek: Sociální ekonomika. Praha 1946),
- *sociální solidarita* zaručuje určitou podporu v rámci účastníků systému při rozdělování omezených prostředků (zdrojů), solidarita je rozlišena např. v rámci nemocných a zdravých, tzv. mezigenerační, apod.,
- *subsidiarita*⁶ znamená jedním slovem podpora, smyslem je, aby každý jedinec primárně zajistil pouze sebe samého, a následně rodinu, známé, instituce, státní aparát, apod.,

⁶ Subsidiarita nepatří podle některých autorů k základním principům sociální politiky - více viz V. KREBS a kol.: Sociální politika. Praha 2007.

Počátky významu principu (subsidiarity) jsou datovány ve vzdálené historii vztahující se k uvažování o uspořádání společnosti (rozdílným pohledem vysloveným Platonem a učitelem Aristotelém). Nicméně do povědomí vzešel později, a to v encyklice Quadragesimo anno (1931) napsané papežem Piem XI. (Míčka 2013)

- *participace* je ztotožnění (uvědomění) každého účastníka sociálního systému s určitým systémem, respektive systémem, kterého se účastní. (Kotous a kol. 2013)

Univerzalita, uniformita, komplexnost a adekvátnost zastávají rovněž specifické postavení v sociální politice (podrobněji v publikaci H. Kolibová: Sociální politika 1. Opava 2007).

Sociální politiku primárně zajišťuje *ochranná funkce*. Podstatou vymezení činnosti je zaměření se na nalezení odpovědí (zmírnění, odstranění) v otázkách vzniklých sociálních událostí⁷ (nemoc, osiřeni, apod.). Následují *rozdělovací* a *přerozdělovací funkce*. Nastupují v situacích, ve kterých není možno dosáhnout tržním mechanismem spravedlivého rozdělení. Garantují rovnocennost v možnostech spadajících do zdravotnictví a vzdělanosti. Vyznačují se snižováním a odstraněním nedostatků způsobených nedokonalou konkurencí. Mimoto zastřešují spotřebu veškerých veřejných statků (správa, obrana, justice, apod.). (Kolibová 2007)

„K popisu rozdělení důchodu ve společnosti používá ekonomická teorie tzv. důchodovou Lorenzovu křivku, která zachycuje poměrná rozdělení důchodu (Y) mezi poměrně rozdělené domácnosti (H).“ (Krebs a kol. 2007, s. 58)

Nováčkem mezi uvedenými funkcemi je *homogenizační funkce*, jejímž úkolem je podpořit (násobit účinek) činnosti redistribuce. *Stimulační funkce* naopak zabezpečuje veškerou podstatu dosažením žádoucího jednání, konání i chování jedinců (skupin). Posledním v seznamu je *preventivní funkce* zastávající podporu opatření, kterými se dá eliminovat, rozpoznat a rovněž v budoucnu vyvarovat tíživým sociálním událostem. (Kolibová 2007)

Instrumenty, respektive **nástroje sociální politiky** jsou využívány jakýmkoliv subjektem v kontextu s funkcemi a v interakci s objektem.

Instrumenty tvoří především právní systém (zaměřený na sociální témata), instituce a instituty sociální politiky (sociální pojištění, sociální služby, apod.), a působení církevních a nadačních organizací, mimoto i vzdělávací činnosti a poradenství.

⁷ Podstatnou vlastností je schválení (uznalost) nastalých okolností v životech jednotlivců za společensky negativní fenomén a zároveň je k odstranění vzniklých záporných následků zapotřebí intervencí (sociálních opatření) autoritou (snahou je srovnat příjem jedince). Diferencují se na základě obsahu, intervalu působení, periodicity a závažnosti. (Duková a kol. 2013)

Specifické postavení zastávají i sdělovací prostředky (předávají informace a vytvářejí podmínky k vyjádření se veřejnosti k sociálním otázkám). (Krebs a kol. 2007)

Nástroje sociální politiky je možno rozlišit následným způsobem: *legislativní činnost* (právní normy, zákony, apod.), *ekonomické nástroje* (transfery, cenová politika, apod.), *sociální dokumenty* (programy, projekty, apod.) a *nátlakové akce* (stávky, petice, apod.). (Krebs a kol. 2007)

2.3 Subjekty a objekty v sociální politice

Odpovědnost, respektive realizace, v záležitosti sociální politiky je stranou subjektů, jejichž činnost je určena objektům. *Subjekty* je možno v obecné rovině rozlišit, jednak na státní a nestátní, a jednak na tržní a netržní. (Kotous a kol. 2013)

Slovem subjekty jsou jednotně nazývány instituce určující pravidla pro uživatele (objekty). Naprosto zásadní úlohu sehrává státní aparát, co by podstaty (vymezení) v sociální politice. Ostatní subjekty se zaměřují na specifické činnosti anebo zastávají konkrétní funkce na nižších úrovních. (Kolibová 2007)

Kolibová rozlišuje tyto subjekty:

- *Stát a jeho orgány* - rozeznávají se subjekty s celostátní (parlament), územní (kraje) a regionální (obce) působností, parlament, jehož působnost je nejvyšší, v kompetenci má legislativní činnost,
- *nadnárodní instituce a subjekty*
 - *subjekty s globální působností* (Mezinárodní organizace práce, apod.),
 - *subjekty státní i nestátní* (Mezinárodní konfederace svobodných odborů, Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj, apod.),
 - *určeny pro celou oblast sociální politiky* (Mezinárodní červený kříž, Lékaři bez hranic, apod.),
- *zaměstnavatelé* zastávají, jednak postavení příjemce opatření udělených obzvláště státem a jeho orgány (bezpečnost a zdraví při práci, apod.), a jednak v rámci tzv. „dobrovolné“ iniciativy odůvodněné základním záměrem majority podniků, a to maximalizací zisku (např. aktivita v podobě podnikové dovolené, apod.),

- *zaměstnavatelské, zaměstnanecké odborové svazy* vznikly z důvodu podpory vyjednávací pozice zaměstnanců, trendem ve vyspělých zemích je omezování angažovanosti odborových organizací, veškeré působení je zaměřeno na udržení zaměstnanosti (nikoliv snaha o co nejvyšší mzdy), rovněž některé profesní komory (lékárenská, apod.) zastávají činnost odborů,
- *místní komunity, obce, občanské iniciativy*, jejichž podstatou je veřejný prospěch (Výbor dobré vůle⁸, apod.),
- *církev*⁹,
- *občané, rodiny, domácnosti*,
- *specializované instituce poskytující služby*. (Kolibová 2007)

Důležité poslání rovněž zastávají nestátní subjekty, jejichž zástupci se nazývají veřejně prospěšné neziskové organizace (nadace). (Kotous a kol. 2013)

Objekty zahrnují veškerí obyvatelé určitého státního uskupení, jimiž jsou jedinci, rodiny a skupiny. (Kolibová 2007)

Kolibová rozlišuje zevrubně níže uvedené **objekty**:

- *Jedinec* je objektem z důvodu účasti v systému (vztahuje se k určitému pojištění, připojištění, apod.) anebo z povahy potřeby (je sirotkem, nemocný, apod.),
- *rodina*¹⁰ je v podstatě několik jedinců (osob) spojených sňatkem anebo pokrevně, základní rodina (*skládá se z otce, matky a jejich potomků*) nemůže sociální politiku provádět, avšak pouze ovlivňovat,
- *skupina* je uskupení vymezené právem, statutem nestátní instituce anebo jednotlivcem (sponzorem). (Kolibová 2007)

V obecné rovině se rozlišují opatření sociální politiky, jednak závazné pro všechny (rovnost přístupu ke vzdělání, apod.), jednak pro určitý okruh obyvatel, skupin anebo jedince (rodiny s dětmi, nemocní, zdravotně postižení, apod.). (VŠERS 2011)

⁸ Iniciativa, respektive účelové sdružení, založené O. Havlovou, jehož hlavní úlohou je podpora *nestátní neziskové organizace zaměřené v oblastech - zdravotní, sociální, vzdělávací, apod.*, v případě, že organizace inklinuje k podpoře potřebným (zdravotně postižení, nemocní, apod.). (Výbor 2014)

⁹ Posláním církevních institucí je naplňovat specifické činnosti v oblasti sociální politiky (bohoslužby, apod.). Pokrokové stanovisko v sociální politice římsko-katolické církve se zasloužilo o vypracování celistvého světově známého systému sociálního vzdělávání (včetně sociální politiky) nesoucí myšlenkové propojení duchovní činnosti s nejrůznějšími službami v dobročinnosti. (Kotous a kol. 2013)

¹⁰ *Poznámka autorky*: Některé sociální systémy (v Norsku, Albánii) přidělují dávky v nouzi přímo *rodinám namísto jedinců*. (Kolibová 2007)

2.4 Sociální stát jako welfare state

Myšlenka vzniku *sociálního státu* stavěla především na prioritách, kterými by dokázala zabezpečit přiměřené (srovnatelné) situace mezi skupinami majetní vs. nemajetní. V podstatě se jednalo o uspokojivé zvednutí standardu životních podmínek a dosažení kýženého pocitu bezpečí a jistoty i u chudých. Okolnosti ve 30. letech, které jsou spojovány zejména s *chudobou a vysokou nezaměstnaností*, vytvořily podklad k následnému výzkumu. Odhalením této éry se očividně stalo zjištění o neúčinnosti samovolného tržního mechanismu, pomocí něhož vznikaly vysoké nerovnosti v příjmech obyvatel, a nebylo zajištěno důstojné životní úrovně pro všechny účastníky. Následně započala postupná přeměna na soudobý charakter *sociálního státu* (*angl. termínu welfare state*).

*Welfare state*¹¹ je pojmosloví vyznačující se myšlenkou (ve vědomí a postojích obyvatel, v aktivitách institucí, v zákonech, apod.) prosazující participaci v „budování“ sociálních podmínek rodinami, jednotlivci i veřejným aparátem. Zaručuje každému účastníku systému dosažení stanovené minimální podpory a pomoci v různých (těžkých) životních situacích, jejichž ohrožení je očekávané anebo přítomné. (Potůček 1995)

Oxfordský lexikon vystihuje termín následně - systém, jímž se státní aparát zaručuje *ochraňovat zdraví a blahobyť obyvatel*, zejména v peněžních nebo sociálních potřebách (myšleno příspěvky, důchody a dalšími prospěchy).

(Oxford 2017)

Překladem z angličtiny vznikají určitým způsobem odchylky. ***V literatuře se nejčastěji objevují vyjádření, jakož sociální stát nebo stát blahobytu, anebo sociální zabezpečení.*** (Kotous a kol. 2013)

Dalšími výrazy jsou rovněž *asistenční stát nebo stát veřejných sociálních služeb* (viz. M. Potůček: Sociální politika. Praha 1995)

Náležitým rozbořením a percepcí kulturních, politických a jiných podmínek lze dospět k závěru, že pojem sociálního státu nemůže zastávat svou podstatu shodně a ve stejném

¹¹ Počátek užívání termínu je vztažen k vydané zprávě popisující poměry v sociální oblasti ve Velké Británii (Report on Social Insurance and Allied Services) v roce 1942 anglickým ekonomem (lordem) Williamem Henry Beveridge (1879-1963). (Walsh and group 2000) Nejednalo se o přesné vyslovení termínu, nýbrž o zasazení slovní hříčky uvádějící rozdílnou orientaci cílenou Velkou Británií (blahobyť - welfare state) a Německem (válčení - warfare state). (Kotous a kol. 2013)

rozsahu u všech systémů, respektive systémů s autoritou (diktátorem), jelikož význam existence termínu je podpořen zásadou prosazující svobodu jednotlivce, což je v rozporu s ideou *totalitních systémů*. (Kotous a kol. 2013)

Výchozí aspekty určující sociální stát, definoval autorský kolektiv J. Kotous, G. Munková a M. Štefko v publikaci *Obecné otázky sociální politiky, jakožto liberální hospodářství, pluralitní demokracie a minimální přesunutí činností (pravomocí) na nižší orgány státní moci a správy (decentralizace)*. (Kotous a kol. 2013)

Definováním základních předpokladů lze zformulovat následující vymezení sociálního státu jakož „...*státu, jehož demokraticky organizovaná moc prostřednictvím sociální legislativy a státní správy zabezpečuje, aby všichni občané měli přístup k veřejnému školství, aby jim byla dostupná odpovídající zdravotní péče a aby měli zajištěný nezbytný příjem na úrovni životního minima*.“ (Kotous a kol. 2013, s. 62 a násl.)

V publikaci *Sociální politika* je ozřejměn charakter termínu naopak nepsanou úmlouvou¹². Obsahem ujednání je podmínka pochopení, akceptace základních pravidel systému každým jedincem a schválení (uznání) činností zastaných autoritou (cílených k udržení stability systému za pomoci práva). Dalším bodem v úmluvě je zahrnutí veřejných sociálních služeb *v rámci moderně pojatého státu*. (Potůček 1995)

Garance státem v podobě *Dahrendorfa* je následující:

- „*Občanská práva (rovnost před zákonem),*
- *všeobecné volební právo,*
- *sociální práva (právo každého na minimální příjem bez ohledu na jeho hodnotu na trhu práce)*.“ (Potůček 1995, s. 37)

Okolnosti vzniku sociálního státu

Stěžejními argumenty jsou bezpochyby komplexnost a rozvinutost sociálního prostředí odůvodněné postupným vývojem společnosti. Zvětšující se rozdílnost v majetkových poměrech, změněná struktura obyvatel, určující tendence rozvoje, vyvolávají zejména naléhavost vyřešení vzniklých sociálních problémů (*důchodová hranice, chudoba,*

¹² Autorem byl Ralf Dahrendorf (1929-2009) německo-britský sociolog, liberální politik a filosof. (Liberal 2017)

nezaměstnaní vs. zaměstnaní, vzdělaný pracovník, apod.), a rovněž připouští potřebnou nezávislou kontrolu autoritou.

Duková popisuje podmínky následovně:

- *Industrializace* symbolizuje rozmach v průmyslu (odvětví), koncentrace obyvatel je převážně ve městech (urbanizace), negativním znakem je omezení zemědělské činnosti u obyvatel na venkově, nepřiměřená kvalifikace pracovníků způsobuje klesající tendenci v zaměstnanost a rovněž rostoucí požadavky na vhodného kandidáta o pracovní zařazení,
- *populace s měnící se strukturou*, respektive změna (nárůst) v počtu obyvatel přináší s sebou přeměnu ve způsobu života uvnitř společnosti, prohlubuje se rozdílnost v kategoriích pracujících vs. nepracujících (zvyšující se tendence je charakteristická pro nezaměstnanost),
- *rostoucí význam národních států* je odůvodněn činností uvědomění si, respektive začlenění účastníků ve struktuře (systému) a vytvoření jednotné harmonie, výsledkem je odezva (rozvoj) v otázce sociálního státu, dalším znakem je centralizace moci, která umožňuje posílení poslání státního aparátu,
- *rozvoj politické demokracie a občanství* osvětluje orientaci k otázkám nižších vrstev obyvatel (dělníků), což je příčinou vyvíjení se v čase politické strany zaměřené na společnost (**demokracie, která je sociálně orientovaná**),
- *socioekonomický rozvoj společnosti* je charakterizován uvedenou industrializací a rozvojem politické demokracie,
- *faktor prostoru* je odvozen vospělostí a režimem určitého státního uspořádání,
- *faktor času* rozeznává tyto sociálně politická opatření:
 - *přítomná* opatření se starají o sociální práva jako taková (právo na práci, vzdělání, apod.), a rovněž hledají odpověď na společenské problémy (kriminalita, imigrace, apod.)
 - *budoucí* popisují způsoby možných řešení v situacích určených ztrátou zaměstnání, invaliditou, apod.
- *vnitřní faktory* zahrnují působení faktorů ostatních vědních oblastí (politické, ekonomické, apod.)
- *vnější faktory* (mezinárodní spolupráce, standardizace, apod.). (Duková a kol. 2013)

2.5 Typologie a modely sociální politiky (státu)

K bližšímu vymezení a ohraničení dostačuje následující abstrakce vycházející z podstatných vlastností popisujících, jak se postavit k určitému problému. Výsledným produktem rozboru je specifikace - typologie sociální politiky (státu).

V reálném životě existuje mnoho různých situací (mateřství, nemoci, chudoba, apod.), se kterými je potřeba se vypořádat. Někdo by se mohl ohradit, že nemají žádnou společnou vlastnost, nicméně skutečnost ukazuje pravý opak. V rámci sociální politiky je ovšem vysvětlení těchto pojmů ve všech typech (modelech) shodný. Tudíž je evidentní, že se všechny přístupy zabírají stejnou paletou otázek, ovšem v různém rozsahu (postoji) a za použití vlastních způsobů financování.

Odlišnost sociální politiky je zejména rozlišena na základě hlavních principů (ideových postupech, pravidel činností, apod.), jejichž podstata vychází ze sociálně politické doktríny, kterou zastupují níže uvedené ideologie (směry):

- *Liberalismus* je postaven na myšlence svobody člověka (lidská práva), neuznává redistribuci, intervence jsou prováděny v krajních situacích selhání (tržních selhání, anebo selhání jedince a rodiny), blahobyt jedince je závislý na něm samém, na výkonech člověka, a rovněž spojen s ochotou postavit se různým rizikům,
- *křesťanské sociální učení* vystihuje společenské postavení, jehož východisko je vymezeno interakcí jednatelce a společnosti (s určitou měrou systému), primární myšlenkou je odstranit chudobu, zdůrazňuje činnosti týkající se dobročinnosti,
- *demokratický liberalismus* je směrem s vysokým vlivem, v sociálních otázkách jednatelce, určeným konáním autoritou, podporuje redistribuci a solidarismus, prosazuje shodnost pro všechny v občanských i sociálních právech (opakem přístupu liberalistů). (Duková a kol. 2013)

Podrobným rozbohem lze identifikovat podstatná stanoviska v sociální politice zastávané státem následným způsobem:

- *autokratické stanovisko* (veškerá činnost je konána bez ohledu názoru jedince, existuje přidělový systém),

- *demokratické stanovisko* (společenská solidarita je v kompetenci parlamentu). (Duková a kol. 2013)

Typologie sociálního státu (welfare state) je zejména ovlivněna způsobem vyřešení kontradikce ve společensko-ekonomické rovině a historickou základnou. Nejčastěji se hovoří o třech typech (modelech) sociální politiky (státu) - reziduálním, výkonovém a redistributivním.

Duková definuje výchozí modely v sociální politice na základě rozsahu využití demokracie (myšleno účasti uvnitř modelu) následným způsobem:

- *Redistributivní (paternalistický)* je popisován vysokou mírou dominance projevenou státem, sociální ochrana se vztahuje na každého bez rozdílu, přerozdělování zdrojů je typickou vlastností, skandinávské země, Holandsko, apod. jsou klasickými reprezentanty,
- *výkonový (sociálně demokratický)* je modelem, ve kterém sociální ochrana reflektuje zásluhy a pracovní aktivitu každého jedince, existují systémy výplaty sociálních dávek, jež zaručuje stát, redistribuce zdrojů není příznačnou vlastností, zastánci modelu jsou např. Německo anebo Rakousko,
- *reziduální* vyzdvihuje samovolnou činnost tržního mechanismu, důležité poslání rovněž sehrává rodina (pomáhá vyřešit tíživé životní situace), státem zaručovaná sociální politika je využívána nejdříve až v krajních případech, u každého jedince jsou zkoumány a ověřovány majetkové poměry podléhající případné výplatě sociálních dávek (náhrad), redistribuce je u tohoto modelu minimální, typickými zástupci jsou Austrálie, Spojené státy americké, apod. (Duková a kol. 2013)

Podstatným atributem je, že sociální stát (welfare state) je ve skutečnosti spojením několika vlastností (atributů), jejichž podporou, působením, společnou koordinací se vytvoří určitá podoba státu. Autorský kolektiv J. Kotous, G. Munková a M. Štefko v publikaci *Obecné otázky sociální politiky za primární pokládají následující činitele: „socioekonomický rozvoj (zejména industrializace a urbanizace), vliv dělnických stran a odborů, vývoj politických institucí a struktur a vliv institucionalizace jednotlivých typů sociálního státu.“* (Kotous a kol. 2013, s. 66)

Klasickou typologií je rozdělení podle Titmüsse (1979) a podle G. Esping-Andersena (1990) čerpající informace z vyspělých kapitalisticky zaměřených uspořádání. (Potůček 1995)

Alternativní typologií je typologie podle regionálních zvláštností. (Kotous a kol. 2013)

2.6 Kontinuita sociální a hospodářské politiky

Doslovným potvrzením vzájemné (skutečné) propojenosti jsou oboustranná kontinuita a evidentní oddělenost zároveň. Otázkou ovšem je, co formuje ono spojení.

Odpovědí je, že propletené souvislosti v uvedených politikách (v nadpise kapitoly) bezpochyby zažehává kterákoli společenská překážka či působení události (vzájemná interakce postihuje i ostatní aspekty ve spojení s určitým jevem). Faktem rovněž je, že nejsou problémy výhradně sociálního anebo hospodářského charakteru. Ostatně řečeno *„hospodářská i sociální politika mají sice mnoho společného, nicméně nejsou shodné. Jde o dvě autonomní politiky, s relativní samostatností a silnými vzájemnými vazbami, s úzkým vzájemným sepětím.“* (Krebs a kol. 2007, s. 42) Skutečnost je následující. Zvyšování životních podmínek (životní úrovně) pod záštitou především hospodářsko-politických prostředků (opatření) je otázkou sociální politiky a promyšlené ovlivňování ekonomických ukazatelů je naproti tomu v rovině vyjádření (formulací) hospodářských. (Krebs a kol. 2007)

Opačným pohledem k vymezené nezávislosti je vzájemná souvislost. Hledisko definující závislost z pohledu sociální politiky je k nalezení v záležitosti finanční. Myšleno tak, že k realizaci sociální politiky je potřeba určitého kapitálu, bez kterého by uvedené nebylo myslitelné (závislost je tzv. pasivní úlohou sociální politiky). Nicméně závislost je chápána i obráceně. (Krebs a kol. 2007) *„Sociální politika totiž vytváří právní, věcné i institucionální předpoklady a podmínky pro hospodářský rozvoj především aktivizací a kultivací lidského potenciálu.“* (Krebs a kol. 2007, s. 42)

Spektrum řešených problémů je skutečně rozmanité. V Sociální politice v širokém kontextu dochází k rozlišení na politiky: zaměstnanosti, sociálního zabezpečení, zdravotní, vzdělávací, bytovou a rodinnou politiku. (Potůček 1995)

3 Daňová politika

Analýzou samotného termínu lze hovořit o konkrétní spletnosti následovně uvedených zaměření (politikou) a to, *fiskální (vládní) a hospodářské* s daňovou politikou. Podstatou je skutečnost, že *„daňová politika je klíčovou součástí fiskální politiky, jejímž prostřednictvím stát v rámci své hospodářské politiky ovlivňuje vývoj ekonomiky, především dynamiku jejího růstu a vývoj inflace.“* (Stejskal 2008b, s. 7)

3.1 Definice daňové politiky

Daňová politika je politika podobná všem ostatním oborům, jež se vyznačují společnými vlastnostmi (metodicky podložené a objektivní), ale i očividnými odlišnostmi v porovnání s ostatními.

Autorský kolektiv *M. Mečár a B. Jurčiková* v publikaci *Dane a daňová politika* charakterizuje problematiku (daňovou politiku) souhrnem vnitřních (ale i zahraničních) opatření a činností státního aparátu, s jejichž pomocí je ulehčen proces začlenění (i realizace) daňové soustavy a každé z daní v závislosti na daňových zákonech. Státem uznanou úlohou je vytvářet pravidla chování daňových subjektů v určeném prostředí (daňovém) a regulovat v určitém časovém intervalu finanční základnu (situaci příjmů) každého účastníka systému. (Mečár a kol. 2006)

Smyslem uvedené politiky (ve spolupráci, jakožto součást, s vnitrostátní i mezinárodní hospodářskou politikou) je podporovat mezinárodní, vnitrostátní a společenskou (sociální) rovnováhu a spravovat se (účastnit se, formovat, upravovat a adaptovat) v mezinárodních hospodářských a politických vztazích. (Mečár a kol. 2006)

Obdobné vymezení je napsáno J. Stejskalem. *„Daňovou politikou se rozumí praktické využívání daňových nástrojů k ovlivňování ekonomických a sociálních procesů ve společnosti. Daňovou politikou lze ovlivňovat investice a jejich formy, strukturu a formy výroby, poptávku a její strukturu, obdobně spotřebu a její strukturu, příliv či odliv kapitálu, intenzitu pracovní aktivity, výstavbu, majetkovou strukturu, ceny atd. Jedná se však převážně o dlouhodobé nástroje, už s ohledem na to, že daně lze uložit (a tedy i měnit) pouze zákonem.“* (Stejskal 2008b, s. 7)

Mimoto obchodní lexikon vystihuje termín následně - je politikou určující umístění daňového zatížení (břemene), utváření daňové soustavy se vztahuje k činnosti politiků,

kterí by měli zohlednit působení (účinek) určující politiky a pravidel na jedince a podniky. (Web 2017)

3.2 Konkurence, koordinace a harmonizace v daňové politice

Globalizace je procesem, jenž prohlubuje souvislost (závislost) národních ekonomik, vyvolaným vysokou dynamikou obchodu se zbožím, kapitálem, službami a transferem technologií *a rovněž know-how*. (Čerba 2010) „*Ukazuje se, že umožňuje daňovým subjektům legálně transferovat daňové základy do zemí s nižším zdaněním, a tak se vyhýbat daňové povinnosti. Snaha poplatníků snižovat daňové břemeno vyvolává v mezinárodním kontextu tzv. škodlivou daňovou konkurenci mezi státy. Neznamená to nic jiného než snahu přilákat do země daňové základy, jako jsou důchody, obraty firem, úroky a dividendy prostřednictvím výhodnějších daňových režimů.*“ (Kubátová 2003, s. 154 a násl.)

K. Kubátová doporučuje jako případné východisko zaměřenou spolupráci integrujících se národních ekonomik ve všech daňových oblastech (zákony, dohody, apod.). (Kubátová 2003)

Druhým pojmem je koordinace (v daňové oblasti). (Kubátová 2003) „*Daňová koordinace je vnímána jako vytváření bilaterálních a multilaterálních schémat zdanění za účelem omezení arbitrážních obchodů.*“ (Stejskal 2008b, s. 8)

Vysvětluje tzv. mezinárodní konvergenci daňových uspořádání. (Kubátová 2003)

„*Hlavní směr koordinace daňové problematiky v rámci OECD je představován aplikací a novelizacemi Vzorové smlouvy o zamezení mezinárodnímu dvojímu zdanění z roku 1963. Jde o model, na jehož základě členské země mezi sebou a třetími zeměmi uzavírají mezinárodní dohody o zamezení dvojího zdanění příjmů nebo majetku. Zaměřuje se také na zdanění nadnárodních společností, řešením vztahu mateřských a dceřiných společností oddělených hranicí.*“ (Láchová 2007, s. 29)

Posledním termínem je směřováno k vytvoření tzv. **konsensu**. „*Daňová harmonizace znamená přibližování a přizpůsobení národních daňových systémů a jednotlivých daní na základě dodržování společných pravidel zúčastněných zemí. Harmonizace každé daně probíhá vždy ve třech fázích:*

- *Určení daně, která má být harmonizována,*
- *harmonizace základu daně,*
- *harmonizace sazby daně.*“ (Stejskal 2008b, s. 8)

3.3 Daňová kvóta

V problematice mezinárodního porovnávání se používají tzv. poměrové ukazatele, kterými lze usnadnit počítání hodnoty břemene (zatížení v daňové oblasti) obyvatel. Předností je eliminace inflačního potenciálu na celkovou výkonnost ekonomiky. Nejznámější ukazatel je *daňová kvóta* (vzorec viz obrázek č. 1). (Široký a kol. 2008)

Bohužel uvedený ukazatel nedokáže odbourat veškerá zkreslení (odlišnosti) potřebné k přesnému srovnání. V publikaci *Daňová teorie s praktickou aplikací* na ně upozorňuje autorský kolektiv (jedná se o):

- *„Vymezení pojmu daň a přesné stanovení daňových příjmů,*
- *případ deficitního financování,*
- *struktura výdajů veřejných rozpočtů.*“ (Široký a kol. 2008, s. 8)

Obrázek č. 1: Vzorec pro výpočet daňové kvóty (v %)

$$\text{Daňová kvóta (v \%)} = \frac{\text{Celkové daňové příjmy}}{\text{GDP}} \times 100$$

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

S uvedeným zkreslením jsou mimoto spojovány odlišnosti v sestavení vzorečku. Ve výpočtech je rovněž možné zohlednit *„příjmy z povinného pojistného na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti i příjmy z povinného pojistného na zdravotní pojištění“* (Stejskal 2008b, s. 8), jenž se zahrnuje ve vzorcích s *daňovou kvótou složenou* (opakem jsou vzorce s *daňovou kvótou jednoduchou*).

Následující zvláštnost (rozdílná podoba) je zaměřena na *strukturu*, jež je popsána tzv. *daňovým mixem*. Odchyly se vztahují k selekcím struktury, *„jak z hlediska druhů daní, které ji tvoří, tak i z hlediska daňového určení.*“ (Kubátová 2003, s. 141)

Jednotným způsobem rozdělení se vyznačuje organizace OECD. Každoročně porovnává ve finančních statistikách hospodaření některých ekonomik. Skupinami (druhy) **daní** jsou (viz Příloha A):

- Důchodové, ze zisků a kapitálových výnosů (kapitola 1000),
- příspěvky na sociální zabezpečení (kapitola 2000),
- pracovních sil a z mezd (kapitola 3000),
- majetkové (kapitola 4000),
- ze zboží a služeb (kapitola 5000),
- ostatní (kapitola 6000). (OECD 2016)

„Diskuze o daňové struktuře se převážně soustřeďují na problém vztahu přímých (důchodových) a nepřímých (spotřebních) daní. Od poloviny 80. let je v některých zemích zastáván názor, že by se větší část daňového břemene měla přenést na spotřebu, což umožní odlehčení příjmům. Tento názor má své zastánce i odpůrce.“ (Kubátová 2003, s. 144)

Faktory ovlivňující daňové systémy

Konečné hodnoty, strukturu (podobu) *daňové kvóty*, *daňového mixu*, apod. popisují a vytvářejí různorodé kombinace okolností (podmínek). V teorii ale i v praxi se jedná o činitele (faktory):

- *ekonomické*,
- *politické*,
- *kulturně-historické*,
- *administrativně-institucionální*,
- *technického pokroku*,
- *globalizace*. (Stejskal 2008b)

3.4 Daně a jejich klasifikace

Středověk je obdobím, ve kterém se objevily prvotní známky o *daních* v podobě naturální podpory (dávky), jež se postupně vyvinula (změnila) v placení mající peněžní

charakter. Upravila se rovněž častost jejich vybírání a následně se z nich stala nezbytná součást státních financí. (Hejduková, 2015)

Následným vývojem se dospělo k definici **daní** jako „peněžní, povinné, nenávratné platby do veřejného rozpočtu, které se vybírají na základě mocenské povahy státu, tzn. na základě zákona.“ (Pavlásek 2007, s. 50).

Variantní vymezení je od K. Kubátové jako „povinná, nenávratná, zákonem určená platba do veřejného rozpočtu. Je to platba neúčelová¹³ a neekvivalentní. Daň se pravidelně opakuje v časových intervalech (např. každoroční placení daně z příjmů), nebo je nepravidelná a platí se za určitých okolností (např. při každém převodu nemovitosti).“ (Kubátová 2003, s. 16)

Daně nejsou nic jiného než platby, které nemají přiměřený ekvivalent.

Dalšími platbami do veřejných rozpočtů jsou poplatky a specifické propojení s půjčkami (s půjčkami je spojována návratnost). Rovněž sem spadají **cla**, a ačkoli se nejedná o *daň* jako takovou, jsou zde zahrnuty i *příspěvky na sociální zabezpečení*. (Kubátová 2003)

Funkce daní

Moderní přístup k *daním* zastává mínění, jež spatřuje podstatu *daní*, v národních ekonomikách, nejen v úloze naplnit veřejné rozpočty, nýbrž i zastřešit následující (základní) funkce:

- *Alokační* odpovídá za patričné (optimální) umístění (rozdělení) zdrojů mezi veřejnou a privátní spotřebou. (Široký a kol. 2008) Ostatně řečeno, stará se o nedokonalosti (neefektivnost) způsobené tržním mechanismem. Důvody tržního selhání lze bezpodmínečně shledat (nalézt) v nedokonalé konkurenci, externalitách, apod. (Kubátová 2003),
- *redistribuční* ve své podstatě ovlivňuje primární distribuci důchodů a to tak, že ji přemísťuje (transferuje) potřebným. Na základě uvedené činnosti jsou majetkové a sociální poměry více vyvážené. (Široký a kol. 2008),

¹³ S charakterem neúčelovosti je spojována problematika *daňových asignací* (podrobně v publikaci J. Stejskal: *Daňová teorie a politika 1. díl pro kombinovanou formu studia*. Pardubice 2008)

- *stabilizační se projevuje zpětnou odezvou na nahodilé cyklické odchylky se zřejmým úmyslem zachovat stabilní cenovou hladinu a vysokou zaměstnanost. (Kubátová 2003) „Neoklasické teorie jsou při hodnocení fiskální politiky, jakožto účinného nástroje zasahování státu do ekonomiky, značně skeptické. Ekonomové tohoto zaměření nepřisuzují veřejným financím, a tedy ani daním, funkci stabilizátora ekonomiky, odmítají (ať již částečně, či zcela zásadně) význam daní jako prostředku využitelného k makroekonomické regulaci.“ (Široký a kol. 2008, s. 13)*

Poslední z nich je tzv. *fiskální poslání*, jehož úlohou je naplnit veřejné rozpočty financemi a v podstatě je i obsažena ve všech uvedených **funkcích**. (Kubátová 2003)

Klasifikace daní

Obvyklou rutinou v životě člověka (ve vymezeném politickém uspořádání) se stávají situace, jejichž jádrem je placení zrovna v oblasti *daní*. V rozsahu potřeby členění se rozlišují následující klasifikace (*jejich výpis není úplný*):

I. podle jejich vazby na důchod poplatníka:

- *přímé:*
 - *důchodové,*
 - *majetkové.*
- *nepřímé:*
 - *všeobecné,*
 - *akcízy.*

II. podle subjektu daně

- *jednotlivec,*
- *domácnost,*
- *oba manželé,*
- *všichni členové,*
- *firma, korporace.*

III. podle objektu daně

- *důchodové,*
- *výnosové,*

- *majetkové,*
- *z hlavy (subjektové),*
- *obratové daně,*
- *spotřební.* (Široký a kol. 2008)

3.5 Makroekonomické důsledky daní a efektivita

Fenoménem soudobých moderních ekonomik je bezesporu problematika týkající se nezaměstnanosti, přesněji *míry nezaměstnanosti* a záležitosti v otázkách, pokud jde o cenovou hladinu (*inflaci*). Záměrem a snažením národních ekonomik je ***dosáhnout, co nejnižších odchylek a zamezit kolísání hodnoty uvedených národohospodářských ukazatelů.*** Kontinuitu v záležitosti předcházení, nacházení východisek k uvedeným makroekonomickým proměnným tvoří vládní zásahy (intervence), konané pomocí fiskální politiky, o jejichž účinnosti jsou vedeny bouřlivé diskuze zástupci některých ekonomických škol (Keynesiánci vs. monetaristé). Ačkoliv se jedná o zcela odlišné hlediska k přístupu, musí se však podotknout, že v praktické rovině se značně prolínají. Nástroje fiskální politiky, s jejichž činností je o uvedené snaženo, jsou řízené (účelné změny v daňových sazbách) a tzv. ***automatické (progresivní daň z příjmu,*** apod.) ***stabilizátory.*** ***Nástroje řízené (diskreční)*** probíhají se zpožděním (informační, politické a reakční doba). (Kubátová 2003)

Dalším faktem je, že pokud se bude stát příliš angažovat v usměrňování hospodářství národních ekonomik (např. zvyšováním *daní*), může zbytečně narušovat hospodářský mechanismus a ekonomickou činnost. (Stejskal 2008b)

K bližšímu vysvětlení slouží ***Lafferova křivka*** popisující vztah mezi úrovní daňových příjmů státu a sazbou daně.

„Lafferova křivka demonstruje závislost daňového výnosu na daňové sazbě. Při nízkých daňových sazbách roste daňový výnos státu s růstem sazby, ale od určitého bodu (Lafferův bod) se rostoucí funkce mění v klesající.“ (Kubátová 2003, s. 40) Ve své podstatě ***při vysokých daňových sazbách,*** netíhnou jedinci (rodiny) k práci a tvorbě úspor a proto více směřují k volno-časovým aktivitám a spotřebě, a rovněž se pokouší vyhnout placení *daní*. Konečným výsledkem je snížení důchodů a rovněž státního výnosu z *daní*. (Kubátová 2003)

Myšlenka účinnosti¹⁴ *daní* je vyjádřena poměrem *výstupů (výnosů) a vstupů (nákladů)* daňového systému. K dosažení co nejvyšší hodnoty (poměru) existuje metoda v podobě *minimalizaci nákladů* nebo *maximalizace výnosů*.

Rozeznávají se následující daňové náklady:

- **administrativní náklady přímé** představují „náklady státní správy na organizaci daňového systému, na evidenci daňových poplatníků, výběr daní, kontrolu v této oblasti atd.“ (Kubátová 2003, s. 46), nicméně pojímají i náklady z ostatních disciplín v případě, že jsou v těsném spojení s daňovou činností.
- **administrativní náklady nepřímé** zastupují veličinu času a peněz občanů vynaložených „na seznámení se s daňovými zákony, na vyplnění daňových přiznání, peníze zaplacené daňovým poradcům a právníkům a řada dalších nákladů s tím spojených včetně nákladů na účetní evidenci“ (Kubátová 2003, s. 46), souvisejí se soukromým sektorem“,
- **nadměrné daňové břemeno** negativem uvedeného je, že omezuje účinnost ekonomiky, (podrobněji v publikaci K. Kubátová: Daňová teorie a politika. Praha 2003). (Kubátová 2003)

¹⁴ “Efficiency is doing things right; effectiveness is doing the right things” (Ladley 2012, s. 93), v překladu: *Účelnost je o děláni správných věcí a efektivnost je děláni věcí správně.*

4 Švýcarská ekonomika

Vysloví-li se slovo *Švýcarsko*, každého napadne spousta různých asociací. Někomu se vybavují zážitky z dovolené, dalšímu vlastnost jako přesnost a výsledná hodnota, jež ho charakterizují, jinému zase chuť sýrů, apod. Koneckonců mohlo by se říci, že většina si uvědomuje, že *Švýcarsko* je zejména *státem*, jenž je spojován s výrobou mléčných výrobků (mimoto i čokolád), hodinek, s místem na rekreaci (v každém období), ale i ekonomikou s důmyslným bankovním sektorem (na vysoké úrovni).

4.1 Kardinální informace

Švýcarsko je evropským *státem*, jenž je vytvořeno kontinuem z **šestadvaceti** správních jednotek, tzv. kantonů. Oficiálně je země známa jako *Švýcarská konfederace*. Hlavním úředním jazykem je zejména němčina, kterou hovoří kolem 63,6 % obyvatel, následuje francouzština (19,2 % obyvatel), italština (7,6 % obyvatel) a rovněž rétorománština (používá se v kantonu Graubünden). Dne 12. 12. 2008 se země stala součástí tzv. *schengenského*¹⁵ prostoru. Obrázek č. 2 vyznačuje rozdělení *Švýcarska* na jednotlivé kantony. (MPSV 2017).

Obrázek č. 2: Kantony ve Švýcarsku

Zdroj: (Švýcarsko 2012)

¹⁵ *Schengenský* prostor je vymezen společnou vízovou politikou a dohodou o zavedení účinných kontrol na **vnějších** hranicích *Schengenského* prostoru. Naopak **vnitřní** hranice v rozsahu pohybu (osob a zboží) neexistují, a proto není zapotřebí ani hraniční kontrola. Nicméně *Švýcarsko* je v tomto ohledu trochu specifické. (Ministerstvo vnitra 2017)

Mezinárodní zkratkou *Švýcarska* je písmeno **CH** pocházející z latinského **Confederatio Helvetica**. Exekutiva (*výkonná moc*) je pověřena správou *Spolkové rady* skládající se z představitelů ministerstev (sedmičlenné). Specifikem *Švýcarska* je, že všechny kantony nakládají s vysokým stupněm autonomie (odděleným politickým systémem). (Ministerstvo zahraničních věcí 2017) *Švýcarská konfederace* je známa svou otevřeností (ke světu), nicméně nezapomíná ani na svou nezávislost a neutralitu. *Světové ekonomické fórum* (zkratka WEF¹⁶) v roce 2016 *Globálním indexem konkurenceschopnosti* hodnotilo *Švýcarsko* v žebříčku na první příčce. Naopak *Indexem ekonomické svobody* v roce 2016 dosáhla čtvrté příčky (*Hong Kong, Singapore a Nový Zéland*, se umístili na vyšších místech). (The Heritage 2017)

„*Ve Švýcarsku má své sídlo řada mezinárodních organizací jako jsou např. Červený kříž, Liga národů a OSN. Švýcarsko odmítlo vstoupit do Evropské unie, je však členem Evropské zóny volného obchodu - EFTA - společně s Norskem, Lichtenštejnskem a Islandem. Podmínky pro zahraniční investory jsou velmi liberálně nastaveny, omezení existují pouze pro oblast nemovitostí.*“ (Láchová 2007, s. 158)

Ekonomika se vyznačuje *nízkou mírou nezaměstnanosti, vzdělanými pracovníky a vysokou hodnotou hrubého domácího produktu na jednoho obyvatele*. *Švýcarské* hospodářství profituje především z odvětví **služeb**, jež jsou opravdu na vysoké úrovni (obzvláště zastoupené finančními službami). Co se týče průmyslu, je především *spojováno s technolog. náročnou výrobou, mimoto i výrobou založenou na znalostech*. Země je známa svou jasnou, stacionární politickou a hospodářskou rovnováhou, průhledným právním systémem, *rozvinutou infrastrukturou*, v neposlední řadě i efektivitou na kapitálových trzích a nízkou sazbou daně z příjmů právnických osob. Všechny uvedené atributy zdůrazňují skutečnost, že *Švýcarsko* je jednou z nejvíce *konkurenceschopných* zemí na světě. Dalším znakem je, že velkou měrou je obchod napojený na eurozónu, jež nakoupí bezmála polovinu *švýcarských* exportů. Uvědomění si závislosti na **EU**, ho motivuje k posílení *mezinárodní konkurenceschopnosti*, a to modifikacemi hospodářských procesů a postupů, a následné uvedení v soulad s **EU**. (Forbes 2017).

¹⁶ WEF je nezávislou neziskovou mezinárodní organizací pro spolupráci veřejných a privátních záležitostí. (World 2017)

4.2 Fakta v číslech

Součástí tohoto odstavce budou některé číselné informace o Švýcarsku.

- Hodnota *hrubého domácího produktu na jednoho obyvatele*¹⁷ dosáhla závěrem roku 2012 74.010 CHF (zhruba 61.300 EUR anebo 81.000 USD), uvedený ukazatel je využíván jako měřítko životní úrovně a **bohatství** společnosti,
- 72 % *hrubého domácího produktu* je vytvořena službami, následně 27 % je v kompetenci průmyslu a méně než 1 % je připisováno zemědělství,
- kolem 75 % dovozů pochází z EU, zatímco 60 % vývozu směřuje zpátky do EU (což vytváří opravdu úzký vztah Švýcarska s EU),
- majorita podniků ve Švýcarsku jsou tzv. **MSP**, které mají méně než 250 zaměstnanců,
- poměr veřejného dluhu k **HDP** ve Švýcarsku značně poklesl v minulých obdobích z 54,6 % v roce 1998 na 36,4 % v roce 2012,
- **DPH** ve Švýcarsku na většinu zboží a služeb uvaluje *sazbu 8 %*, k službám týkajících se ubytování je nastavena *sazba 3,8 %*, poslední skupinou jsou primární životní a ostatní předměty, které jsou k existenci zapotřebí, vztahuje se na ně *sazba 2,5 %*, je očividné, že uvedené hodnoty dosahují ve srovnání s Evropou skutečně *nejnižších sazeb DPH*¹⁸,
- *švýcarské investice na výzkum a vývoj* zpravidla převyšují 3 % **HDP**, přibližně 16 miliard CHF (zhruba 13 miliard EUR anebo 18 miliard USD), (Schweizerische 2017a)
- zdravotní pojištění (povinné) se výrazně odlišuje od kantonu ke kantonu, totožné pojištění v *Basel-Stadt* je více nákladné ve srovnání s platbami za pojištění v *Appenzell-Innerrhoden*,
- *švýcarský systém zdravotní péče* je hodnocen a vztahován k systémům, jež jsou klasifikovány jako *nejnákladnější* (na světě), celkové náklady *zdravotní péče* dosahují 11,4 % *hrubého domácího produktu (HDP)*, což je zaručeně nad průměrem **OECD**, s výjimkou **Spojené státy americké** a **Norska**, jež za *zdravotní péči* utrácejí (na jednoho obyvatele) vyšší sumu,

¹⁷ Hodnota hrubého domácího produktu na jednoho obyvatele koncem období 2015 skončila částkou 81.663 USD. **SECO** pro rok 2017 očekává zvýšení HDP o 1,8 % a pro rok 2018 o 1,9 %. (FocusEconomics 2017) **SECO** je švýcarským federálním odborným střediskem ve všech klíčových otázkách týkajících se *hospodářské politiky*. (Schweizerische 2017b)

¹⁸ Více na (European 2017)

- *Mezinárodní organizace práce* podala zprávu, že se *míra nezaměstnanosti* v roce 2013 ve *Švýcarsku* ustanovila na 4,4 %, což z něj činí politický systém s nejnižší *mírou nezaměstnanosti* v Evropě (toho roku).

(Schweizerische 2017c)

4.3 Daňové a sociální atributy Švýcarska

„*Daňový systém Švýcarska odráží politickou strukturu švýcarského státu, daně se vybírají na třech úrovních - federální, kantonální a obecní. Vzhledem k velké daňové autonomii jednotlivých kantonů jde o systém velmi komplikovaný, jeho součástí je legislativa všech 26 kantonů a do určité míry 2 740 obcí... Harmonizaci kantonálního a municipálního zdanění příjmů zajišťuje nařízení Federálního parlamentu ze 14. 12. 1990 o daňové harmonizaci kantonů (Tax Harmonization Law).*“ (Láchová 2007, s. 161)

Charakteristickou vlastností systému je daňová správa, jež je v kompetenci jednotlivých kantonů (společná všem třem daňovým úrovním), pro něž je příznačná zaručená nezávislost. Negativem uvedené soustavy je užívaná *decentralizovaná* podoba, jež znemožňuje daňovým reformám promptně a flexibilně reagovat v daňových otázkách (například v účinnosti struktury). Výrazným problémem je skutečnost projevující se nezdravou soutěživostí v *daňové konkurenci*. Švýcarsko se otázkou rivality kantonů zabývá již několik let (týkající se zejména cíleného snižování *daňových sazeb*), a to zejména po předchozí zkušenosti z roku 2006. Toho roku v kantonu *Obwalden* (nedaleko kantonu *Curych*) bylo schváleno (*aktuální pro rok 2006*) **degresivní zdanění příjmu**, jehož cílem bylo získat zájem zámožných a majetných jednotlivců, a významných společností coby *potenciálních rezidentů a poplatníků*.¹⁹ Konečným vyjádřením k danému tématu, v červnu roku 2007, bylo zrušení (zakázání) **obwaldenského systému**, vyhodnocené federálním soudem jako protiústavní chování. (Láchová 2007)

Dalším znakem je shodnost u určitých *kantonálních a obecních daní*, myšleno tak, že *výnos daně* je mezi ně rozdělen.

¹⁹ „*Obwaldenský systém spočívá ve snížení sazeb kantonální daně z příjmů, přičemž redukce sazeb zvýhodňuje především poplatníky s příjmy nad CHF 300 000 za rok. Sazba korporátní daně byla stanovena na 6,6 %, což je nejméně v celém Švýcarsku. Majetková daň byla snížena o 30 %.*“ (Láchová 2007, s. 173)

Výchozím členěním, na všech daňových úrovních, je na *přímé* a *nepřímé daně*. Kompletní seznam je předložen. (Federal 2016).

Kantonální daně jsou daně z příjmu, majetku a další poplatky, a daně spotřební, a daně související s pobytem. U zdanění fyzických osob platí skutečnost, že poplatník není osoba, nýbrž daní celá rodina, respektive manžel a manželka musí přiznat do shodného tiskopisu všechny příjmy (společně), jež vytváří základ pro výpočet daně. (Ministerstvo zahraničních věcí 2017)

Kantonální daně jsou následující (nejedná se o všechny):

- *Daň z hlavy (domácnosti), která je typická pro většinu kantonů, jedná se o tzv. přirážku k dani z příjmu,*
- *daň ze zisku a z kapitálu právnických osob, jež je rozdílná pro majoritu kantonů, k daním z kapitálu se vztahují sazby v promile,*
- *daň dědická a darovací je klasickou daní vybíranou pouze na úrovni kantonu, přísluší ve většině kantonů,*
- *daň z výher mimo výher v loterii, pokrývá i koňské dostihy, rozličná podoba spočívá v tom, že základ daně²⁰, je počítán z výše výhry, nebo z paušálu,*
- *daň z převodu pozemků je typickou daní placenou při každém převodu pozemků (nabyvatel pozemku), některé kantony ji rozumějí jako poplatku, sazba je mezi 1 až 3 % z kupní ceny (výnos je získán pro kanton i obec).* (Ministerstvo zahraničních věcí 2017)

Švýcarsko je systémem sociální ochrany, jež si prošel cestou vývoje, než se z něj vyvinula soudobá *víceúrovňová struktura*, kterou je země známa. Rozhodovací pravomoci, finanční činnost a konečná realizace jsou konány a sdíleny na různých stupních *státní správy*. Výsledná přeměna systému je vývojem skoro dvou století tvorby *sociální politiky*. Výraznou změnou (tvorbou) a to, neustále rostoucí úlohou, byla zasažena *federální vláda*. Klíčové oblasti politiky jako jsou *starobní důchody, podpory v nezaměstnanosti* a problematika *zdravotního pojištění* se v roce 1998 převedly (z kantonální působnosti) do správy *federální vlády* tak, aby asi 58 procent *národních*

²⁰ „Daňový základ je stanovován a určován konkrétními hospodářskými skutečnostmi např. velikostí úplaty při převodu nemovitostí, výší příjmů, velikostí dědictví a udáván v měřitelných jednotkách.“ (Šulcová-Seidlová a kol. 2014, s. 21)

sociálních výdajů mohla spravovat a rozdělovat (viz Obrázek č. 3). Nehledě na uvedené přesuny uchovaly si kantony **určitou volnost** v několika oblastech *sociální politiky*, a to v otázkách sociální pomoci (například). Dalšími oblastmi kantonální suverenity jsou rodinná politika, sociální služby a vzdělávání. (Armigeon 2004)

Obrázek č. 3: Výdaje na sociální potřeby na všech úrovních správy

	Federation	Cantons	Municipalities	All
Total Social Expenditure	58.4	27.3	14.3	100.0
Old age insurance (a)	84.5	12.4	3.1	100.0
Disability insurance (a)	75.0	19.8	5.3	100.0
Health care and health care insurance	64.4	29.2	6.4	100.0
Other social insurances (b)	42.3	40.8	16.9	100.0
Social assistance 1 (wide definition) (c)	31.0	35.5	33.5	100.0
Social assistance 2 (narrow definition) (d)	0	41.8	58.2	

Notes:
 (a) Public contributions, without employers' contributions.
 (b) Includes old-age and disability complementary benefits, unemployment insurance, accident insurance and family benefits funds.
 (c) Includes assistance to old people, help to needy people, labour offices, help to Swiss in foreign countries and other assistance tasks.
 (d) Includes only help to needy people, 1995.

Zdroj: (Armigeon 2004)

Švýcarský systém sociálního zabezpečení je vyznačován poměrně složitou strukturou. **Každá oblast** systému je určena svými specifiky, jež ji vymezují a popisují. Určitým zobecněním lze konstatovat, že **se parciální větve zabývají prevencí proti rizikům: nemoci, úrazům, nemoci z povolání, stáří, úmrtí, invaliditě i nezaměstnanosti**. Mimoto i *pomoci v mateřství a rodinných přídavků*. (Living and Working)

Skládá se z oblastí:

- *Starobní, pozůstalostní a invalidní penze,*
- *ochrany před následky nemoci a úrazů,*
- *peněžitých dávek v mateřství,*
- *podpory v nezaměstnanosti,*
- *rodinných přídavků.* (Schweizerische 2017d)

Financování jednotlivých subsystemů *sociálního zabezpečení* je zpravidla zajištěno *příspěvkami pojištěnců a zaměstnavatelů*, a též *daňovými příjmy*. (European Commission 2013)

Následující příspěvky se vztahují k placeným zálohám pojištěnců (vychází se z hrubého výdělku):

- *„Penzijní a pozůstalostní pojištění, invalidní pojištění a pojištění ztráty výdělku: 5,05 %,*
- *pojištění pro případ nezaměstnanosti: 1,25 % pro roční výdělek do CHF 106.800,*
- *zaměstnanecké penzijní pojištění: cca 7,5 %, závisí na pojišťovací společnosti,*
- *úrazové pojištění: cca 0,8 % dle profese.“ (MPSV 2017)*

5 Analýza sociálního systému ve Švýcarsku

V životech jedinců mnohdy nastanou situace, jež si vyžadují podporu i státního aparátu, poněvadž možnosti každého (hlavně pomoc rodiny) jsou v krajních mezích **limitovány**. Koneckonců zvládnout některé životní situace zejména bez pomoci **státu** není možné. Vymezení jako *pomáhat potřebným, proaktivně vystupovat, nalézat východiska, apod. vystihují uvedenou disciplínu a oznamují, že je zapotřebí určitých nástrojů, aby sociální politika dokázala způsobit, realizovat náležitě činnosti směrem k objektům (účastníci systému)*.

Myšlené nástroje nejsou otázkou výhradně švýcarské ekonomiky, ba naopak. Co *stát*, to *individualita*. Vytváření vlastních pravidel je právem (pravomocí), jež odlišuje určitou sociální politiku od ostatních.

Poslání sociální politiky (co by *praktické disciplíny*) je vskutku význačné.

5.1 Sociální zabezpečení

Švýcarské sociální zabezpečení je možné popsat jako systém, jež zajišťuje, *rozsáhlé spektrum ochrany proti různým rizikům, osobám (i ostatním rodinným členům) žijícím a pracujícím ve Švýcarsku*²¹. *Starobní, pozůstalostní a invalidní penze, ochrana před následky nemoci a úrazů, peněžité dávky v mateřství, podpora v nezaměstnanosti, rodinné přídatky* jsou větve, které tvoří strom **švýcarského sociálního zabezpečení**.

Ke všem větvím je vytvořena *Dohoda o volném pohybu osob a Evropského sdružení volného obchodu*²², kterou do značné míry nahradily předchozí *bilaterální dohody o sociálním zabezpečení mezi Švýcarskem a členskými zeměmi Evropské unie* (mimoto se vztahuje i na *dvoustranné dohody o sociálním zabezpečení se členy Evropské unie*). Smyslem sepsaných ujednání je dodržet přiměřené zacházení pojištěnce v zemi, ve které není *občanem (rezidentem)*.²³ Součástí smluv jsou rovněž i právní ustanovení upravující *úrazové a zdravotní pojištění, a rodinné přídatky*. (AHV/IV 2017)

²¹ Zdroj: (Schweizerische 2017d)

²² Uvedená úmluva nahradila *dvoustranné dohody o sociálním zabezpečení uzavřené s Norskem a Lichtenštejnskem*. (AHV/IV 2017)

²³ V případě, že jste občanem z jedné ze zemí, jež mají uzavřeny smlouvu se *Švýcarskem*, obdržíte *švýcarský důchod* bez ohledu na místo pobytu (*trvalého pobytu*). Nicméně však není možné po odchodu ze *Švýcarska* následný převod nároků na důchod do ostatních systémů a domáhat se zpět svých vložených příspěvků. Opačnou možností je alternativa, že pocházíte ze země bez vztahu ke *Švýcarsku* (vztahující se k uvedené tématice), a po odchodu ze *Švýcarska* získáte peníze nazpět ze systému. Zároveň pracující ve

Dohledem a podporou *švýcarského sociálního zabezpečení* se zabývají a spravuje jej kvantum institucí, jež se úzce zaměřují na některou ze součástí systému. Se správou je mimoto spojený problém *finanční podpory*, která je zejména (obecně) tvořena z *příspěvků samotných pojištěnců a zaměstnavatelů, a rovněž z veřejných prostředků* (viz v závěru oddílu obrázek č. 4, **ke každé větvi více viz níže**).

Zdravotní pojištění v první řadě obsahuje *povinné pojištění zdravotní péče*, jež zahrnuje zajištění v *nemoci, mateřství a úrazu*, a rovněž *dobrovolné pojištění*, pro něž je typická výplata denních **dávek**. Uvedená činnost je spravována uznanými *zdravotními fondy* a *soukromými pojišťovacími institucemi*, které se vyznačují povolením poskytovat zdravotní pojištění. Pro každého, na něž se vztahuje povinnost pojištění, vzniká právo vybrat (zvolit) si ze *schválených pojišťovacích institucí* v místě svého pobytu. (European 2013)

Zajištění *shodných možností* (finanční podpory) se dostává, i *osobám s nízkými příjmy*, pomocí kantonů, aby pro ně výše pojištění určovala závazek, jenž by pro ně byl přijatelný (federální podpora vyčíslená v hodnotě **7,5 % hrubých výdajů** na zdravotní pojištění)²⁴. Třídění podpory probíhá podle počtu obyvatel každého kantonu. (Federal Social 2017)

Pojištění pro případ úrazu nebo nemoci z povolání se vztahuje na všechny *zaměstnance*, pro něž je závazné neboli povinné a na *osoby samostatně výdělečně činné*, pro něž je nepovinné. Výjimka v systému se vztahuje na *nepojištěné* (v rámci zákona o úrazovém pojištění), *kterým je rekonvalescence hrazena ze zdravotního pojištění*. Úrazové pojištění spravuje *Švýcarský státní fond úrazového pojištění*²⁵. *Federální úřad veřejného zdraví*, jež je součástí **ministerstva vnitra**, zabezpečuje kontrolu systémů *zdravotního a úrazového pojištění*. (European 2013)

Švýcarský státní fond úrazového pojištění (SUVA) zahájil činnost v roce 1918. (Suva 2016b) **Jedná se o fond**, který je nezávislý na veřejných financích. **Posláním fondu** je zajišťovat a podporovat *bezpečnost práce* ve společnosti. Na základě uvedeného je

Švýcarsku jsou od příspěvků osvobozeni, pochází-li ze země, která má sepsanou *dvoustrannou dohodu* se Švýcarskem a pracovní činnosti netrvají více než několik měsíců. (Just Landed (2017)

²⁴ Federální dotace vyčíslené pro rok 2017 byly **2.615.000 CHF**. (Federal Social 2017)

²⁵ Spravuje pojištění cca pro 52 % všech pracovních aktivních. Ostatními pojistiteli jsou jmenovitě neveřejné pojišťovny podléhající *federálnímu zákonu o dohledu nad pojišťovnictvím ze dne 17. prosince 2004* a *fondy veřejného úrazového pojištění a nemocenské fondy podle federálního zákona o dohledu nad nemocenským pojištěním ze dne 26. září 2014*. (Federal Social 2017)

patrné, že pojišťuje pracovní činnosti i volný čas všech (ať už musí anebo chtějí). Koneckonců zabezpečuje *zaměstnance a nezaměstnané* zejména **proti úrazům a nemocem z povolání**.²⁶ (Suva 2016a)

Veřejné důchodové pojištění (základní federální pojištění) je složka, jež se zabývá podporou účastníků, v otázkách *ochrany ve stáří, v invaliditě a ochrana pozůstalých*. Uvedené pojištění doplňuje *zaměstnanecké důchodové pojištění*. Mimoto existuje *soukromé spoření*, jež je poslední součástí tzv. **švýcarského důchodového pojištění** (složeno ze *třech pilířů*). (European 2013)

Důchodové a pozůstalostní pojištění a pojištění pro případ invalidity (AHV/IV, **první pilíř**) je ve správě *kompenzačních fondů* na *kantonální úrovni* (kantony většinou zakládají instituce, jež se zabývají správou a návazně výplatou **doplňkových dávek**²⁷, viz *první pilíř*), *podnikové* a zároveň *federální úrovni* a *Státního kompenzačního úřadu*. Mimoto *pojištění pro případ invalidity* spravují orgány na *kantonální úrovni* (IV). (European 2013)

Činnosti systému se dostává podpory, a to tak, že **19,55 % ročních výdajů** je hrazeno konfederací (podporuje i bezmocnost)²⁸ na *starobní a pozůstalostní pojištění*. U *pojištění pro případ invalidity* je finanční podpory dosaženo v rozmezí **37,7 % až 50 % ročních výdajů** (konečné procento je otázkou **ekonomického vývoje**)²⁹. Mimoto je na *starobní a pozůstalostní pojištění* svěřeno **13,33 % z ročních příjmů z DPH**. Oproti tomu na *invalidní pojištění* bylo, **v letech 2011 až 2017**, vyčleněno **4,99 % z ročních příjmů z DPH**. *Důchodové a pozůstalostní pojištění* nabývá peníze i z tzv. **daně z hazardu**. (Federal Social 2017)

Zaměstnanecké důchodové, pozůstalostní a invalidní pojištění (**druhý pilíř**) spravují *registrované penzijní instituce*. (European 2013)

Soukromé pojištění (**třetí pilíř**) je ve správě *neveřejných pojišťovacích a bankovních (blokované účty) institucí (pojistné smlouvy)*. (Federal Social 2017)

²⁶ I dobrovolné.

²⁷ S výjimkou kantonů **Ženeva, Curychu a Basileje**. Subsystem je spravován tak, že subvence jsou **především** v kompetenci konfederace (5/8) a zůstatek je hrazený kantony (3/8). Mimoto náhrada nákladů, způsobených zdravotním postižením a nemocí jsou rovněž pokryty kantony. (Federal Social 2017)

²⁸ Financování konfederací je vztaheno *i na příspěvek bezmocnosti u pojištění pro případ invalidity*. Dokonce se zde vztahuje i na **mimořádné důchody**. ([https://www.bsv.admin.ch/dam/bsv/en/dokumente/fin/uebersichten/uebersicht-ueber-die-schweizerische-soziale-sicherheit-stand-1-1-2017.pdf](https://www.bsv.admin.ch/dam/bsv/en/dokumente/fin/uebersichten/uebersicht-ueber-die-schweizerische-soziale-sicherheit-stand-1-1-2017.pdf.download.pdf/uebersicht-ueber-die-schweizerische-soziale-sicherheit-stand-1-1-2017.pdf))

²⁹ Od roku 2014 docela závislé na *příjmu daně z přidané hodnoty*. (FFA, 2016)

Pojištění pro případ ztráty zaměstnání je povinnou součástí každého zaměstnance a je spravováno především veřejnými fondy nezaměstnanosti, uznanými soukromými fondy nezaměstnanosti. Mimoto orgány na úrovni kantonů a určitých institucí důchodového a pozůstalostního pojištění (AHV)³⁰. K tomuto je nutné doplnit, že pojištění pro případ nezaměstnanosti se vztahuje k činnosti Státního úřadu pro hospodářství (SECO), jež je složkou ministerstva hospodářství. (European 2013)

Federální příspěvek týkající se nákladů služeb zaměstnanosti a aktivních programů na trhu práce činí 0,159 % z úhrnné hodnoty všech platů, jež podléhají příspěvku. K uvedenému zabezpečuje i krátkodobé půjčky v závislosti na vývoji tržních podmínek. (Federal Social 2017)

Rodinné dávky³¹ jsou členěny na základě odvětví. Zemědělství je pod správou federální úrovně (kantonální kompenzační fondy) a v ostatních odvětvích se uplatňují směrnice, jež jsou v pravomoci kantonů a federálního harmonizačního práva (uznané odborné anebo mezioborové fondy a kantonální fondy). (European 2013)

Obrázek č. 4: Metody financování

Method of financing					
Areas of Swiss social security	Contributions from employers and employees (levied on income)	Contributions from the self-employed	Contributions from individuals non in gainful employment	Per capita premiums	Public authorities contributions
Old-age and survivors' insurance	•	•	•		•
Invalidity insurance	•	•	•		•
Occupational benefit plan	•	•**			
Health insurance				•	•
Accident and occupational diseases insurance	•	•**		•	
Unemployment-insurance	•	•			
Family allowances	••	••	••		•

* Depending on the cantonal legislation in force.
 ** The self-employed may contribute voluntarily to occupational provident measures and to accident insurance.

Zdroj: (AHV/IV 2017)

Sociální pomoc, jakožto součást sociálního zabezpečení, je tzv. poslední pomocí osobám v nouzi (v tísní). Správu mají na starost **kantony** a výkon správy je v

³⁰ Zahrnuje i peněžité dávky v mateřství. (Federal Social 2017)

³¹ Výdaje jsou v poměru - 1/3 kantony a 2/3 federace. Kantony mimoto financují rodinné přídatky pro jednotlivce, jež nemají placené zaměstnání. (Federal Social 2017)

kompetenci *obcí*. Švýcarská konference sociálních institucí zajišťuje určitou úroveň *harmonizace* v rámci všech *kantonů*. (European 2013)

Nevztahuje se na něj *Dohoda o volném pohybu osob* nebo *Evropské sdružení volného obchodu*. (AHV/IV 2017)

5.2 Důchodový systém

Švýcarsko je státem, jenž má postaven *penzijní systém na vícepilířové struktuře*, konkrétně na *třech pilířích*, jež každý má své poslání. Hlavní ideou, kterou naplňují, je napomáhat občanům v důchodu, aby i po odchodu z pracovního koloběhu disponovali financemi potřebnými k **zajištění** životního standardu. Viz obrázek č. 5.

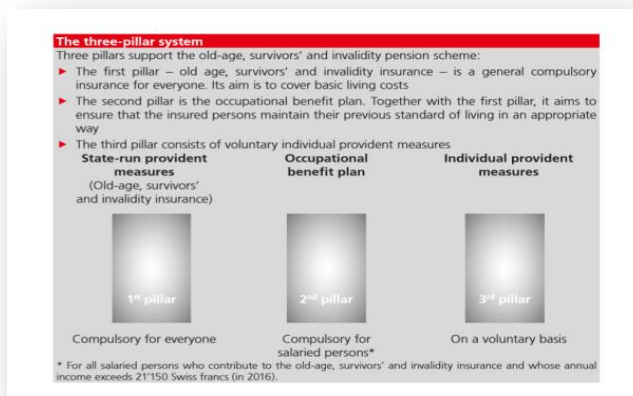
Prvním pilířem je *státní penzijní systém*³², jenž je uspořádán z pojistných programů, jež pokrývají (finanční zajištění) v životech nás všech události, jako jsou *zabezpečení na stáří, v invaliditě a pozůstalých*³³, a v případech *nezaměstnanosti*. *Druhým pilířem* je nejen *zaměstnanecké důchodové pojištění*, nýbrž i *úrazové pojištění*. *Třetím pilířem* jsou tzv. *penzijní schémata*, jež vycházejí z myšlenky *dobrovolnosti* a podléhají zákonné ochraně, a mimoto zahrnují některé *daňové výhody*. (SWI 2017)

Skutečnost, že je povinností být účastníkem v *zaměstnaneckém důchodovém pojištění* zdůrazňuje to, že Švýcarsko je jednou z mála zemí, jež je spojována s *rovnoměrným podílem všech třech pilířů* na výsledné úrovni příjmů k využití na důchod. (Wilmington 2017)

³² Myšlenka tzv. *národního veřejného pilíře* je vztažena k roku 1948 (*záležitosti invalidních důchodů* se objevují až v roce 1960). Samotná podstata systému je popsána jakousi spojitostí (výtahem) již *existujících kantonálních systémů* (některé se spojují už s rokem 1904). (Wilmington 2017)

³³ Uvedená pojištění jsou povinná pro všechny rezidenty Švýcarska (myšleno účastnit se z pohledu financí). (SWI 2017)

Obrázek č. 5: Tří pilířový systém

Zdroj: (AHV/IV 2017)

5.2.1 Státní penzijní systém (1. pilíř)

Systém je založen na *průběžném financování*³⁴ (PAYG - Pay As You Go). Od roku 1999 je *první pilíř*³⁵ částečně dotován z příjmů z *DPH*. Účastníky systému (bylo výše řečeno), jsou *občané s trvalým pobytem ve Švýcarsku* a rovněž *ti, co ve Švýcarsku mají zaměstnání*.³⁶ (Wilmington 2017)

Starobní důchody a důchody pro pozůstalé

Federální ústava viz hlava 3 - Konfederace, kantony a obce, kapitoly 2 - Vlastní síla, paragrafu 8 - Bydlení, zaměstnanost, sociální zabezpečení a zdraví, odstavce 112 popisuje, že starobní důchody, musí pokrývat základní potřeby a zároveň musí být valorizovány v souladu s ekonomickým vývojem³⁷. (Schweizerische 2017e)

Prameny k tomuto tématu jsou *federální „Zákon o starobním pojištění a pojištění pro pozůstalé“ ze dne 20. prosince 1946* a *federální „Zákon o obecných ustanoveních*

³⁴ Podstata systému PAYG je založena na *mezigenerační solidaritě*, jež vychází ze zásady, že *ekonomicky aktivní jednotlivci* přispívají průběžně do *penzijního systému* a získané finance jsou ihned použity k vyplacení občanům, jež mají nárok na penzi. (Durand 2013)

³⁵ Určitým úskalím systému jsou situace, kdy *výdaje převyšují příjmy* a vznikají tak deficity. Příčina je ukotvena v poměru penzistů na celkové populaci, jež má rostoucí charakter.

³⁶ Přispívat je povinné i pro *nezaměstnané*, kterým je udělena výjimka, a to pouze v případě uhrazení přinejmenším dvojnásobku minimálního příspěvku, pracovně aktivním partnerem (manželem či manželkou), který je vyčíslen v *roční částce ve výši 478 CHF*. Určitou výlukou jsou i tzv. příspěvky dobrovolné či osvobozené, jež jsou odvozeny od zvolené *hranice CHF*, a vztahují se i na některé profese. (AHV/IV 2017)

³⁷ Vztaheno i na *pozůstalostní a invalidní pojištění*. (Schweizerische 2017e)

zaměřených na legislativu o sociálním pojištění“ ze dne 6. října 2000. (Federal Social 2017)

Obecnou zásadou je dosažení *důchodové hranice* a uvedené *povinné lhůty pojištění*. Muži ve věku 65 let, a ženy, jež dosáhli věku 64 let, mají právo žádat o *starobní* anebo *pozůstalostní důchod* v případě, že alespoň **jeden celý rok** hradili platby na *důchodové, pozůstalostní a invalidní pojištění*. **Úroveň** důchodu podléhá *průměrnému ročnímu příjmu* (je měřítkem na příslušné stupnici), *počtu let hrazení příspěvků* (je určitým měřítkem). Mimoto vychází z *příjmu z výdělečné činnosti*, a zvyšuje se *ve vazbě na výchovu dětí anebo péči o blízké osoby*. (European 2013)

Povinnost přispívat do systému se vztahuje na *zaměstnance* i *zaměstnavatele*. Ke splnění plného nároku na důchod je potřeba, aby *zaměstnanec* i *zaměstnavatel* bez přerušení ***od okamžiku dovršení 20 let do dosažení důchodové hranice*** přispívali.³⁸ (Schweizerische 2017f)

Adekvátní základnou určenou uvedeným objektům, v případě nastavení (vyčíslení) příspěvku, se stala částka, a to ve výši **4,2 % z hrubého příjmu (bez horní hranice)** pro každého. Naopak u *jedinců, již jsou bez práce*, se příspěvky stanovují na základě finančních podmínek. V případě, že se jedná o *osoby samostatně výdělečně činné*, je příspěvek nastaven částkou ve výši **7,8 % z hrubého příjmu** s možnou úpravou na **4,2 % z hrubého příjmu** za situace, že roční částka klesne pod **56.400 CHF**. *Manželé a registrovaní partneři* se účastní v systému na základě poloviny majetku a všech prospěchů (dávek) obou manželů či partnerů. Nicméně stanovení všech uvedených příspěvků je uváženo na **kantonální úrovni** (daňový aspekt). Rozmezí ročního příspěvku se obvykle pohybuje mezi **392 a 19.600 CHF**. (AHV/IV 2017)

Minimální a maximální hodnoty³⁹*starobního důchodu* jsou následující:

- Účastník systému dostane měsíční důchod (penzi) **ve výši 1.175 CHF**, v případě, že přispíval bez přerušení a *průměrný roční příjem* nepřesáhl 14.100 CHF,

³⁸ Konkrétně je povinnost vztahována pro *jednotlivce vykonávající výdělečnou činnost od 1. ledna roku následujícího po 17. narozeninách a od 1. ledna roku následujícího po 20. narozeninách pro osoby, jež nejsou pracovně aktivní*. (AHV/IV 2017)

³⁹ **Nejvyšší důchod nesmí přesáhnout dvojnásobek minimálního důchodu** (viz zákon). (Schweizerische 2017f)

- naopak měsíční důchod **ve výši 2.350 CHF**, účastník systému dostane, v případě, že přispíval bez přerušení a *průměrný roční příjem* dosáhne alespoň 84.600 CHF. (Schweizerische 2017f)

Určitou specifikací je *institut manželství*, u kterého v systému dochází *ke kumulaci příjmů obou manželů na jeden společný účet*⁴⁰ (účastní se na konečné částce důchodu společně) a výsledný důchod pro každého je vypočten *dělením celkové částky dvěma*. Určitým omezením konečného měsíčního důchodu každého z manželů je *hranice stanovená na úrovni 1,5 násobku maximálního samostatného důchodu*, což je částka **ve výši 3.525 CHF** vztahující se k manželům, respektive k součtu jejich důchodů, jež *nesmějí přesáhnout uvedenou hodnotu*. V případě částky vyšší než je určená hranice, dochází k úpravě (snížení) *individuálních důchodů*. Nárokem na výplatu se rozumí situace za podmínky, že manželé dosáhli *důchodového věku* (stejně tak i vdovec či vdova), mohou nárokovat *pozůstalostní či invalidní penzi* anebo je manželství ukončeno rozvodem. (Schweizerische 2017f)

V systému *prvního pilíře* je povoleno čerpání důchodu před dosažením *důchodového věku*, a to o jeden nebo dva roky napřed.⁴¹ Naopak když se účastník systému rozhodne nečerpat penzi při dosažení náležité věkové hranice, má možnost zvolit odložení čerpání důchodu *až o pět let*.⁴²

Paralelně ke *starobním důchodům* pro pojištěné *prvního pilíře*, kteří mají děti, jež doposud nedosáhli *osmnácti* (myšleno v období výuky až do konce vyučení) anebo hranice *dvaceti pěti let* (myšleno při studiích až po dokončení vzdělávání), jsou k dispozici rovněž i *dětské důchody*. Výpočet je nastaven ze *40 -ti % -ní* základny *minimálního a maximálního starobního důchodu*. Minimum je určeno **v částce ve výši 470 CHF** a maximum **v částce ve výši 940 CHF**. Žádat o tuto dávku se může v případě, že příspěvky žádajícím penzistou byly po celé období náležitě placeny. V situaci, když vznikne nárok žádat oběma (pobírají již starobní důchod), nesmí hodnota obou *dětských*

⁴⁰ Evidují se na něm všechny *výdělky, doba přispívání a případné bonifikace (jedince či manželů)*, jež jsou následně využity k výpočtu *starobního, pozůstalostního nebo invalidního důchodu*. (AHV/IV 2017)

⁴¹ V systému druhého pilíře je možné vstoupit předčasně do důchodu už ve věku 58 let. (Schweizerische 2017f)

⁴² V případě, že je *důchod čerpán dříve* změní se (snižuje se) o 3,4 až 6,8 % *za každý rok* a při odkladu se naopak zvyšuje o 5,2 až 31,5 % v závislosti na součtu odložených měsíců. (Wilmington 2017)

důchodů překročit **60 % maximálního starobního důchodu**, což je **částka ve výši 1.410 CHF** za měsíc. (AHV/IV 2017)

Dalším typem dávek jsou *tzv. vdovské / vdovecké důchody*, kterými jsou pokryty základní životní potřeby *vdovy či vdovce*, jež mají, po smrti svého muže či ženy, jedno nebo dvě, či více dětí. Dále musí být splněno, že zemřelá či zemřelý měl v určitém časovém intervalu uhrazeny příspěvky (**jeden rok**). V případě *vdovy* je důchod k dispozici za podmínky, že s ní žijí děti a současně jí je nejméně 45 let a byla provdaná minimálně po dobu 5 let (**v té chvíli už za zesnulého**). U *vícenásobných sňatků* je počet let, když byla žena vdaná či muž ženatý, k sobě sečítán. *Vdovský* důchod mohou rovněž při vymezených okolnostech požadovat i rozvedené⁴³, jejichž bývalý manžel zemřel. Kdežto muži, jež *současná či předchozí manželka* zemřela, mohou požádat o *vdovecký* důchod, za situace, že *nejmladší potomek nedosáhl* věku 18 let. *Vdovský* či *vdovecký* důchod je vyčíslen na 80 % *starobního důchodu*, a to minimálně v částce **940 CHF** a maximálně **1.880 CHF** měsíčně. V systému *důchodů pro pozůstalé* je *partnerství* ekvivalentní *manželství*. Požadovat *vdovský* nebo *vdovecký* důchod není již možné v případě *úmrtí* nebo nového *manželství*. (AHV/IV 2017)

Shodným posláním, jež jsou zmocněny *vdovské / vdovecké důchody* má i *sirotčí důchod* s tím rozdílem, že *sirotčí důchod je nárok, jehož smyslem je pomoci dětem, kterým matka nebo otec zesnuli*. V případě úmrtí obou, může dítě žádat o *sirotčí důchody* za *oba rodiče*. Pravidla a výpočet, viz *dětské důchody*. (AHV/IV 2017)

*Protože Švýcarsko je zemí, jež má uzavřeny mezinárodní dohody se signatářskými státy, členskými zeměmi Evropské unie a Evropského sdružení volného obchodu, které se upravují v zásadě stejnými předpisy, mohou o dávky žádat i jejich občané (pojištění).*⁴⁴ Výchozí pravidlo je, že byl-li účastník *důchodového systému* pojištěný ve Švýcarsku či v jiných státech, s nimiž má Švýcarsko sepsanou smlouvu, dostane snížený důchod ze všech zemí, ve kterých se účastnil pojištění **alespoň jeden rok**. *Švýcarské a zahraniční důchody* jsou získávány nezávisle a mohou být sčítány obecně bez snížení. Vyčíslení každého důchodu odpovídá *době pojištění* v dané zemi. Nestačí-li k uplatnění nároku na

⁴³ Podmínkou je trvající manželství nejméně 10 let a současně mít dítě či být rozvedena ve věku vyšším 45 let. (European 2013)

⁴⁴ Vztahuje se i na *invalidní pojištění*.

důchod *doba pojištění* v jednom řízeném státním aparátu, zohlední se *doby pojištění* v jiných zemích. Nicméně samotný důchod se nezvyšší. (AHV/IV 2017)

Příspěvek pro bezmocné je v pořadí dalším nárokem, jenž je vyplácen v *systému starobních důchodů a důchodů pro pozůstalé*.⁴⁵

Příspěvek je zaměřený a nastavený tak, aby pomáhal osobám, jež jsou závislé z důvodu zdravotního postižení (indispozice) na pomoci či dohledu druhé osoby při aktivním zvládnání zásadních životních činností (vstávání, oblékání a svlékání, chození na toaletu, stravování, apod.) v rozsahu určeném na základě uvedené nutnosti a závislosti. Obdržená finanční podpora následně poslouží k uhrazení určitých nákladů. (European 2013)

Příspěvky jsou vypláceny penzistům a těm, jež získávají **dodatečné dávky** a mají bydliště, a zároveň žijí ve *Švýcarsku*.⁴⁶ Následující podmínkou je, aby bezmocnost *závažná, středně závažná nebo slabá forma* trvala **nepřetržitě minimálně jeden rok**. (AHV/IV 2017)

Nejtěžší podoba je popsána jako potřeba pomoci při konání **všech běžných denních činností**, jež si vyžadují osobní dohled s pravidelným charakterem. **Druhý stupeň** je vysvětlen jako potřeba pomoci při konání už pouze **hlavních (nejméně dvou) denních činností**, jež si vyžadují osobní dohled s pravidelným charakterem. **Nejlehčí podoba**⁴⁷ je zejména účelnou pomocí osobám při konání **nejméně dvou denních činností**, jež si vyžadují zdravotní péči z důvodu svého postižení, nebo z důvodu vážného postižení smyslových ústrojí, či tělesného postižení není možné navazovat sociální kontakty bez citelné pomoci. (European 2013)

Nároky i částky jsou odvislé od stupně *bezmocnosti*. **Vysoký stupeň** je v částce **940 CHF** měsíčně (80 % *minimálního starobního důchodu*), **mírný stupeň** je v částce **588 CHF** měsíčně (50 % *minimálního starobního důchodu*) a **nízký stupeň** je v částce **235 CHF** měsíčně (20 % *minimálního starobního důchodu*). (AHV/IV 2017)

Nutnost a vážnost *zdravotní péče* posuzuje příslušný odborník. Orgány, jež mají na starost *pojištění pro případ invalidity*, jsou odpovědny za posouzení důležitosti bezmocnosti (přezkoumává se). (European 2013)

⁴⁵ Vyplácí se i v *systému pojištění pro případ invalidity a úrazovém pojištění*. (European 2013)

⁴⁶ Subvence jsou zaměřeny i na *sluchadla či invalidní vozíky*. (AHV/IV 2017)

⁴⁷ V případě pobytu (ubytování) pojištěným v *domově s pečovatelskou službou*, není na něj vztažený příspěvek pro bezmocné. (AHV/IV 2017)

Invalidní důchody

Následující složkou v pořadí jsou *invalidní důchody*.⁴⁸ Myšlenka *pojištění pro případ invalidity* má shodný základ jako zajistit se na důchod (*starobní důchod*). Smyslem je předejít či vyhnout se určitým situacím, jež by mohly v konečném důsledku komukoliv znesnadnit *dosavadní způsob života*. U pojištění invalidity⁴⁹ jde zejména o to předcházet (ba dokonce zabránit) invaliditě, zaopatřit pojištěnce z pojištění základními životními potřebami či poskytnutí peněžité podpory a rehabilitace. V podstatě ji lze definovat jako neschopnost dosahovat (vydělávat) příjmů či z pohledu pojištěného, který je nezaměstnaný, jako neschopnost pokračovat ve vykonávání základních každodenních záležitostí z důvodu *fyzického, psychického nebo duševního postižení* trvajícím nejméně dvanáct měsíců. (AHV/IV 2017)

Nastavení *úrovně povinné účasti* je upravena stejnými předpisy, viz *starobní důchody*. U *zaměstnanců* i *zaměstnavatelů* příspěvek odpovídá **0,7 % hrubého příjmu (bez horní hranice)**. *Osoby samostatně výdělečně činné* se podílejí částkou, jež odpovídá **1,4 % hrubého příjmu (bez horní hranice)** s klesající tendencí v závislosti na příjmech. *Pracovně neaktivní účastníci* odvádějí do systému **roční částku v rozmezí 65 až 3.250 CHF** na základě svých finančních podmínek. (AHV/IV 2017)

Ve své podstatě je invalidní důchod tzv. poslední instancí, v životech pojištěnců, s jedinečným posláním, a to zabezpečit opětovné začlenění se do životního koloběhu, samostatně vykonávat obvyklé činnosti a nastoupit do zaměstnání. K tomu všemu jsou zapotřebí zjištěná pozitivní zkoumání, a až poté dochází k přiznání důchodu jednotlivce. Poněvadž jde skutečně o specifické posouzení, využívá se k němu určitých kategorií (postupu) pro patřičné a náležité odhalení či začlenění (viz níže⁵⁰).

- *zabezpečení včasné diagnostiky,*
- *následná opatření včasného zásahu (modifikace pracovišť, poradenství, apod.),*

⁴⁸ Prameny k tomuto tématu jsou *federální „Zákon o invalidním pojištění“ ze dne 19. června 1959* a *federální „Zákon o obecných ustanoveních zaměřených na legislativu o sociálním pojištění“ ze dne 6. října 2000*. (Federal Social 2017)

⁴⁹ Zkoumá-li se udělení statutu invalidity, není pro přiznání důležité, zda je postižení vyvoláno *úrazem, nemocí anebo je vrozeným stavem pojištěnce*. (AHV/IV 2017)

⁵⁰ Jedná se o pouhý výčet.

- *rehabilitace,*
- *příspěvek na denním základě,*
- *prospěch z přechodu,*
- *příspěvky pro bezmocné,*
- *příspěvky na docházku,*
- *invalidní důchod,*
- *dětské penze. (AHV/IV 2017)*

Oprávnění požadovat *invalidní důchod* je vztaženo na uchazeče, u nichž ani po léčebných opatřeních nedošlo k obnovení pracovní činnosti a zapojení se do obvyklého životního procesu. Mimoto, co se týče *pracovní neschopnosti*, jenž **nemůže** klesnout v průběhu souvislé periody (po většinu jednoho roku) **v průměru pod 40 % musí** rovněž zůstat do konce tohoto období i nadále na shodné úrovni. K tomu všemu je taktéž nutností pro přiznání důchodu skutečnost, že pojištěný zaplatil do systému příspěvky alespoň *po dobu tří let* před uznáním statutu invalidity. Nicméně samotná výplata důchodu nastává nejdříve *šest měsíců* po podání žádosti. Nárok na penzi nastává v okamžiku dosažení zákonné (povinné) hranice⁵¹ a naopak je ukončen v případě vyřazení z *pracovní neschopnosti*, či dosažení zákonné (povinné) hranice pro odchod do důchodu a získání nároku na starobní důchod. (AHV/IV 2017)

Skutečný propočet důchodu je podřízen zařazení do určitého *stupně invalidity*, jež je vypočten z rozdílu příjmu jedince před od příjmu po vzniku postižení. Konečná hodnota vypovídá o *ztrátě příjmu* zařazené na stupnici (vyjádřena jako procentní podíl). U osob, jež nejsou výdělečně aktivní (například studenti, ženy či muži v domácnosti, apod.), je *stupeň invalidity* hodnocen ve vztahu k zastání běžných denních činností, respektive k zhodnocení neschopnosti vykonávat je. (AHV/IV 2017) Viz obrázek č. 6.

⁵¹ O *invalidní důchod* lze požádat v rozmezí *od 18 let věku* až do odchodu do řádného důchodu. (European 2013)

Obrázek č. 6: Úroveň důchodu v závislosti na stupni invalidity

The degree of invalidity determines the pension which the disabled claimant will receive:	
Degree of invalidity in %	Pension
▶ at least 40 %	quarter pension
▶ at least 50 %	half pension
▶ at least 60 %	three-quarter pension
▶ at least 70 %	full pension

Zdroj: (AHV/IV 2017)

Při výpočtu se vychází ze stejného způsobu jako u *starobního důchodu*. Cílová částka reflektuje tři výchozí faktory, a to *počet let pojištění*, *výši příjmu* a tím třetím je zohlednění *bonusů za výchovu a péči o děti*. Nicméně za situace, kdy se pojištěný dožaduje přiznání *placených příspěvků do různých systémů* (myšleno v různých zemích), není jeho žádostem vyhověno. (AHV/IV 2017)

Minimální měsíční důchod účastník systému dostane **ve výši 1.175 CHF** a **maximální hodnota invalidního důchodu** zajišťuje měsíční důchod **ve výši 2.350 CHF**. Avšak aby se pojištěný **mohl** domáhat *plného invalidního důchodu* (uvedené rozmezí), **musí** dosáhnout, jak je uvedeno v obrázku č. 12, **nejméně 70 % pracovní neschopnosti**. Pravidla výpočtu týkající se manželů či partnerů jsou podobně omezena jako u *starobního důchodu*, a to pro každého z manželů je *hranice stanovená na úrovni 1,5 násobku maximálního starobního důchodu*, což v součtu je částka **ve výši 3.525 CHF** měsíčně. V případě, že vedlejší výdělek příjemci vzroste **o více než 1.500 CHF**, dochází k prošetření uznaného *invalidního důchodu*. (AHV/IV 2017)

Invalidní důchody nejsou jedinou cestou, jak uchovat, navýšit či zajistit životní standard za okolností, jež nadejdou u některých z nás, ať už očekávaně či naopak ojediněle, respektive znenadání, neboť i zde lze paralelně dostávat **dětský důchod**, k němuž se vztahují totožná pravidla (*detailněji v oddíle Starobní důchody a důchody pro pozůstalé*), kromě podmínky, že otcovo a/či matčiny důchod spolu s *dětským důchodem* překročí 90 % určitého ročního příjmu, *dětské důchody* se snižují. (AHV/IV 2017)

K *příspěvku pro bezmocné* (viz níže) se vztahují totožná pravidla (viz *Starobní důchody a důchody pro pozůstalé*).

Subvence může být uchazeči přiznána již od narození (žádost rodičů), očekává-li se, že bezmocnost⁵² bude přetrvávat alespoň dvanáct měsíců. Při dodržení určených podmínek⁵³ mohou být příspěvky zajištěny i občanům země, která se *Švýcarskem* neuzavřela *smlouvu o sociálním zabezpečení*. V případě, že dospělý žadatel pobývá v *domově s pečovatelskou službou*, je příspěvek naopak čtvrtletní. (AHV/IV 2017) Mladiství i nezletilí, nemohou příspěvek požadovat, v situacích, jež se zaměřuje výslovně na obvyklé činnosti. (Federal Social 2017)

Nárokovat příspěvek je ukončeno ihned, pokud osoba obdrží *starobní důchod*.

Nároky i částky jsou odvislé od stupně *bezmocnosti*. **Vysoký stupeň** je v částce **1.880 CHF** měsíčně (80 % *minimálního starobního důchodu*), **mírný stupeň** je v částce **1.175 CHF** měsíčně (50 % *minimálního starobního důchodu*) a **nízký stupeň** je v částce **470 CHF** měsíčně (20 % *minimálního starobního důchodu*). (AHV/IV 2017)

Příspěvek pro bezmocné je nárokem, jenž má sloužit jako možné řešení v různých životních situacích, jež nás nečekaně ovlivňují. Neboť nejde o příspěvek obecného charakteru, který by se jevil jako možné řešení pro všechny případy, existuje vedle něj i obdobná možnost, jak se o sebe postarat jak si zajistit to, co je potřeba. Ve své podstatě jde o příspěvek, který má pojištěnci umožnit existenci bez závislosti na ostatních. **Příspěvek na osobní asistenci** mohou žádat osoby, co berou *příspěvek pro bezmocné* a žijí, či mají za cíl žít sami. *Za získané finance si poté mohou dovolit najmout asistenta (pomocníka), jež žadateli poskytne účelnou pomoc.*

Fyzická osoba (poskytovatel pomoci) by měla splňovat následně uvedené. Je zaměstnána v rozsahu pracovní smlouvy *pojištěným* či *právním zástupcem*, *není v manželství ani v partnerství, není spoluvlastníkem ani přímým příbuzným*. A v rámci poskytování pomoci je zapojen *alespoň jeden poskytovatel* na více než čtvrt roku. Nároky se počítají z *doby potřebné pro pomoc*, a to až do horní meze počtu hodin v měsíci. V zásadě jde o částku **32,90 CHF** za hodinu. V případě, že je potřeba zvláštní kvalifikace či schopností vzhledem k postižení, *příspěvek na osobní asistenci* je **49,40**

⁵² *Strádající osobě pouze psychickým postižením*, musí jí být uznán nárok *alespoň na čtvrtinu důchodu*, aby mohla být považována za bezmocnou. (Federal Social 2017)

⁵³ *Cizí státní příslušníci* jsou odpovědní za zaplacení příspěvků *za nejméně jeden rok* nebo musí splnit podmínku *trvalého pobytu ve Švýcarsku* bez přerušeni nejméně 10 -ti let. (Federal Social 2017)

CHF za hodinu. Naopak pomoc během noci má sazbu max. **87,80 CHF** za noc. (Federal Social 2017)

Splněním *důchodového věku*, *požadáním o předčasný důchod* či *úmrtím* nárok končí, a dostat dávku, jako tomu bylo před tím, již není možné. (Federal Social 2017)

Mimoto je možné nechat si navrátit některé náklady v podobě *doplňkových dávek*, jež podléhají kontrole *majetkových poměrů* a jsou zaměřeny k seniorům, pro postižené a pozůstalé. (European 2013)

Shrnutím lze uvést, že prvotním záměrem *příspěvku na osobní asistenci* je pomáhat žadatelům zabezpečit ztracenou nezávislost.

Pojištění v nezaměstnanosti

Prameny k tomuto tématu jsou *federální „Zákon o povinném pojištění a dávkách v nezaměstnanosti“ ze dne 25. června 1982* a *federální „Zákon o obecných ustanoveních zaměřených na legislativu o sociálním pojištění“ ze dne 6. října 2000*. (Federal Social 2017)

Pojištění v případě ztráty zaměstnání je v prvé řadě zaměřeno na vyrovnání odlišného⁵⁴, myšleno ušlého, příjmu (výdělku), jenž byl způsoben řadou okolností (*částečná i úplná ztráta zaměstnání, zkrácená pracovní doba, platební neschopnost zaměstnavatele, příspěvek na nepříznivé počasí*). (Federal Social 2017)

Obsahem je uchránit jedince před těmito riziky a úspěšně opětovně ho začlenit do pracovní činnosti a dalších procesů.

*Pojištění v případě ztráty zaměstnání*⁵⁵ se vztahuje na pracující⁵⁶ a účastněné v *systému starobních důchodů a důchodů pro pozůstalé*. Vymezený příspěvek je pro

⁵⁴ Před nezaměstnaností a v nezaměstnanosti.

⁵⁵ Finančně podporuje *aktivní programy trhu práce*, jež mají za úkol usnadnit integraci *pojištěných osob* do zaměstnání, jejichž návrat je obtížný z důvodu *střetu nabídky a poptávky po práci*. Mimoto existují **vzdělávací programy**, jako jsou *individuální nebo kolektivní rekvalifikace, integrační kurzy, kurzy odborné přípravy, apod.*, **programy zaměstnanosti**, jako jsou *programy dočasného zaměstnání, motivační semestry, apod.*, a **zvláštní opatření**, jako jsou *příspěvky na vzdělání, cílená podpora pojištěným osobám, které začínají podnikat, apod.* (Federal Social 2017)

⁵⁶ Netýká se *osob samostatně výdělečně činných*.

zaměstnanec⁵⁷ a zaměstnavatele, v případě nastavení (vyčíslení) identický, a to **ve výši 2,2 % pojištěného příjmu, nebo maxima 12.350 CHF za měsíc či 148.200 CHF za rok⁵⁸. Částka nad 148.200 CHF** je měřítkem pro zaplacení příspěvku **ve výši 1 %**. Je nazýván tzv. platbou ze *solidarity*. (AHV/IV 2017)

Výjimkou jsou pracující pro *zahraničního zaměstnavatele*, který nepodléhá švýcarskému systému pojištění pro nezaměstnané, a proto je na nich, aby zaplatili částku v plné výši (i za *zaměstnavatele*). Určitá výluka platí i pro tzv. příspěvky dobrovolné či osvobozené, jež jsou odvozeny od zvolené *hranice CHF*, a vztahují se na některé profese. (AHV/IV 2017)

Náhradou za dočasnou ztrátu příjmu jsou nároky **ve výši 70 % pojištěného platu**, které pojištění získávají na *denní bázi*.⁵⁹ Částka může vzrůst **až na 80 %** u osob, které jsou povinny pečovat o *děti mladší 25 -ti let*, dostávají denní příspěvek v částce **nižší než 140 CHF**, či nárokují *invalidní důchod*, poněvadž dosahují **40 -ti % pracovní neschopnosti**. **Rozmezí placených denních příspěvků** je závislé na *věkové hranici, době pojištění a vyživovacích povinnostech vůči dítěti / dětem*, a je **od 90 až do 640**.⁶⁰ Žádat o nárok náleží každému, kdo je bez práce a *v daném období (dvou let)* pracoval nejméně **12 měsíců** a v hrazení příspěvků do systému neopomněl s žádnou platbou. Uvedený dvouletý interval je vztažen k zapsání na úřadě práce a od té doby zpět.⁶¹ (AHV/IV 2017)

Mimoto je žadatel povinen splňovat i uvedené, viz níže:

- *utrpěl ztrátu práce* (včetně ztráty platu) min. v době dva dny po sobě,
- místem pobytu je *Švýcarsko*,
- dokončil povinnou *školní docházku*,

⁵⁷ V rámci „*zákonu o starobním a pozůstalém pojištění*“ ze dne 20. prosince 1946 (na str. 18) jsou pojištěnými zaměstnaní, v případě, že nejsou na hranici *důchodového věku* a současně za podmínky, že nečerpají předčasný *starobní důchod*. (Federal Social 2017)

⁵⁸ V případě, že příjmy budou vyšší než horní mez, vypočítají se příspěvky z *maximální hranice příjmu*. (AHV/IV 2017)

⁵⁹ Pět krát týdně. (Federal Social 2017)

⁶⁰ Podmínka vztahující se k *povinné době*, pro pojištěné, jež nemohly být v pracovní činnosti v důsledku *vzdělávání, nemoci, úrazu, odnětí svobody, apod.*, je neplatná. Dvouletý interval čerpání se obvykle pojištěnci prodlouží **o dva roky** za podmínky, že podnikal a nepobíral podporu na základě *pojištění pro případ nezaměstnanosti*, či se věnoval výchově svého dítěte, nebo přišel o práci čtyři roky před koncem hranice, jež umožňuje nastoupit do důchodu (v systému AHV) a jeho pracovní umístění je vskutku obtížné. (Federal Social 2017)

⁶¹ *Osobám samostatně výdělečně činným*, jež zahájily činnost bez pomoci *pojištění pro případ nezaměstnanosti*, se za určených podmínek výchozí interval *o dva roky protáhne*. Osobám, jež se věnují *výchově svého dítěte*, se naopak za určených podmínek výchozí interval *o čtyři roky protáhne*. (Federal Social 2017)

- je ochoten a schopen vzápětí zahájit pracovní činnost,
- pravidelně dodržuje kontroly na úřadě práce,
- hledá si sám práci. (Federal Social 2017)

Osoby, jež jsou bez práce, si mohou hledat zaměstnání v členském státě Evropské unie a Evropského sdružení volného obchodu, zatímco současně požadují švýcarskou podporu v nezaměstnanosti v dané zemi, avšak pouze v období nejvýše tři měsíců. Alespoň čtyři týdny poté, co jsou bez práce, musí zůstat v rámci podmínek pojištění k dispozici švýcarským úřadům práce a následně k dispozici úřadům práce v hostitelské zemi a uznávat pravidla dané země. Osoby, jež dojíždějí za prací do Švýcarska, a jsou bez práce, pobírají podporu v nezaměstnanosti v zemi, kde bydlí. Výjimka čerpání švýcarské podpory v nezaměstnanosti je povolena pouze za podmínky nepříznivého počasí, kvůli kterému pracující přišel úplně či částečně o zaměstnání. (AHV/IV 2017)

Zvláštní nařízení se vztahují na švýcarské státní příslušníky, občany členských států Evropské unie a Evropského sdružení volného obchodu. Za podmínky, že pojištěný ztratí svou práci ve Švýcarsku, zohlední se získaná doba pojištění v členském státě Evropské unie a Evropského sdružení volného obchodu. Výpočet podpory je odvozen výhradně z příjmů ze Švýcarska. (AHV/IV 2017)

5.2.2 Zaměstnanecké důchodové pojištění (2. pilíř)

Dalším v pořadí je systém, jenž stejně jako státní penzijní systém dohlíží na hmotné zajištění se v případě na stáří, poklesu pracovní schopnosti z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu a úmrtí pojištěného. Druhým pilířem se stalo tzv. zaměstnanecké důchodové pojištění, které má svůj počátek datován k roku 1985, avšak principy mělo položeno už dávno před tím. Samotné penzijní fondy a prospěch plynoucí ze systému požívali v tzv. paternalistické podobě (viz teoretická část - modely státu v sociální politice). Smyslem úřední úpravy bylo vymezit a včlenit určené základní minimum do zákonné podoby a zároveň stanovit zásady vhodné správy.

Prameny k tomuto tématu jsou federální „Zákon o zaměstnaneckých důchodových programech zaměřených na starobní, pozůstalostní a invalidní pojištění“ ze dne 25. června 1982, federální „Zákon o nepodmíněných požitcích v zaměstnaneckých důchodových programech zaměřených na starobní, pozůstalostní a invalidní pojištění“

ze dne 17. prosince 1993 a federální „Zákon o podpoře soukromého vlastnictví prostřednictvím zaměstnaneckých důchodových programů“ ze dne 17. prosince 1993. (Federal Social 2017)

Společné smýšlení prvního i druhého systému se ve své podstatě zajišťuje o dosažení takového výdělku (čistého, bez výdajů), jež pojištěný pobíral před vstupem do důchodu.⁶² Konečná hodnota důchodu by se měla rovnat téměř **60 -ti %** za podmínky, že pojištěný přispíval do *švýcarského důchodového systému* v průběhu celého života (pracovní činnosti). Systém je pro většinu závazný⁶³, byť *pro osoby samostatně výdělečně činné* je dobrovolný. Stanovené minimum je výlučně limitou povinnou zákonem, což se v praxi projevilo za rozumné, protože z důvodu získání vyššího *počtu účastníků* v daném *penzijním fondu* uvedené chování motivuje k nabízení mnohem štedřejších prospěchů.

Zaměstnanecké důchodové pojištění je v podstatě založené na *plném financování*, které zabraňuje přenosům *mezi jednotlivými generacemi*, poněvadž je postaveno na *celoživotním spoření jednotlivce*, s věkovou hranicí jedince příspěvky zpravidla vzrůstají a je bez státní účasti.⁶⁴

V systému je počítáno i se změnami v pracovní činnosti *zaměstnance* u *zaměstnavatelů* a to tak, že *zaměstnanec* bude okamžitě pojištěný u *penzijního fondu*, jenž je sdružený se *zaměstnavatelem* a naspořené prostředky se musí následně přesunout z jednoho *penzijního fondu* do druhého z důvodu odchodu.⁶⁵

V situacích, kdy pracující jsou bez práce, převedou se uložené finance na **blokováný bankovní účet**. (AHV/IV 2017)

Příspěvky hrazené do systému jsou rozloženy mezi *zaměstnance* (odečtou se z výplaty) a *zaměstnavatele* s tím, že jsou si rovny (příspěvek *zaměstnavatele* se alespoň shoduje s příspěvkem *zaměstnance*). Zvolená hodnota je na instituci. (AHV/IV 2017)

⁶² Federální ústava viz hlava 3 - Konfederace, kantony a obce, kapitoly 2 - Vlastní síla, paragrafu 8 - Bydlení, zaměstnanost, sociální zabezpečení a zdraví, odstavce 113. (Schweizerische 2017e)

⁶³ Zaměstnanci vydělávající více než **21.150 CHF ročně** při dosažení *sedmnácti let (jsou povinně pojištění pro účely smrti a invalidity)* a hranice *dvaceti čtyř let (jsou povinně pojištění pro účely na stáří)*. Uvedený **výdělek** je vztažen k jednomu *zaměstnavateli*. *Nezaměstnaní* jsou také *pojištění pro účely smrti a invalidity*, ale za přísnějších podmínek. (Federal Social 2017)

⁶⁴ Zatímco se přispělo v podobě **20 % nákladů** do *státního penzijního systému* (viz článek z března 2013).

⁶⁵ Povinností *zaměstnavatelů* je být přidružen či být v kooperaci s „*poskytovatelskou institucí*“, jež je zapsána v registru *zaměstnaneckých důchodových programů* anebo v rámci své vlastní iniciativy takovou instituci založit z důvodu, že pro ně pracují jedinci s vazbou na povinné pojištění. (AHV/IV 2017)

Následující zaměstnanci nepodléhají příspěvkům, nicméně mohou přispívat dobrovolně:

- **jedinci**, kterým *k 31. prosinci 2017*⁶⁶ nebylo dosud *sedmnáct let*,
- pracující ve věku odchodu do důchodu,
- jedinci s platem nižším než **21.150 CHF za rok** nebo **1.762,50 CH za měsíc**,
- jedinci, jejichž *zaměstnavatel* se nemusí účastnit *státního penzijního systému*,
- pracující s pracovní dohodou trvající méně než tři měsíce,
- jedinci, jejichž hlavní zaměstnání je u jiného *zaměstnavatele*, za podmínky, že jsou už u něho pojištěni,
- vztahuje se i na osoby, které jsou postiženi nejméně ze **70 -ti %** v souladu s *invalidním pojištěním*,
- zahrnuje i *rodinné příslušníky zemědělců* (pracující společně). (AHV/IV 2017)

Výdělek (roční mzda) musí být pojištěn v rozmezí **24.675 CHF** („*koordinální odpočet*“)⁶⁷ a **84.600 CHF**. Uvedené rozmezí je tzv. „*koordinovaný plat*“. *Minimální koordinální plat* je v částce **3.525 CHF**. (AHV/IV 2017)

Maximální suma, která může být pojištěna, je **846.000 CHF ročně** (*zahrnuje i koordinálního odpočet*). (Federal Social 2017)

I zde lze požadovat *starobní důchody*, *důchody pro pozůstalé*, *dětské důchody* či *invalidní důchody*, ke kterým se vztahují totožná základní pravidla⁶⁸ (*detailně v oddíle Státní penzijní systém (1. pilíř)*). Mimoto zahrnuje finanční podporu *soukromého vlastnictví* (splácení hypoték), obdržení důchodu *v jedné dávce* a kapitálové zhodnocení finančních prostředků. (AHV/IV 2017)

Například *starobní důchody* (hodnota důchodu) v *zaměstnaneckém důchodovém pojištění* jsou výsledkem uložených finančních prostředků od vstupu po odchod a

⁶⁶ **Pokaždé aktuální rok.**

⁶⁷ Slouží k určení částky, jež je pojištěna *penzijním fondem*. Odpočet činí 7/8 *maxima ročního státního důchodu*. V *roce 2017* je v částce **24.675 CHF**. Odečet je ze *základního platu*, protože je už pojištěn *státním kompenzačním fondem*. (Swissstaffing 2017)

⁶⁸ Nicméně rozdílné výpočty i hodnoty důchodu. Posláním je doplnění důchodů ze *státního penzijního systému*.

hodnotu získáme pomocí *konverzního kurzu (pro rok 2017 je 6,8 %)*.⁶⁹
(Schweizerische 2017f)

V případě, že dotyčný navždy odchází ze *Švýcarska* a účastnil se *zaměstnaneckého důchodového pojištění* je oprávněný požadovat vyplacení v hotovosti, vyjímajíc stěhování *do členského státu Evropské unie a Evropského sdružení volného obchodu* (za zadaných okolností). (AHV/IV 2017)

Úrazové pojištění

Prameny k tomuto tématu jsou *federální „Zákon o úrazovém pojištění“ ze dne 20. března 1981* a *federální „Zákon o obecných ustanoveních zaměřených na legislativu o sociálním pojištění“ ze dne 6. října 2000*. (Federal Social 2017)

Úrazové pojištění je ukázkou osobního pojištění, jež má za úkol finanční zajištění v důsledku *pracovních úrazů, úrazů mimo práci a nemocí z povolání*. Pravdou je, že kdokoliv je, nebo může být, vystaven při pracovní činnosti *riziku úrazu*⁷⁰ *anebo riziku nemoci z povolání*.

Úrazem se rozumí tělesné zranění, jež vzniklo nešťastnou a nechtěnou shodou náhod, respektive na základě neúmyslné činnosti. (English Oxford 2017). Na vzniku úrazu se podílí velký počet proměnných a vzrůstající trend v počtu úrazů je zejména vyvolán moderním (hektickým) přístupem, jenž je životním způsobem.

Na obrázku č. 7 je uveden stručný výklad, *Federálního úřadu sociálního zabezpečení a Státního sekretariátu pro hospodářské záležitosti, úrazu (všeobecná deskripce), pracovního úrazu, úrazu mimo práci a nemoc z povolání*.

⁶⁹ Úspory v částce *300.000 (CHF) x 0,068 %* rovná se anuitě *20.400 CHF ročně* anebo *1.700 CHF měsíčně*.

⁷⁰ Nicméně, nelze všechny úrazy, jež se stanou v práci, nutně brát jako úrazy pracovní.

Obrázek č. 7: Definice základních termínů

Accidents
▶ Accident means any unexpected and involuntary injury to the human body resulting from an extraordinary external cause which is harmful to physical, mental or psychological health or which leads to death. Certain injuries to the body similar to the consequences of an accident are treated in the same way as an accident.
Occupational accidents
▶ These include accidents which occur to insured persons while they are carrying out their occupational duties. Accidents that occur during breaks or before or after work are also included under this heading insofar as the injured party was legitimately at his or her work place or in a danger zone related to his or her employment.
Non-occupational accidents
▶ These include all accidents which cannot be defined as occupational accidents, in particular accidents which occur between the home and the work place and during leisure time, such as while playing sport, road accidents or accidents in the home. Part-time workers who are employed for less than 8 hours per week by one employer are not insured against non-occupational accidents. However, accidents on the way to and from work are in this instance considered occupational accidents.
Occupational diseases
▶ These include diseases due exclusively or mainly to harmful substances or certain types of work. These also include other diseases which may be proved to be due exclusively or mainly to the professional duties of the insured person.

Zdroj: (AHV/IV 2017)

Pojištění se vztahuje na každého, jež vykonává povolání ve Švýcarsku, ba dokonce i *na pracující z domova, stážisté, dobrovolníci, nezaměstnaní apod.* Nicméně není vztaženo *na studenty, důchodce, děti a ženy a muže v domácnosti.* Na uvedené subjekty se vztahuje zajištění se proti úrazům *systemem povinného zdravotního pojištění (v případě bezhotovostních dávek).*

Dobrovolně se účastnit systému mají možnost i *osoby samostatně výdělečně činné s bydlištěm ve Švýcarsku, včetně členů rodiny (musí pracovat společně),* nicméně se na ně nevztahuje nic s povinným pojištěním. Mohou pouze uzavřít *úrazové pojištění na základě federálního „Zákona o úrazovém pojištění“.*

Za podmínky, že by bylo poškození zdraví anebo úmrtí způsobeno úmyslně, pokrývá pojistné výlučně pohřební náklady. Neúmyslná nehoda způsobená hrubou nedbalostí osobou pojištěnou, může mít za následek *snížení* denních peněžitých nároků *až na dva roky.* V případě, že pojištěný zapříčiní sobě samému úraz (zranění) v důsledku spáchání trestného činu, peněžitě nároky mohou být sníženy, nebo dokonce odepřeny. (AHV/IV 2017)

Zaměstnavatelé a zaměstnanci jsou poplatníci pojistného⁷¹. *Zaměstnavateli* náleží platby na pojistné, jež pokrývá *pojištění pracovních úrazů a nemocí z povolání* a *zaměstnanci*

⁷¹ Konečně pojistné v % je závislé na příjmu a pojišťovací společnosti. Je složeno z *čistého pojistného,* jež zohledňuje riziko a různým dodatečným částkám.

náleží platby, jež kryjí úrazy mimo práci. *Nejvyšší pojistný plat je 148.200 CHF ročně* anebo *406 CHF denně*. V případě, že plat přesáhne uvedenou částku, není zohledněn.

V případech úrazů (nehod) či smrti na území *Švýcarska* musí být neprodleně oznámeny uvedené události *zaměstnavateli* anebo *pojistiteli*.⁷² Stane-li se úraz (nehoda) v zahraničí připadají náklady vzniklé ve spojitosti s potřebným lékařským ošetřením (myšleno základní ošetření) přijatým mimo *Švýcarsko* k úhradě *pojistiteli*, a to až do *dvojnásobku hodnoty*, jež by korespondovala se srovnatelným ošetřením ve *Švýcarsku*. Nepsaným pravidlem je, že vzniklé náklady nejdou ihned na vrub *pojistitele*, naopak je musí vyrovnat pojištěný, kterému je až poté umožněno požadovat vyplacení. (AHV/IV 2017)

Úrazové pojištění zahrnuje **nepeněžní nároky** ošetření (terapii) a náhradu nákladů, a to:

- *ošetření lékařem, zubním lékařem, chiropraktikem či dalším zdravotním personálem, pokud je nařízeno lékařem,*
- *testy a léky předepsané lékařem nebo zubním lékařem,*
- *ošetření (terapie), stravování a ubytování v základních odděleních nemocnice,*
- *doplňkové ošetření (terapie) a lázeňská léčba nařízená lékařem,*
- *vybavení potřebné pro uzdravení.* (AHV/IV 2017)

Na vrub účtu se *pojistiteli* přičítají náklady týkající se ošetření *mimo území Švýcarska*, ošetření doma nařízené lékařem, pomocné materiály a nečekaná poškození přístrojů, jež nahrazují tělesnou aktivitu, **náklady** na dopravu, přepravu a záchranu (za zadaných okolností) a na přepravu mrtvých a pohřební. (AHV/IV 2017)

Dalšími jsou **peněžité nároky**, které se rozlišují na *denní peněžité dávky* a vychází z posledního příjmu získaného před úrazem (nehodou) a *důchodech* založených na obdrženém příjmu v roce před úrazem (nehodou). *Příspěvky pro bezmocné* jsou vypočteny z *maximálního pojistného platu*. (AHV/IV 2017)

Denní peněžní dávky jsou vztaženy na jedince, co nejsou zčásti nebo vůbec schopni výkonu práce z **důvodu úrazu (nehody)**. Vyplácí se počínaje **třetím dnem** po události (bez výjimky). V případě celkové *pracovní neschopnosti* vyplacená částka odpovídá **80-ti % pojistné mzdy**. Nároky i částky jsou odvislé od stupně *pracovní neschopnosti*. Návratem do pracovní činnosti, získáním *invalidního důchodu* nebo smrtí nárok končí.

⁷² I mimo území *Švýcarska*.

Denní peněžní dávky pro ty, jež jsou bez práce, a stane se jim úraz, mají nárok na náhradu v podobě *dávek v nezaměstnanosti*. (AHV/IV 2017)

Dalším v pořadí je *invalidní důchod*, jenž je vztažen na jedince, co se stávají zdravotně postiženi z **důvodu úrazu (nehody)**. Nejsou zčásti nebo vůbec schopni výkonu práce a je předpokládána nepřetržitá či dlouhodobá nezaměstnanost. Začátek nároku na důchod je připisován okamžiku, když už není rozumné očekávat *výrazné zlepšení či navrácení zdravotního stavu z pokračující léčby a absolvování nezbytných rehabilitací*. Dosažení *plného invalidního důchodu* odpovídá **80 -ti % pojistné mzdy**. Nicméně je odvozen na základě *stupně pracovní neschopnosti*. V případě, že je nárok na penzi ze *státního penzijního systému (starobní důchod, důchod pro pozůstalé či invalidní důchod)* vyplácí se pouze **doplňkový důchod**⁷³. (AHV/IV 2017)

Důchody pro pozůstalé se uvádějí v příklad za situace, když osoba zemře z **důvodu úrazu (nehody)**. Vzniká tak prostor pro žádost o důchod *vdovcem, vdovou či dětmi*. *Důchod pro pozůstalé* je spočítán **% -ním** podílem, avšak celková hodnota všech, co žádají o dávku, nesmí být v součtu vyšší než **70 % pojištěného platu**⁷⁴. V případě rozvedených představuje **20 % pojištěné mzdy** za podmínky, že nepřesáhne stanovenou *vyšší výživného (alimentů)*. (AHV/IV 2017)

Příspěvek pro bezmocné je nárokem, který je vyplácen i *úrazovým pojištěním*, avšak jen výjimečně. Nároky i částky jsou odvislé od *stupně bezmocnosti*. **Vysoký stupeň** je v *šestinásobku pojištěného denního příjmu (měsíčně)*, **mírný stupeň** je ve *čtyřnásobku pojištěného denního příjmu (měsíčně)* a **nízký stupeň** je ve *dvojnásobku pojištěného denního příjmu (měsíčně)*. Mimoto je v systému *úrazového pojištění* možnost domáhat se tzv. **příspěvku na integritu**. Příspěvek je vyplácený pouze jedenkrát a zaměřuje se na podporu jedinců, kteří z důvodu úrazu (nehody) utrpěly **fyzickým, mentálním či psychickým poškozením** s trvalými následky (amputace končetiny, celková slepota apod.)⁷⁵. (AHV/IV 2017)

⁷³ I pro pozůstalostní důchody.

⁷⁴ **40 %** u vdovců a vdov, **15 %** u sirotků, ztratí-li matku nebo otce, a **25 %** u sirotků, ztratí-li oba rodiče. (European 2017)

⁷⁵ V závislosti na závažnosti poškození se vypočítá **% -ním podílem z maxima ročního pojistného platu**, který je **148.200 CHF**. (European 2017)

5.2.3 Penzijní schémata (3. pilíř)

V systému důchodového pojištění zbývající možností, jež doplňuje předešlé varianty (*státní penzijní systém a zaměstnanecké důchodové pojištění*) za účelem zajistit a uchovat lidem stejnou životní úroveň po odchodu do důchodu, je *soukromé důchodové pojištění*.

Soukromé důchodové pojištění je systémem, v němž pro všechny střadatele neexistují vůbec žádné vyčíslené příspěvky, poněvadž je nepovinný. Je založený na systému tzv. *plného financování (pojištěným)*, jež zajišťuje, že solidarita v něm téměř neexistuje. (Durand 2013)

Penzijní schémata se rozdělují na tzv. *soukromý penzijní plán pro výdělečně činné (omezený)*⁷⁶, ve kterém jsou jimi nastavené příspěvky v určené částce *daňově odčitatelné*, a tzv. *penzijní plán pro všechny*, jenž poskytuje daleko méně daňových výhod.⁷⁷ (Schweizerische 2017g)

Federální úřad sociálního pojištění ve věci *soukromého penzijního plánu pro výdělečně činné* ustanovuje a zveřejňuje na svých internetových stránkách *maximální částku*, jež lze zaplatit. V roce 2017 je pro *zaměstnance* určena částka **6.768 CHF**. *Osoby samostatně výdělečně činné (bez účasti v zaměstnaneckém důchodovém pojištění)* mohou strádat *až do 20 -ti %* ročního výdělku, nejvýše **33.840 CHF**.⁷⁸ (Schweizerische 2017g)

Naspořené příspěvky se vyplácí jen při vzniku pojistné události (*vztaženo k odchodu do důchodu, úmrtí, invaliditě, či za určených podmínek ve věci nákupu vlastního bydlení*). V případě, že se účastník systému rozhodne nečerpát finance ani při dosažení náležité věkové hranice, má možnost zvolit odložení čerpání důchodu *až o pět let*. (AHV/IV 2017)

Mimoto je možné požádat o vložené finance před věkem odchodu do důchodu, a to z důvodu *odstěhování se do zahraničí či založení vlastního podnikání*. (Federal Social 2017)

⁷⁶ Nevztahuje se na příspěvky.

⁷⁷ *Z uspořené finanční prostředků se daně neplatí*. (Schweizerische 2017g) *S výjimkou předčasného výběru*. (AHV/IV 2017)

⁷⁸ *Uplatňovat maximální odčitatelnou částku od základu daně* je možné i v situaci, kdy žadatel nemůže pracovat (*nástupem vojenské služby, v nezaměstnanosti, apod.*).

Na základě dostupných zdrojů, bylo uvedeno, že se v roce 2010 v systému nalézalo přibližně 40 miliard CHF. (Durand 2013)

5.3 Kritika důchodového systému

Švýcarský důchodový systém, který je řazen k systémům, jež jsou vysoce komplexní a zajišťující značnou podporu v mnoha situacích v našich životech, se potýká se zásadním problémem, přesněji jde o nedostatek, kterým je právě složitost systému. V závislosti na okolnostech má možnost pojištěný získat několik výhod od více pojišťoven, což vyžaduje vzájemné propojení a nevylučující se pravidla mezi jednotlivými pojišťovnami. Výsledným produktem je vysoká nákladovost. Nicméně (podle autora ze zdroje), přednost systému lze spatřit v různém přístupu každého ze systémů (všechny pilíře) při tvorbě finančních prostředků a rovněž v rozdílné závislosti na některých faktorech. (Durand 2013)

První pilíř je vlastně závislý na tzv. *mezigenerační solidaritě* a v rámci své činnosti se ho nedotýkají nahodilé šoky na trzích cenných papírů. Oproti tomu *druhý pilíř* je naopak méně ovlivněn podstatou systému PAYG, a proto je každý z nich jinak spojen s mírou solidarity, nemluvě o *třetím pilíři*. V podstatě *první pilíř* jako jediný poskytuje tzv. minimum, jež tvoří základ pro danou situaci. *Příjmy ze zaměstnaneckého důchodového pojištění a soukromého důchodového pojištění* jsou jen jeho doplňkem. *Jednoduše řečeno, má-li být důchodový systém schopný provozu bez závažných problémů, musí být příliv finančních prostředků do systému daleko vyšší než jejich odliv.* Dalším faktem je důležitost vysoké porodnosti, tedy *průměrného počtu narozených dětí za rok*. V minulosti ve Švýcarsku (v šedesátých letech minulého století), měla žena v průměru více než 2 děti. Nyní je průměr přibližně 1,5 (týká se roku 2013), což způsobuje stále snižující se počet pracovně aktivních na tvorbu důchodů určených *budoucím generacím důchodců*. (Durand 2013)

S tím koresponduje skutečnost v podobě prodlužující se *průměrné délky života*. V šedesátých letech minulého století *byla 70 až 75 let u žen a mužů a nyní je už 80 až 85 let*. Na základě tohoto vývoje událostí je patrné, že se stále snižuje poměr mezi pracovně aktivními a neaktivní skupinou obyvatel, respektive důchodci, z důvodu

vyššího (rostoucí) počtu penzistů.⁷⁹ Problémem je, že prognózy naznačují, že uvedený fenomén stárnutí obyvatelstva zaznamenaný za posledních 50 let bude pokračovat i v nadcházejících 50 letech. (Durand 2013)

V rámci *druhého pilíře* se jedná především o příspěvky *zaměstnavatele a zaměstnance*. *Zaměstnanecké důchodové pojištění* je naopak závislé na faktoru, jímž je vývoj ekonomiky. V podstatě jde o závislost finančního prospěchu *v podobě výnosů na vývoji trhu s cennými papíry*. Negativním rysem špatného vývoje *na trzích s cennými papíry* je skutečnost, že pouze některé z *penzijních fondů* si mohou dovolit zvýšit své závazky, zatímco tržní hodnota aktiv se snižuje. Doba, kdy švýcarské vládní dluhopisy přinesly téměř 7 % je už dávno pryč. (Durand 2013)

Odlišný pohled do problematiky přináší behaviorální ekonomika. Na základě nedávného vývoje ve Švýcarsku a ostatních evropských zemích, bylo zjištěno, že se solidarita stává nepopulární. Snahou *zaměstnanců* je získat vyšší kontrolu *nad výběrem a umístěním aktiv po celou dobu, co platí příspěvky, a nad výběrem jednorázové platby při odchodu do důchodu*. Mimoto nedávná historie ukázala, že se někteří *zaměstnavatelé* snaží dokonce prosadit *příspěvkově definovaný systém financování* a přesunout tak veškerá rizika směrem k *zaměstnancům*. (Durand 2013)

Až budoucnost ukáže, jak se *důchodový systém* zvládne přizpůsobit měnícím se podmínkám.

⁷⁹ Poměr se z 6 -ti snížil na něco málo přes 3.

6 Analýza švýcarského daňového systému

Rozmanitost, rozměrnost *sociálního zabezpečení* neznamena mít výhradně vymyšlená nejrůznější ustanovení a následně vymežit osobám podmínky, jak požadovat, nárokovat či se domáhat, avšak i uvažovat, jak zajistit provoz, a dohlížet na obrácený protipól systému, kterým je získání *příjmů*. Ne vždy k pokrytí všech nákladů, jež jsou s chodem systému sloučené, postačují příspěvky. Chybějící příjem (vzniklý schodek) dorovnají zaměřené *daně*. *Sociální zabezpečení, vzdělávání i trh práce* potřebují k provozu *finanční základnu*, jež mnohdy nezaručují jen příspěvky, a proto nevzniká závislost, výlučně na nich. Z tohoto důvodu jsou *daně* důležitým nástrojem, jež podporuje *financování sociálního systému a sociálního státu vůbec*.

Vzhledem k nastavené *autonomii* každého kantonu je možné hovořit o různých postojích (idejích), pohledech zejména na sociální hodnoty.

Článkem „*Swiss Worlds of Welfare*“, který byl napsán *v roce 2004* autory, jimiž jsou *Prof. Dr. Klaus Armingeon, Fabio Bertozzi a Giuliano Bonoli*, je navenek sděleno, že v *daňové oblasti* je právě *přímá demokracie* důležitým činitelem stojícím za povahou *kantonálního daňového systému*. *Ve vzdělávání* jsou to naopak *levicově zaměřené politické strany* podporující jeho rozšiřování, a co se týče *sociálního zabezpečení*, je to opětovně *levicový proud a přímá demokracie*, jež se o rozvoj a vyvíjení zaslouhují. Dokument je zveřejněn v souvislosti výzkumného projektu s názvem „*Konvergují ekonomiky na území Evropy směrem k jedinečnému modelu sociálního státu? Význam regionální integrace za účelem reformy švýcarského sociálního státu*“.⁸⁰ (Armigeon 2004)

Výsledky výzkumu popisují, jak se *v každém kantonu staví k otázkám přístupu k sociálnímu zabezpečení, zdanění, vzdělávání a zaměstnanosti* na základě *nejasné, konzervativní, liberální a sociálně demokratické ideologie*. Výňatek je v příloze B.

⁸⁰ Snahou autorů je popsat změnu *institucionálně orientovaného státu ve vyspělých demokraciích* i ve *Švýcarsku* od roku 1975. Výsledek tohoto rozvoje je závislý na spoustě externích a interních faktorech. Uvedený kolektiv vystihuje *konvergenci* množinami rozhodnutí vytvářet sblížení (shodnou podobnost) a ne nedobrovolné přizpůsobení jakož to zdůrazňují neoliberální ekonomové. (Universität 2017)

6.1 Švýcarský daňový systém

Komplexnost a promyšlenost jsou slova, kterými by mohl být stručně popsán *švýcarský daňový systém*. Protože je *federace* členěna do *dvaceti šesti nezávisle řízených kantonů*, je význačné si z daňového hlediska uvědomit, v jakém kantonu právě žijete. Základní struktura je navržena jako *komunální, kantonální a federální*. Společné pro jakékoli kantony je *federální daňový systém*, avšak pro samotné kantony je patřičné, že co kanton, to systém vlastní. (NoMoreTax 2016)

Výsadou, jež je zejména na úrovni kantonů, je tzv. *daňová moc*⁸¹. Konfederace k uvedenému má značně omezené možnosti. Vybírat daně smí pouze tehdy, pokud je to povoleno *ústavou*. Výběrem přímé *federální daně, či daně z přidané hodnoty* je zmocněna *na omezené časové období*. (Schweizerische 2017i)

Mimoto, že *federace uvaluje daň i na příjem*, hlavním zdrojem zůstávají převážně *daň z přidané hodnoty, kolkovné, cla a zvláštní spotřební daně (vztahující se na lihoviny, automobily, minerální oleje, apod.)*.⁸² (Federal Tax 2017)

Kantonální autonomie, přestože historie popisuje události v jiném světle, podporuje *účinnost státních služeb a infrastruktury*, jež má za cíl všestranný rozvoj společnosti a nastavení systému *na národní úrovni* vytváří hranice daňové soutěže⁸³. (Schweizerische 2017i)

Zdanění *fyzických a právnických osob* v oblasti příjmů je v každém kantonu vskutku rozličné. Závažné odlišení pramení zejména z přístupu, vnímané filozofii na zatížení obyvatel *daněmi* v tom daném kantonu. Srovnání a rovněž i vyvíjení se zdanění

⁸¹ Nicméně je omezena *federální ústavou*. Všechna práva, jež nejsou svěřena *federaci*, přísluší do kantonální působnosti vyjímajíc skutečnost, že *federace a kantony* vybírají *přímou daň*. (Federal Tax 2017)

⁸² *Všechny uvedené příjmy se podílejí takřka 95 % na úhrnných daňových příjmech na federální úrovni. V ostatních daňových příjmech je pravomoc federace (v uvalování daňového břemene) ukotvena v ústavě (ve vztahu k dani z užívání dálnice, poplatky vázané k těžkým nákladním vozidlům, apod.), anebo na zákonné úrovni (ve vztahu k dani z CO₂, apod.)*. Mimoto jsou v ústavě určeny *maxima sazeb* pro hlavní zdroje příjmů (*přímá federální daň a daň z přidané hodnoty*). Možnost, jak vyřešit zvýšení maxim je nalezena ve schválení národem a kantony *v povinném referendu*. Uvedené *v určité míře brzdí* potřebné navýšení z důvodu zajištění *rovnováhy federálního rozpočtu*. (Federal Tax 2017)

⁸³ *V roce 2008 se veškeré nástroje staly, obecně řečeno, tzv. systémem vyrovnání (je sestaven výslovně ze zdrojů bez určení)*. K účelnému nastavení a zamezení rozdílům *v daňové oblasti jsou k dispozici kompenzační mechanismy*. Výsledkem je skutečnost, že *se kantonům a obcím závislým na finanční pomoci, dostane vyrovnávací platby (udržuje daňové zatížení co nejnižší, ba i ho snižuje) a naopak*. (Federal Tax 2017)

fyzických osob (Příloha C) a právnických osob (Příloha D) v oblasti příjmů je uvedeno v přílohách, kde je porovnán vývoj (trend) v uběhlých deseti letech.

Co se týče obcí, volnost je pro ně nyní, v porovnání s minulostí, jež jim zaručovala suverenitu v daňových otázkách, slovem upraveným. Označuje se, jakož odvozená či pověřená (delegovaná) svrchovanost. V záležitosti nastavení daní se proto pravomoci (kterékoli) obcí výlučně vztahují na udělení oprávnění kantonem. Počtem 2.250 čítající numero obcí, má ve výběru daní určeno vybrat si ze dvou variací. Ta první leží v určení výběru daní % -tem z daně kantonální, či příplatkem, jenž je vázaný na stupnici základní kantonální daní anebo hrazené kantonální daní. (Federal Tax 2017)

Obcím v zemi, kterou je Švýcarsko, vskutku přísluší značný význam. K úkolům, ke kterým náleží odvoz odpadu, dohlíží i na vzdělání či sociální zabezpečení, jež obecně spadají do správy řízení na vyšší úrovni. (Federal Tax 2017)

Daňová atraktivita Švýcarska

Nezávislost stanovovat, ba dokonce vystihnout okamžik s návrhem pozměnit nastavení v daňovém sazebníku je úkolem, jež je konaný na základě, dnes už světových podmínek a okolností. Shodné i jiným zemím, se Švýcarsko rovněž snaží uvést světu, jakož zajímavá obchodní mocnost s příznivým a výhodným prostředím, a zásadními podmínkami pro podnikání a investory. Vzhledem k omezené velikosti domácího trhu, nedostatku přírodních zdrojů, a poloze, jež je zemi blízká, nalézá vlastní řešení v otázce daňových možností. (Schweizerische 2017i)

Ukázalo se, že odpověď k tomuto tématu je uložena ve zdanění podniků. S cílem zvýšit švýcarskou přitažlivost, coby daňové oblasti a být v souladu, či dodržet mezinárodní standardy, je potřeba provést úpravy v daní z příjmů právnických osob. Na základě uvedeného se připravuje podpoření atraktivity, jež má za úkol vyloučit daňové výhody vztahující se k příjmům ze zahraničí holdingových, domácích a smíšených společností vysvětlené daňovým návrhem TP17⁸⁴. (Schweizerische 2017i)

⁸⁴ K uvedené tématice *Evropská unie*, a později i *OECD*, zahájili jednání už před **10 -ti lety**. Nicméně náležitě odezvy, jak vyřešit situaci, se dostalo až v roce 2017 změnou týkající se reformy daně z příjmů právnických osob (*CTR III*), která byla **dne 12. února 2017** veřejností odmítnuta. **Dne 9. června 2017** konfederace prezentovala úpravu v návrhu *CTR III*, a to v podobě TP17, Základní myšlenka je ukotvena v podpoření atraktivity Švýcarska za účelem podnikání, rovnováha v daní z příjmu právnických osob a

Za významné jsou i uvažovány infrastruktura, výchova a udržení si kvalifikované a ve všech ohledech vzdělané pracovní jednotky (vlastnit lidský kapitál), upravit zdanění fyzických osob apod. s posláním přítomných a budoucích rozhodnutí. Mimoto je připravena modifikace, *zákona o dani z přidané hodnoty*, jež má v úmyslu ukončit nevýhodné postavení domácích společností ve vztahu ke společnostem zahraničním, a to prvním lednem roku 2018. (Schweizerische 2017i)

Výchozím rozlišením daňového systému je *na přímé daně* (zdanění příjmů a majetku fyzických osob, zdanění zisku a kapitálu právnickým osobám a jiných přímých daní) a *nepřímé daně* (zdanění spotřební daně a jiných nepřímých daní). V příloze E je mimoto uvedeno období vzniku ke každé z daní.

Vývoj veřejných financí (1990-2015)

Dalším v pořadí je obrázek č. 8, jehož účelem je popsat průběh vývoje, v letech 1990 až 2015 (v mil. CH), zaměřený na *veřejné finance*. Graficky rozlišuje, v určeném časovém rozmezí, hodnoty pro každou úroveň správy, a to *federální, kantonální a municipální*. Je zřejmé, že recese, která začala v roce 1991, postihla v podobě nárůstu schodku nejvíce *federaci*. Příčinou nebyl jen *cyklický charakter, ale zejména strukturální*. Globálním extrémem se pro *federaci* stal rok 1993, jež ukazuje stav minima. V roce 2000 se situace naopak otočila. Toho roku *federace* dosáhla maxima (lokálního), od něhož se veřejné finance pomalu dostaly znovu *do červených čísel*. Důvod, jenž stál na pozadí událostí je tzv. *bublina dotcom*⁸⁵, jež určila pokles příjmů. V letech 2003 a 2004 se povedlo záporný směr zase odvrátit a *eliminovat strukturální schodek federace*. (Federal Tax 2017)

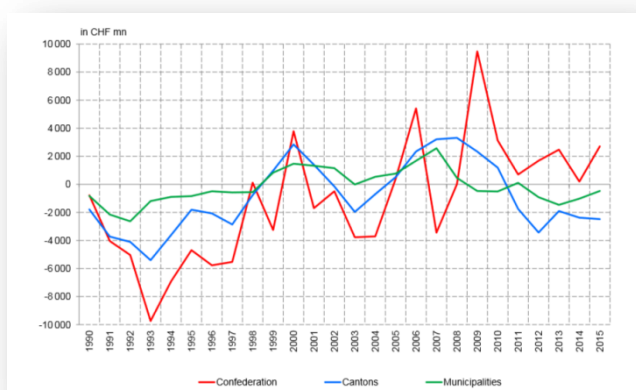
Finanční výsledky roku 2008, který je navždy spojený v *novodobé historii s globální finanční krizí*, se staly kupodivu pozitivní pro každý stupeň řízení. Nepočítaje *pořízení povinně převoditelných směnek, skončila by federace uvedený rok s přebytkem 6,8 miliardy CHF* (po zahrnutí nákupu směnek byl výsledný přebytek ve výši *11 milionů CHF*). V roce 2009 se dospělo k prodeji *povinně převoditelných směnek UBS*, a tak

zaopatření dostatečné finanční základny pro podporu **veřejné** aktivity. (KPMG 2017) **59,1 % veřejnosti reformu odmítlo**. (Schweizerische 2017h)

⁸⁵ *Bublina dotcom* („*.com*“) je vázána k rokům 1995 až 2000, v nichž investoři finančně pomáhali vznikajícím společnostem na internetu. Finanční podpora měla za úkol přinést *budoucí zisky* (*ignorovali tradiční investiční metriky*). *Bublina dotcom* se v roce 1999 začala hroutit a v roce 2000 zapříčinila bankrot spousty společností. (TechTarget 2017)

federace na základě prodeje skončila v *kladných číslech*, a to ve výši **9,5 miliardy CHF**. Finanční výsledky *kantonů* byly též pozitivní. Konečný přebytek činil **2,3 miliardy CHF**. Pouze *obcemi* byl dosažen schodek ve výši **478 milionů CHF**. Dané rozpětí uzavírá rok 2015, ve kterém *federace* ukončila hospod. činnost s příznivou hodnotou ve výši **2,2 miliardy CHF**. Pomohly k tomu *příjmy z přímé federální daně a srážkové daně*, které zaznamenaly výrazné zvýšení oproti roku 2014, a rovněž *dvojnásobek rozděleného zisku Federální národní bankou* ve prospěch *federace a kantonů*. Naopak situace *kantonů a obcí* je o poznání rozdílná. Přestože bylo *kantony* v roce 2015 dosaženo přebytku ve výši **814 milionů CHF**, ukončily hospod. činnost ve schodku ve výši **2,5 miliardy CHF**. Důvodem byly *mimořádné výdaje na rekapitalizaci (finanční podpora) veřejnoprávních důchodových institucí*. (Federal Tax 2017)

Obrázek č. 8: Vývoj veřejných financí v rozmezí let 1990 až 2015 v mil. CHF

Zdroj: (Federal Tax 2017)

6.2 Situace v roce 2014

Výsledky všech složek správy roku 2014 tvořili, v daňové oblasti, příjmy v částce **131 miliard CHF**. Uvedenou skutečnost prezentuje *federální finanční statistika*⁸⁶ založená na *harmonizovaném účetním modelu pro kantony a obce (HAM2)*⁸⁷. (Federal Finance 2016)

⁸⁶ Vydáno dne 20. 10. 2016.

⁸⁷ Harmonizovaný účetní model pro kantony a obce (HAM2) je nástupce HAMI a je sestaven z instrukcí, jež vychází z konference finančních ředitelů kantonů technické komise ve věci finančních záležitostí kantonů. Od ledna 2013, po akceptaci standardu č. 21 (finanční nástroje), čítá už 21 standardů.

Federace dosáhla výsledku **60,6 miliardy CHF** (obrázek č. 9), kantony **43,5 miliardy CHF** (obrázek č. 10) a obce **26,8 miliardy CHF** (obrázek č. 11). (Federal Finance 2016)

V případě *federálních daňových příjmů* je očividné, že k hodnotě nejvíce přispěli *nepřímé daně*, a to konkrétně *daň z přidané hodnoty*. Oproti roku 2013 příjem z DPH stoupl o 2,4 %. Na tož *přímé daně fyzických osob* (o 1,7 %), *právnických osob* (o 2,4 %) a *daně z dopravy* (o 1,3 %) oproti roku 2013 poklesly. Ostatní složky příjmů se zvýšily (viz obrázek č. 9). (Federal Finance 2016)

Obrázek č. 9: Daňové příjmy federace

Tax revenue – Confederation	2010	2011	2012	2013	2014
CHF 1 000					
Tax revenue	58 309 626	60 442 399	58 938 780	60 508 373	60 609 977
Direct taxes, natural persons	9 879 056	9 573 830	9 733 678	9 654 955	9 487 450
Income tax, natural persons					
Wealth tax, natural persons					
Withholding taxes, natural persons					
Personal taxes	8 006 358	8 317 312	8 588 346	8 697 764	8 487 634
Other direct taxes, natural persons					
Direct taxes, legal entities					
Profit taxes, legal entities					
Taxes on capital, legal entities					
Withholding taxes, legal entities					
Other direct taxes, legal entities					
Other direct taxes	4 704 512	8 336 609	4 164 130	5 426 787	5 754 308
Withholding tax (Confederation only)					
Property tax					
Capital gains tax					
Capital transfer tax					
Inheritance and gift tax					
Casino and slot machine tax					
Property and expenditure taxes	381 096	376 054	329 355	307 712	285 327
Motor vehicle taxes					
Boat tax					
Entertainment tax					
Sing license					
Other property and expenditure taxes					
Consumption taxes (Confederation only)	31 681 766	32 385 600	32 279 024	32 611 486	32 680 342
Value added tax					
Stamp duty					
Mineral oil tax on fuel					
Mineral oil tax on motor fuel					
Mineral oil tax on combustibles and other mineral oil products					
Tobacco duty					
Bear tax					
Taxation of distilled spirits (SAB)					
Consumption taxes n.e.c.					
Transportation taxes	2 210 026	2 323 080	2 293 421	2 241 802	2 211 591
Automobile duty					
Motorway tax					
Heavy vehicle charge					
Combinational traffic taxes					
Transportation taxes n.e.c.					
Customs duties (Confederation only)	1 079 416	1 046 326	1 043 845	1 059 339	1 068 411
Import duties					
Other duties	747 893	659 632	716 357	816 238	819 143
Environmental incentive fees					
Agricultural duties					
Social security contributions by employers and insured persons					
Other tax revenue					

Zdroj: (Federal Finance 2016)

Mimoto jsou *příjmy federace* tvořeny i z *výnosů ze směnných operací, z poplatků a koncesí, apod. (zanedbatelný podíl celkových příjmů)*. Naopak co se týče výdajů, *federace* přesouvá většinu příjmů *fondům sociálního zabezpečení (cca 16 miliard CHF) a kantonům (cca 20,2 miliard CHF)*. (Federal Finance 2016)

V případě *fondů sociálního zabezpečení* veškeré finance byly zaslány pro účely *systemu sociálního zabezpečení*. Ve výsledku se *federace* účastní na *celkových příjmech fondů sociálního zabezpečení 23,5 % (příspěvky do fondů představují 76,5 %)*. Celková

podpora vzrostla cca o 1,1 % oproti roku 2013. Transfery *federace* jsou zajištěny do **systemu sociálního zabezpečení**, respektive na *invalidní pojištění, starobní a pozůstalostní pojištění, příspěvky rodinám a mladým lidem, a rovněž nezaměstnanost*. Výdaje na *starobní a pozůstalostní pojištění (v rámci Švýcarska)* se oproti roku 2013 zvýšily o 2,7 %, a to na částku 42,1 miliardy CHF, a proto se zvýšil i příděl do oblasti AHV o 1,2 %, což bylo 126 mil. CHF (*federace* se podílí na AHV pevnou částkou, a to 19,55 %). Další oblast, jež se dožadovala zvýšené potřeby financování, je *invalidní pojištění*. V roce 2014 se dočkalo podpory cca 4,9 miliardy CHF. (Federal Finance 2016)

Co se týče *kantonů*, i těm byl zajištěn zvýšený transfer, a to o 1,5 %, tj. 297 milionů CHF. Největší převodní položkou, tj. *běžné příspěvky* (ve výkazu „*Transfers by nature – Confederation to cantons*“ je to položka „*Contributions to cantons and concordats*“), a v roce 2014 čítala podíl 47,2 % (oproti roku 2013 nárůst o 237 milionů CHF). Jedná se o *obecné a ekologické přímé platby do zemědělství, snížení pojistného na jednotlivce, v oblasti AHV a IV jsou to doplňkové příspěvky a rovněž jde o finanční podporu v oblasti vzdělávání*. (Federal Finance 2016)

Poslední složkou přesunů jsou *obce*, které se dočkaly stejně jako v roce 2013 zvýšení o 1,5 % (celková hodnota byla cca 1 miliarda CHF). Prostředky směřovaly do města Bern za účelem *podpory kulturních zařízení a projektů*. (Federal Finance 2016)

V případě *kantonálních daňových příjmů* je naopak zřejmé, že *nepřímé daně* nejsou hlavním zdrojem, za to *přímé daně* zajišťují naplnění rozpočtů, a to zejména *zdaněním fyzických osob* (nárůst o 2,4 %). *Srážková daň fyzických osob*⁸⁸ v důsledku citelného nárůstu počtu cizinců, jenž pracuje ve Švýcarsku, dosáhla maxima (nové výše), a to 2,3 miliard CHF, se podílela na zvýšení okolo 22 %. Ostatní složky příjmů se rovněž zvýšily (viz obrázek č. 10). (Federal Finance 2016)

⁸⁸ Z výsledků statistiky srážkové daně pro přeshraniční zaměstnance (za rok 2014), bylo zjištěno, že okolo čtyř pětín všech přeshraničních dojíždějících pracuje u Ženevského jezera, v severozápadním Švýcarsku nebo v kantonu Ticino.

Obrázek č. 10: Daňové příjmy kantonů

Tax revenue – cantons					
CHF 1 000	2010	2011	2012	2013	2014
Tax revenue	39 921 234	41 052 077	41 669 086	42 348 982	42 470 132
Direct taxes, natural persons	28 261 653	28 872 921	29 529 576	29 861 418	30 583 097
Income tax, natural persons	23 388 550	23 594 597	23 997 486	24 114 636	24 313 605
Wealth tax, natural persons	3 224 105	3 259 800	3 296 832	3 231 962	3 852 153
Withholding taxes, natural persons	1 372 511	1 311 337	2 097 333	2 150 286	2 315 552
Personal taxes	6 487	6 587	12 024	12 370	12 336
Other direct taxes, natural persons			25 501	44 164	89 451
Direct taxes, legal entities	6 413 203	6 868 069	6 707 430	7 628 161	7 248 992
Profit taxes, legal entities	5 044 653	5 855 529	5 747 164	5 865 204	6 266 933
Taxes on capital, legal entities	968 550	972 445	957 122	1 032 245	942 521
Withholding taxes, legal entities					
Other direct taxes, legal entities			2 944	10 392	39 539
Other direct taxes	3 074 149	3 121 664	3 193 476	3 303 207	3 430 680
Withholding tax (Confederation only)					
Property tax	285 681	265 892	315 125	303 255	264 079
Capital gains tax	925 507	1 029 476	1 110 930	1 167 768	1 177 586
Capital transfer tax	909 426	981 838	933 003	924 188	865 885
Inheritance and gift tax	886 207	774 771	782 990	854 314	1 073 970
Casino and slot machine tax	67 328	59 726	51 769	53 662	48 760
Property and expenditure taxes	2 142 328	2 189 423	2 238 804	2 158 198	2 207 884
Motor vehicle taxes	2 071 229	2 117 084	2 158 934	2 088 460	2 130 523
Boat tax	12 033	12 333	17 733	18 069	27 268
Entertainment tax	33 644	33 408	35 341	19 561	19 707
Dog license	7 980	9 289	9 356	9 697	9 116
Other property and expenditure taxes	17 444	17 308	17 441	20 411	20 730

Zdroj: (Federal Finance 2016)

Transfery uvnitř *kantonů* proběhly zejména ve *vzdělávání* a v oblasti *financí a daní*. Mimoto učinily v roce 2014 *kantony* přesuny směrem k *obcím*, a to v částce zhruba 5,6 *miliardy CHF*. Týkalo se to v první řadě oblastí *financí a daní* (40,8 %) a *sociálního zabezpečení* (28,0 %). Snížení o 1,7 % oproti roku 2013 v oblasti *sociálního zabezpečení* bylo způsobeno především *nižšími výdaji rodinných a mladých lidí*. Za to u *financí a daní* zvýšení o 3,6 %. (Federal Finance 2016)

V případě *municipálních daňových příjmů* je situace shodná s *kantony*. *Nepřímé daně* nejsou hlavním zdrojem, za to *přímé daně* zajišťují naplnění rozpočtů, a to zejména *zdaněním fyzických osob (nárůst o 2,7 %)*. Ostatní složky příjmů se rovněž zvýšily (viz obrázek č. 11). (Federal Finance 2016)

Obrázek č. 11: Daňové příjmy obcí

Tax revenue – municipalities					
CHF 1 000	2010	2011	2012	2013	2014
Tax revenue	24 330 669	25 220 068	25 436 531	26 073 692	26 788 179
Direct taxes, natural persons	19 169 332	19 416 284	19 559 599	20 082 146	20 627 931
Income tax, natural persons	15 959 702	16 173 227	16 359 861	16 555 223	16 850 982
Wealth tax, natural persons	2 247 638	2 138 292	2 143 485	2 253 468	2 482 568
Withholding taxes, natural persons	860 759	994 982	1 042 615	1 156 672	1 173 472
Personal taxes	44 862	42 347	42 341	42 411	39 946
Other direct taxes, natural persons	78 311	69 544	71 098	74 372	80 964
Direct taxes, legal entities	3 660 744	4 016 786	3 835 648	3 924 537	4 092 677
Profit taxes, legal entities	2 915 247	3 266 095	3 130 308	3 181 744	3 368 484
Taxes on capital, legal entities	559 177	540 112	506 109	584 931	516 878
Withholding taxes, legal entities					
Other direct taxes, legal entities					
Other direct taxes	1 595 305	1 713 638	1 670 175	1 680 941	1 959 220
Withholding tax (Confederation only)					
Property tax	682 336	701 029	711 935	748 401	779 531
Capital gains tax	575 857	677 058	799 359	862 062	820 810
Capital transfer tax	248 787	247 349	243 033	258 560	255 749
Inheritance and gift tax	87 908	87 785	115 406	111 530	102 748
Casino and slot machine tax	416	418	442	389	383
Property and expenditure taxes	67 318	71 350	70 808	86 068	88 351
Motor vehicle taxes					
Boat tax					
Entertainment tax	16 671	15 329	14 464	14 638	15 249
Dog license	30 217	30 972	31 266	32 705	34 381
Other property and expenditure taxes	20 430	25 053	25 078	38 725	38 721

Zdroj: (Federal Finance 2016)

Dalším v pořadí je obrázek č. 12, jenž popisuje *souhrn výdajů* v roce 2014 mezi segmenty (*oblasti podle funkce*) na všech úrovních správy a rovněž zahrnuje i švýcarské federální fondy sociálního zabezpečení, a rovnal se 207 miliardám CHF. Toho roku konfederace vykázala ve výdajích zvýšenou tendenci, a to o 0,3 % (viz segmenty z obrázku), na 64,7 miliardy CHF (což je 31,3 %). Rozdělení v porovnání s předešlým obdobím ukazuje, že se priority v rámci určených segmentů skoro neměnily. Největší částku, třetinu výdajů, přesunula federace **na sociální zabezpečení** (nárůst o 1,4 % na 21,6 miliardy CHF), a dále do oblastí **finance a daně** (pokles o 1,8 % na 9,6 miliardy CHF), a **doprava a telekomunikace** (pokles o 0,3 % na 8,9 miliardy CHF). V segmentu *sociálního zabezpečení*, se jednalo o zvýšení z důvodu pokrytí nároků na *starobní a pozůstalostní pojištění, invalidní pojištění a úrazové pojištění*. V případě oblasti **finance a daně** se jednalo o snížení z důvodu *ponižených úrokových sazeb (a jiných příčin)*. (Federal Finance 2016)

Kantony toho roku utratily 85,2 miliardy CHF, z nichž cca 2,3 % výdajů mělo *mimořádný charakter*. Nejvyšší převodní položkou v roce 2014 bylo **vzdělání** (28,1 %) a rovněž **sociální zabezpečení** (20,2 %, nárůst o 3,3 % oproti roku 2013). Od roku 1990 kantony se neustále podílejí (zvyšují finanční podporu) na vzdělávání, s výjimkou roku 2009, kdy došlo k malému poklesu. V roce 2014 to bylo 23,9 miliardy CHF, přičemž 32,1 % bylo zaměřeno **na povinnou školní docházku** a 29,3 % na *institute terciárního vzdělávání*. (Federal Finance 2016)

Výdaje *obcí* v roce 2014 byly 46,4 miliardy CHF. Takřka jedna čtvrtina výdajů obdržel segment **vzdělání**, jenž vzrostl o 4,8 % na 12,2 miliardy CHF. V segmentu **vzdělání**, se jednalo o zvýšení z důvodu *dobře definovaných výdajů zaměřených na povinnou školní docházku v obcích kantonu Aargau, Zurich a Vaud*. Segmentu **sociálního zabezpečení** patřilo zhruba 18,5 % a oproti roku 2013 přesuny vzrostly o 1,0 % na 8,6 miliardy CHF. Zvýšení o 86 milionů CHF (uvedené 1 %) bylo určeno za účelem pomoci *rodinám a mladým lidem*, apod. Oblasti **zdraví** (o 5,0 %) a **národní ekonomika** (o 2,8 %) postihl pokles. (Federal Finance 2016)

Aby byl souhrn výdajů kompletní, je zapotřebí uvést potřebné údaje i k činnosti *švýcarských federálních fondů sociálního zabezpečení*, jenž tvoří 59,8 miliard CHF, zbývající podíl z celku. Celkové výdaje pojmuly segmenty **sociální zabezpečení** a **finance a daně** (*oblasti daní a řízení aktiv a dluhu*). Shodně s rokem 2013 čítalo téměř

70 % výdajů na převod na starobní a pozůstalostní pojištění (nárůst o 2,8 % na 41,7 miliard CHF) z důvodu **neustálého nárůstu počtu příjemců důchodů**. Z toho na starobní pojištění o 2,5 % a na pozůstalostní pojištění o 2,3 %. Nezaměstnanost se stálou průměrnou mírou ve výši 3,2 % dostala o 0,9 % více financí oproti roku 2013. Opakem byla skupina *rodina a mladí lidé*, u které se už pátý rok po sobě výdaje snížily (v roce 2014 o 7,3 %). Uvedená skupina zahrnuje *zemědělské rodinné přídatky a mateřské pojištění v Ženevě*. (Federal Finance 2016)

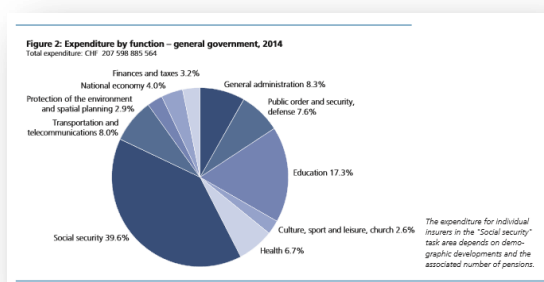
Nejdůležitější oblastí **financování** je podpora *starobního pojištění a pojištění pro pozůstalé*. V případě roku 2014 (*hospodaření švýcarských federálních fondů sociálního zabezpečení*) výplaty dávek určené *do domácností* vzrostly o 2,8 %, oproti tomu příspěvky vzrostly pouze o 1,4 %. Jak už bylo řečeno, *příjmy systému* v podobě příspěvků od *zaměstnavatelů a zaměstnanců* (pojištěných osob vůbec) představují největší část příjmů a pokryjí cca 71,8 % *provozních výdajů* (v roce 2013 to bylo téměř 72,8 %). Nicméně, jak je patřičně vidět, nemůže uvedený zdroj pokrýt veškeré výdaje v rámci provozu systému, a proto zbylou část (*doplňkový příjem*) zajišťuje *federace*. V roce 2014 činil zhruba 8 mld. CHF. Finanční podpora *federace* zbylé části důchodů je z omezeného fondu, jehož zdrojem jsou *příjmy z tabákových a alkoholových poplatků, stejně jako z podílu na DPH*. Dalším zdrojem je samotná finanční činnost fondů na trzích cenných papírů. V roce 2014 tyto příjmy vzrostly o 2,0 % na 42,5 miliardy CHF (*představovaly 2,4 % z celkových příjmů*). Nezáporný finanční výsledek z velké části ovlivňují *nízké úrokové splátky (výnosové platby určené pojištěným), příznivá situace na akciových trzích či kladné přecenění na reálnou hodnotu u cenných papírů*. (Federal Finance 2016)

Co se týče *invalidního pojištění*, je situace obdobná. Na straně příjmů pojištěných osob došlo k nárůstu o 1,4 % na cca 5 miliard CHF, jež pokryjí cca 54,2 % *provozních výdajů*. Dalším zdrojem jsou transfery *federace*, které činily 3,7 miliardy CHF a rovněž *dodatečný příjem od federace* ve výši 172 milionů CHF určený na *úrokové platby systému*. Provoznímu zisku, jenž je vytvářen od roku 2011, lze vděčit z důvodu klesajícího počtu stávajících a nově přiznaných důchodů, jakož i *dodatečného způsobu financování*. Provozní výsledek v roce 2014 na základě uvedeného činil 970 milionů CHF. V rámci systému bylo vyplaceno na dávkách ve formě důchodů (5,5 milionu CHF), příspěvky pro bezmocné (0,4 miliardy CHF), denní dávky (0,6 miliardy CHF),

individuální reintegrační opatření (1,6 miliardy CHF) a kolektivní výhody (0,1 miliardy CHF). Finanční podpora určená soukromým neziskovým organizacím meziročně poklesla o 2,8 % na 147 milionů CHF. Zahrnuje příspěvky charitativním organizacím poskytujících pomoc osobám se zdravotním postižením, poradenství osobám se zdravotním postižením (i příbuzným), podporu integrace osob se zdravotním postižením, apod. (Federal Finance 2016)

Pojištění v nezaměstnanosti zaznamenalo ve svém finančním výkazu přebytek ve výši téměř 743 milionů CHF (o 149 milionů CHF více než v roce 2013). V roce 2014 bylo domácnostem a soukromým společnostem vyplaceno cca 5,6 miliardy CHF. Lze je rozdělit na výplatu v případě nezaměstnanosti (4,9 mld. CHF), práce na omezený počet hodin (48 mil. CHF), nepříznivé počasí (zhruba 25 mil. CHF) a neschopnost zaměstnavatele vyplácet (32 mil. CHF). Mimoto bylo na opatření na trhu práce vynaloženo 580 milionů CHF. Příspěvky zaměstnavatelů a zaměstnanců jsou hlavním zdrojem příjmů z pojištění v nezaměstnanosti, jež představovaly v roce 2014 celkem 91,1 % z celkových příjmů. Druhý největší příjem jsou zdroje z veřejného sektoru (od federace a kantonů) a v roce 2014 činily 638 milionů CHF. (Federal Finance 2016)

Obrázek č. 12: Celkové výdaje podle vybrané oblasti

Zdroj: (Federal Finance 2016)

7 Shrnutí

Následující přehled popisuje shrnutí tématu a udává prostor pro vyřčení některých myšlenek. Lze říci, že ačkoli situace v *otázce financování důchodového systému* není nikterak alarmující, je potřeba připravit se i na možné pesimistické scénáře a včasnou aplikaci se jim v dostatečné časové rezervě vyhnout. *Standardním stavem v oblasti důchodových systémů poslední roky je rozdíl mezi výdaji na starobní důchody a příjmy z pojistného placeného na důchodové dávky, jež je ve prospěch výdajů. Problém financování starobního pojištění a pojištění pro pozůstalé (vztahuje se i na ostatní pojištění v rámci důchodového systému), jakož hlavní složky čítající nejvyšší objem vyplacených prostředků směrem k pobíratelům, je ukryt ve skutečnosti, že vyplácený objem penzí roste mnohem rychleji než potřebný nárůst příspěvků od pojištěných osob, jež jsou významným (primárním) zdrojem pro činnost tohoto systému a ostatně sociálního zabezpečení.*

Nejedná se o závatný objev, ale fakt, který setrvává řadu let. V kapitole věnované *důchodového systému Švýcarska* je věnován prostor kritice systému, avšak i s uvedením výhody (podle autora ze zdroje), jež se vztahuje k různému přístupu každého systému za účelem tvorby finančních prostředků a rovněž jejich různé závislosti na některých faktorech. Respektive hovoří o vhodné diverzifikaci rizika. Následně v určitém ohledu bude tato úvaha souhlasit s níže uvedeným rozbohem a vyvozeným názorem (mým úsudkem), nicméně jen částečně. Podstata prvního pilíře leží v tzv. *mezigenerační solidaritě* a v rámci své činnosti se ho netýkají nahodilé výkyvy na trzích cenných papírů. Oproti tomu druhý pilíř je naopak méně zasažen ideou systému PAYG a je založen na *kapitálovém způsobu financování*. Co se týče samotné výplaty důchodu, je tvořena převážně z prvního pilíře. Příjmy z dalších dvou pilířů jsou jen jeho doplňkem. Nevýhoda prvního pilíře je určena omezením účastníků systému ovlivnit částku (výši) příspěvku a s tím následnou úroveň dávky, a také nemožnost ze systému vystoupit a zajistit se na důchod jiným způsobem. *Budoucí důchod je de facto závislý na povinných odvodech aktivně pracujících, kteří nešetří pro sebe, ale zabezpečují výplatu současnému obyvatelstvu, jež je už za hranicí produktivního věku. Naopak u druhého pilíře lze nevýhodu spatřit zase ve znehodnocení vložených prostředků do fondového systému, jež může nastat v důsledku nevhodných investic, kdy účastník systému (střadatel) tak může ztratit značnou část svých zdrojů (i inflační faktor zde má svou roli, nicméně ovlivňuje oba pilíře).*

Vytvořením určitého kompromisu mezi solidaritou a možností vyššího zhodnocení na základě vlastní volby a zvolení si využití uspořené prostředků, by mohla být dosažena eliminace (či snížení) negativních faktorů. Prostor vytvořit modifikaci určenou pro všechny pilíře a skládající se ze stejného podílu obou variant, a to *na principu mezigenerační solidarity a kapitálového zhodnocení*. Mít možnost se aktivně zapojit do tvorby svých finančních prostředků pro budoucí účely ve stáří. Co se týče mezigenerační solidarity, změna by se týkala částečné jistoty v tom ohledu, že půlka odvedených a kumulovaných prostředků by byla určena pro důchodce a půlka pro střadatele. Jednoduše řečeno, má-li být systém schopný provozu bez závažných problémů, měl by být příliv peněz do systému daleko vyšší než jejich odliv. *To vše jsou (by mohly být) nástroje k dosažení požadovaného cíle, k nalezení odpovědi na otázku financování důchodového systému.*

Nyní zpátky k exaktnímu objasnění. První pilíř pro PAYG je závislý na silné základně mladých aktivně pracujících. Hektický a nejistý způsob života má do jisté míry podíl na snížené porodnosti, a proto má-li být onen problém odstraněn, mělo by dojít k růstu počtu narozených. Jako možnost, jak podpořit porodnost, by stálo za zmínku uvažovat o *daňových úlevách pro rodiny s dětmi, odstupňované podle počtu dětí, podpoře při financování bydlení, apod.* Skutečnost, že podíl důchodců neustále roste, má za důsledek tlak směrem k pracujícím, z jejichž pojistného jsou vypláceny dávky důchodového pojištění. U druhého pilíře se zase nabízí problém zabezpečení u nízko-příjmových skupin, které nejsou schopny odkládat část svých peněžních prostředků pro budoucí účely ve stáří.

Obecným faktem a také problémem je růst nezaměstnanosti, jež má za následek klesající objem vybraných peněžních prostředků směrem do systémů na vyplácení dávek a v konečné fázi dochází k čerpání peněz z rozpočtů, jak pro účely nezaměstnanosti, tak na výplatu důchodů.

Švýcarsko je zemí, která se snaží vyřešit různými způsoby i takové problémy jako je nezaměstnanost sociálně znevýhodněných lidí, jež je typická pro další problémy, jako je bezdomovectví, trestná činnost, apod. V boji proti tomu zavádí různá preventivní opatření. Některá města již spustila programy, jejichž cílem bylo vytvořit pracovní místa pro tyto občany a pomoci jim vrátit se do pracovního procesu. Uvedené programy jsou spojeny se sociální integrací, a mají podobu *výuky německého jazyka, ovládání PC,*

trénink pracovních dovedností, apod. Výše zmíněná pracovní integrace jako nástroj sociální politiky, s sebou nese i prospěch pro samotná města, obce, a to například údržbou zeleně, odstraňování graffiti, apod., a vztahuje se například na občany, jež dva roky pobírají podporu v nezaměstnanosti, či sociální dávky od obcí. Švýcarská vláda postavila sociální politiku na důrazu na práci a zaměstnanosti obyvatel na principu subsidiarity (systém má pomáhat jen tam, kde je to skutečně potřeba). Práce je považována za zásadní prvek v procesu sociální integrace.⁸⁹ (Moderni 2013)

Některá švýcarská města své sociální integrační programy rozšiřují *například o coaching, rekvalifikaci, podporované zaměstnávání, apod.* Největším přínosem sociálních programů je fakt, že lidé dostanou druhou šanci a mohou se rozvíjet správným směrem. Důležité však je také vyčíslení nákladů spadajících na jedno pracovní místo v rámci integračního programu. Tyto náklady byly vypočítány na *2 až 3 tisíce CHF*. Nicméně vedení měst s těmito náklady na integraci souhlasí, poněvadž na druhou stranu snižují náklady na vyplácení pojistného a sociálních dávek. (Moderni 2013)

V tom lze vidět jeden z dopadů sociální politiky na ekonomiku Švýcarska. Každá obec, která spouští nebo plánuje spustit podobné integrační programy, by si měla dopředu vyčísřit náklady s tím spojené. Poté je vždy na individuálním posouzení, zda je pro danou oblast výhodnější podnikat takovéto kroky nebo spíše vyplácet pojistné a sociální dávky.

Samotná činnost sociální politiky není možná k zabezpečení těchto činností, a proto je úzce spjata s daňovou politikou.

Variantním (vhodným) scénářem, který pomáhá řešit vzniklý konflikt, je právě propojení sociální a daňové politiky ve smyslu financování výplat těchto podpor, dávek, nároků systémem zdanění uvaleným na určité životní skutečnosti (*zdanění majetku, příjmu a ostatní daně*). Švýcarsko se za tímto účelem snaží zvýšit *svou* přitažlivost, coby daňové oblasti s cílem zvýšení daňových příjmů. Ukázalo se, že odpověď k tomuto tématu je uložena *ve zdanění podniků*, a proto je potřeba provést úpravy **v dani z příjmů právnických osob**. Na základě uvedeného se připravuje podpoření atraktivity, jež má za úkol vyloučit daňové výhody vztahující se k příjmům ze zahraničí *holdingových*,

⁸⁹ Důležité je zmínit, že pokud by se nezaměstnaný odmítl zapojit do integračního programu obce, dávky, které pobírá, se mu zkrátí nebo dokonce úplně odeberou. (Moderni 2013)

domácích a smíšených společností vysvětlené daňovým návrhem **TP17**. Očekává se od něj zvýšení zájmu na poli podnikání, rovnováha v *dani z příjmu právnických osob* a zaopatření dostatečné finanční základny pro podporu **veřejné** aktivity.

Je patrné, že si *Švýcarsko* uvědomuje svá slabá místa, ba víc snaží se je přeměnit v silné stránky. Nicméně jako nedostatek chystaného daňového návrhu lze uvést jeho načasování. O důležitosti podstupovaného kroku bylo *Švýcarsko* upozorněno před několika lety. Důležité je rovněž uvést, že za významné proměnné jsou i uvažovány infrastruktura, výchova a udržení si kvalifikované a ve všech ohledech vzdělané pracovní jednotky (vlastnit lidský kapitál), upravit zdanění fyzických osob apod. s posláním přítomných a budoucích rozhodnutí.

Mimoto je připravena modifikace, *zákona o dani z přidané hodnoty*, jež má v úmyslu ukončit nevýhodné postavení domácích společností ve vztahu ke společnostem zahraničním, a to prvním lednem roku 2018. To vše by mělo přivést nové peněžní prostředky do švýcarských rozpočtů. Dalším tématem k zamyšlení by mohla být politika zaměřená na přistěhovalce, či dojíždějící za prací. Nejen upoutání zájmu v oblastech určených pro podnikání, nýbrž i samotná pracovní síla sebou nese příslib budoucích příjmů, třeba určených na výplatu dávek z důchodového systému, jež by mohly být částečnou náhradou za ušlý příjem způsobený a ukotvený v nedostatečné porodnosti.

Závěr

Diplomová práce se zabývala obecnou analýzou sociálního a daňového systému ve Švýcarsku a popisu společné základny, která by mohla být nazvána činností (procesem), jež oba systémy sdružuje, (lépe řečeno umožní daňové politice se účastnit *na dění sociálních aktivit*). Jedná se o proces *financování*. S ohledem na rozsah tématu sociální politiky byla zvolena cesta týkající se nástrojů sociální politiky určující hlubší analýzu jedné z větví *sociálního zabezpečení, a to důchodového systému*. V daňové oblasti byla naopak práce zaměřena na vymezení pravidel a ekonomických výsledků v tří-stupňovém systému zdanění.

Situace v oblasti zabezpečení požadované výše peněžních prostředků k vyplacení soudobých důchodů i důchodů budoucích je takřka v každé zemi shodná, nevyjímaje Švýcarsko. Ekonomické a zejména demografické prognózy hovoří spíše v neprospěch penzijního systému než v jeho prospěch. Problémem je zejména *pokles porodnosti a stárnutí obyvatelstva*, jež vedou k nerovnosti ve struktuře populace a následně ovlivňují tvorbu zdrojů *důchodového systému*. Dále je tu fakt, že *státní penzijní systém neboli první pilíř*, který je právě průběžným způsobem financován, v podstatě nese veškeré břímě na svých bedrech.

Nicméně situace není neřešitelná a je možné ji zvládnout určitými modifikacemi (přizpůsobením) systému. Jednou z možností by mohlo být zavedení *parametrických či systémových úprav*. Dalším vhodným scénářem by mohlo být shodné rozdělení (podílení se) všech pilířů na celkové výši důchodu pro jejich pobíratele. A to tak, že každý systém bude založen na principu solidarity a kapitálovém způsobu financování.

V otázce rozšíření práce je nabízena možnost doplnění výkladu dalšími nástroji sociální politiky, či se zaměřit *na deskripci a analýzu (a jiné metodické postupy)* některého z kantonů na úrovni **daní** apod., a to za účelem zpracování a obohacení stávající práce prací na vyšší úrovni (*disertační práce*).

Přínosem diplomové práce je provedení analýzy a zhodnocení stávající situace v oblasti daňového a sociálního systému Švýcarska.

8 Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Vzorec pro výpočet daňové kvóty (v %)	25
Obrázek č. 2: Kantony ve Švýcarsku	31
Obrázek č. 3: Výdaje na sociální potřeby na všech úrovních správy	36
Obrázek č. 4: Metody financování	41
Obrázek č. 5: Třípilířový systém	43
Obrázek č. 6: Úroveň důchodu v závislosti na stupni invalidity	50
Obrázek č. 7: Definice základních termínů	58
Obrázek č. 8: Vývoj veřejných financí v rozmezí let 1990 až 2015 v mil. CHF	68
Obrázek č. 9: Daňové příjmy federace	69
Obrázek č. 10: Daňové příjmy kantonů	71
Obrázek č. 11: Daňové příjmy obcí	71
Obrázek č. 12: Celkové výdaje podle vybrané oblasti	74

9 Seznam použitých zkratk

IV	Die Invalidenversicherung (invalidní pojištění)
AHV	Die Alters- und Hinterlassenenversicherung (starobní a pozůstalostní pojištění)
angl.	anglicky
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
CO ₂	oxid uhličitý
CTR III	Corporate Tax Reform III (Reforma daně z příjmu právnických osob III)
č.	číslo
DPH	Daň z přidané hodnoty
Dr.	doktor
EFTA	Evropská zóna volného obchodu
ekonom.	ekonomický
EU	Evropská Unie
EUR	Euro
HAM1	The Harmonized Accounting Model for the Cantons and Municipalities 1 (Harmonizovaný účetní model pro kantony a obce 1)
HAM2	The Harmonized Accounting Model for the Cantons and Municipalities 2 (Harmonizovaný účetní model pro kantony a obce 2)
HDP	Hrubý domácí produkt
CH	Švýcarsko
CHF	švýcarský frank
kol.	kolektiv
mil.	milion
min.	minimálně

mld.	miliarda
MSP	malé a střední podniky
např.	například
násl.	následující
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
PAYG	Pay-as-you-go (průběžný systém financování)
prof. x Prof.	profesor
s.	strana
SECO	State Secretariat for Economic Affairs (Státní úřad pro ekonomické záležitosti)
SUVA	Schweizerische Unfallversicherungsanstalt (<i>Švýcarský státní fond úrazového pojištění</i>)
technolog.	technologicky
TP17	Tax Proposal 17 (Daňový návrh 17)
tzv.	takzvaný
tzn.	to znamená
USD	americký dolar
vs.	versus
WEF	World Economic Forum (Světové ekonomické fórum)

10 Seznam použité literatury

Monografická publikace

- Duková, I., Duka, M., & Kohoutová, I. (2013). *Sociální politika: Učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing, a. s.
- Durand, O., & Séverine, G. (2013). *Switzerland: Current Retirement System and Future Prospects*. The Geneva Association: Life and Pensions Newsletter (The Four Pillar).
- Engliš, K. (1916). *Sociální politika*. Praha: F. Topič.
- Federal Finance Administration. (2016). *Switzerland's financial statistics for 2014 - Annual report*. Neuchâtel: Federal Finance Administration.
- Hejduková, P. (2015). *Veřejné finance - teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck.
- Kolibová, H. (2007). *Sociální politika I*. Opava: Optys.
- Kotous, J., Munková, G., & Štefko, M. (2013). *Obecné otázky sociální politiky*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR.
- Krebs, V., et al. (2007). *Sociální politika*. Praha: ASPI, a. s.
- Kubátová, K. (2003). *Daňová teorie a politika*. Praha: ASPI Publishing.
- Ladley, J. (2012). *Data Governance: How to Design, Deploy and Sustain an Effective Data Governance Program*. Newnes, Boston: Morgan Kaufmann.
- Láchová, L. (2007). *Daňové systémy v globálním světě*. Praha: ASPI Wolters Kluwer.
- Macek, J. (1946). *Sociální ekonomika*. Praha: Česká grafická Unie.
- Mečár, M., & Jurčíková, B. (2006). *Dane a Daňová politika*. Trenčín: Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka.
- Pavlásek, V., & Kunešová, H. (2007). *Veřejné finance*. Plzeň: NAVA.
- Potůček, M. (1995). *Sociální politika*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Stejskal, J. (2008a). *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*. Pardubice: Univerzita Pardubice.
- Stejskal, J. (2008b). *Daňová teorie a politika: 2. díl pro kombinovanou formu studia*. Pardubice: Univerzita Pardubice.

Široký, J., et al. (2008). *Daňová teorie - s praktickou aplikací*. Praha: C. H. Beck.

Šulcová-Seidlová, M., Kukulová, G., & Moravec, Lukáš. (2014). *Daňová soustava*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze - provozně ekonomická fakulta

Tomeš, I. (2001). *Sociální politika, teorie a mezinárodní zkušenost*. Praha: Socioklub.

Citace elektronické monografie

Armigeon, K., Bertozzi, F., & Bonoli, G. (2004). *Swiss Worlds of Welfare*, Dostupné z: unige.ch/sciences-societe/socio/files/4014/0533/6221/Armingeon2004.pdf

KPMG. (2017a). *Clarity on Swiss Taxes: Staying on course when the tide turns*. Dostupné z: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ch/pdf/clarity-on-swiss-taxes-2017-en.pdf>

Čerba, O. (2010). *Globalizace*. Dostupné z: old.gis.zcu.cz/studium/ssgg/Materialy/Globalizace.pdf

European Commission. (2013). *Your social security in Switzerland*. Dostupné z: ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Switzerland_en.pdf

European Commission. (2017). *Vat rates applied in the Member States of the European Union*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/vat/how_vat_works/rates/vat_rates_en.pdf

Federal Department of Finance. (2016). *An outline on the Swiss Tax System 2016*. Dostupné z: <https://wifoe.tg.ch/public/upload/assets/34523/AnoutlineontheSwissTaxSystem2016.pdf>

Federal Social Insurance Office. (2017). *Overview of Swiss Social Security*. Dostupné z: <https://www.bsv.admin.ch/dam/bsv/en/dokumente/int/uebersichten/uebersicht-ueber-die-schweizerische-soziale-sicherheit-stand-1-1-2017.pdf.download.pdf/uebersicht-ueber-die-schweizerische-soziale-sicherheit-stand-1-1-2017.pdf>

Federal Tax Administration. (2017). *The Swiss Tax System*, Dostupné z: <https://www.news.admin.ch/newsd/message/attachments/48791.pdf>

Living and Working in Switzerland. Dostupné z:
www.jobarea.ch/dateien/Broschuere/Sozialsystem_E.pdf

OECD. (2016). *Revenue Statistics 2016 Tax revenue trends in the OECD.* Dostupné z:
<https://www.oecd.org/tax/.../revenue-statistics-2016-highlights.pdf>

Schwab, K. (2015). *Global Competitiveness 2015-2016.* Dostupné z:
www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf

United Nations. (2015). *Universal Declaration of Human Rights.* Dostupné z:
www.un.org/en/udhrbook/pdf/udhr_booklet_en_web.pdf

VŠERS - VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ o.p.s.
Centrum celoživotního vzdělávání. (2011). *Sociální politika.* Dostupné z:
granty.vrsers.cz/dokument/Socialni%20politika.pdf

Webová stránka

AHV/IV Information Centre, Federal Social Insurance Office and State Secretariat for Economic Affairs (2017). *Security in Switzerland.* Cit. 05.04.2017, dostupné z:
<https://www.ahv-iv.ch/p/890.e>

Cambridge University Press (2017). *Cambridge Dictionary.* Cit. 05.03.2017, dostupné z:
<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/policy>

Integrovaný portál MPSV EURES (2017). *Švýcarsko – životní a pracovní podmínky.*
Cit. 22.03.2017, dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/eures/podminky/svycarsko/>

English Oxford Living Dictionaries (2017). *Definition of accident in English.* Dostupné z:
(<https://en.oxforddictionaries.com/definition/accident>)

European Commission (2017). *Switzerland – Accident insurance.* Cit. 20.07.2017,
dostupné z:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1131&langId=en&intPageId=4824>

FocusEconomics (2017). *GDP per capita in Switzerland.* Cit. 29.03.2017, dostupné z:
<http://www.focus-economics.com/country-indicator/switzerland/gdp-per-capita-USD>

Forbes Media LLC. (2017). *Best Countries for Business – Switzerland*. Cit. 25.03.2017, dostupné z: <https://www.forbes.com/places/switzerland/>

The Heritage Foundation (2017). *2017 Index of economic freedom*. Cit. 23.03.2017, dostupné z: <http://www.heritage.org/index/country/switzerland>

Iuridictum Encyklopedie o právu (2010). *Chammurabiho zákoník*. Cit. 08.03.2017, dostupné z: https://iuridictum.pecina.cz/w/Chammurabiho_z%C3%A1kon%C3%ADk

Just Landed (2017). Old-age instance The three pillars of the Swiss pension system
Cit. 05.04.2017, dostupné z: www.justlanded.com/english/Switzerland/Switzerland-Guide/Jobs/Old-age-insurance

KPMG (2017). *Corporate tax reform*. Cit. 12.08.2017, dostupné z: <https://home.kpmg.com/ch/en/home/campaigns/2017/01/corporate-tax-reform.html>

Liberal History, the website of the Liberal Democrat History Group (2017). Ralf Dahrendorf (Lord Dahrendorf), 1929-2009. Cit. 20.03.2017, dostupné z: <http://www.liberalhistory.org.uk/history/dahrendorf-ralf-lord-dahrendorf/>

Ministerstvo vnitra České republiky (2017). *Základní informace o schengenské spolupráci*. Cit. 21.03.2017, dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zakladni-informace-o-schengenske-spolupraci.aspx>

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky (2017). *Švýcarsko*. Cit. 25.03.2017, dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/svycarsko/index.html

Moderní obec (2013). *Švýcarská města dávají lidem bez práce pomocnou ruku*. Cit. 25.08.2017, dostupné z: <http://moderniobec.cz/svycarska-mesta-davaji-lidem-bez-prace-pomocnou-ruku/>

NoMoreTax (2016). *Living in Switzerland*. Cit. 10.08.2017, dostupné z: <http://www.nomoretax.eu/living/relocation-to-switzerland/>

Oxford University Press (2017). *English Oxford Living Dictionaries*. Cit. 15.03.2017, dostupné z: https://en.oxforddictionaries.com/definition/welfare_state

Schweizerische Eidgenossenschaft (2017a). *Swiss Economy – Facts and Figures*. Cit. 29.03.2017, dostupné z: <https://www.eda.admin.ch/aboutswitzerland/en/home/wirtschaft/uebersicht/wirtschaft---fakten-und-zahlen.html>

Schweizerische Eidgenossenschaft (2017b). *State Secretariat for Economic Affairs SECO*. Cit. 29.03.2017, dostupné z: https://www.seco.admin.ch/seco/en/home/seco/Staatssekretariat_fuer_Wirtschaft_SECO.html

Schweizerische Eidgenossenschaft (2017c). *Social Aspects – Facts and Figures*. Cit. 01.04.2017, dostupné z: <https://www.eda.admin.ch/aboutswitzerland/en/home/wirtschaft/soziale-aspekte/soziale-aspekte---fakten-und-zahlen.html>

Schweizerische Eidgenossenschaft (2017d). *Overview of Social Security in Switzerland*. Cit. 01.04.2017, dostupné z: <https://www.bsv.admin.ch/bsv/en/home/social-insurance/ueberblick.html>

Schweizerische Eidgenossenschaft (2017e). *Federal Constitution of the Swiss Confederation*. Cit. 06.05.2017, dostupné z: <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19995395/index.html#ani1>

Schweizerische Eidgenossenschaft (2017f). *How much will my pension will be when I retire?*. Cit. 07.05.2017, dostupné z: <https://www.ch.ch/en/retirement-benefits/>

Schweizerische Eidgenossenschaft (2017g). *The 3rd pillar – private pension plans*. Cit. 22.07.2017, dostupné z: <https://www.ch.ch/en/3rd-pillar/>

Schweizerische Eidgenossenschaft (2017h). *Corporate Tax Reform Act III (12.2.2017)*. Cit. 12.08.2017, dostupné z: <https://www.efd.admin.ch/efd/en/home/dokumentation/legislation/abstimmungen/third-series-of-corporate-tax-reforms--ctr-iii-.html>

Schweizerische Eidgenossenschaft (2017i). *The Swiss Tax System*. Cit. 12.08.2017, dostupné z: <https://www.efd.admin.ch/efd/en/home/themen/steuern/steuern-national/the-swiss-tax-system/fb-schweizer-steuersystem.html>

Social Services Research Unit (2017). *Prof Michael Hill*. Cit. 10.03.2017, dostupné z: <http://www.pssru.ac.uk/people-profile.php?id=3164>

Suva (2016a). *Suva – Insurance plus*. Cit. 10.04.2017, dostupné z: <https://www.suva.ch/en/the-suva/about-us/suva/>

Suva (2016b). *Suva's history*. Cit. 10.04.2017, dostupné z: <https://www.suva.ch/en/the-suva/about-us/suvas-history>

SWI (2017). *Social security and pensions*. Cit. 20.04.2017, dostupné z: <https://www.swissinfo.ch/eng/social-security-and-pensions/29236972>

Swisstax (2017). *What is a coordination deduction?*. Cit. 15.05.2017, dostupné z: http://www.swisstax-bvg.ch/en/members/faq/general/what_coordination_deduction.php

Švýcarsko (2012). *Švýcarské kantony*. Cit. 15.05.2017, dostupné z: <http://www.svycarsko.kvalitne.cz/kantony.html>

TechTarget (2017). *dot-com bubble*. Cit. 15.08.2017, dostupné z: <http://searchcio.techtarget.com/definition/dot-com-bubble>

United Nation (2017). *Universal Declaration of Human Rights*. Cit. 10.03.2017, dostupné z: <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>

Universität Bern (2017). *Institut für Politikwissenschaft*. Cit. 01.08.2017, dostupné z: http://www.ipw.unibe.ch/ueber_uns/personen/armingeon/abgeschlossene_projekte_ab_2000/convergence_towards_a_unique_continental_model_of_the_welfare_state_in_europe_the_importance_of_regional_integration_for_swiss_welfare_state_reform/index_ger.html

Výbor dobré vůle - Nadace Olgy Havlové (2014). *Výbor dobré vůle*. Cit. 15.03.2017, dostupné z: <http://www.vdv.cz/>

Web Finance Inc. (2017). *Business Dictionary*. Cit. 20.03.2017, dostupné z: <http://www.businessdictionary.com/definition/national-tax-policy.html>

Wilmington (2017). *Pension Funds Online. Switzerland*. Cit. 15.04.2017, dostupné z: <http://www.pensionfundsonline.co.uk/content/country-profiles/switzerland/107>

World Economic Forum (2017). *Our Mission*. Cit. 25.03.2017, dostupné z: <https://www.weforum.org/about/world-economic-forum>

Citace článku v elektronickém časopisu

Míčka, R. (2013). Subsidiarita jako podstatný konstitutivní princip sociální politiky a občanské společnosti. *Občanská společnost a sociální práce*, 13(4), 35-42. Dostupné z: <http://www.socialniprace.cz/index.php?sekce=2&ukol=1&id=66#stop>

11 Seznam příloh

- Příloha A *Klasifikace daní podle metodiky OECD*
- Příloha B *Klasifikace všech kantonů v oblastech zaměstnanosti, vzdělání, zdanění a sociálního zabezpečení*
- Příloha C *Porovnání sazby daně fyzických osob u všech kantonů v letech 2007 a 2017*
- Příloha D *Porovnání sazby daně právnických osob u všech kantonů v letech 2007 a 2017*
- Příloha E *Historie švýcarských daní*

Příloha A: Klasifikace daní podle metodiky OECD

1000 Daně z důchodů, zisků a kapitálových výnosů

1100 Daně z důchodů, zisků a kapitálových výnosů od jednotlivců

1110 Z příjmů a ze zisků

1120 Z kapitálových výnosů

1200 Daně z důchodů, zisků a kapitálových výnosů od společnosti

1210 Z příjmů a ze zisků

1220 Z kapitálových výnosů

1300 Položky, které nelze jednoznačně zařadit mezi 1100 a 1200

2000 Příspěvky na sociální zabezpečení

2100 Zaměstnanci

2200 Zaměstnavatelé

2300 Samostatně výdělečná osoba nebo nezaměstnaná

2400 Nezařaditelné do 2100, 2200 a 2300

3000 Daně z mezd a pracovních sil

4000 Daně majetkové

4100 Pravidelné daně z nemovitého majetku

4110 Domácností

4120 Ostatní

4200 Pravidelné daně z čistého jmění

4210 Jednotlivci

4220 Společnosti

4300 Daně z nemovitosti dědické a darovací

4310 Daně z nemovitostí a dědické

4320 Daně darovací

4400 Daně z finančních a kapitálových transakcí

4500 Ostatní nepravidelné daně z majetku

4510 Z čistého jmění

4520 Ostatní nepravidelné

4600 Ostatní pravidelné daně z majetku

5000 Daně ze zboží a služeb

5100 Daně z výroby, prodeje, převodu, leasingu a dodávek zboží a úpravy zboží

5110 Daně všeobecné

- 5111 Daň z přidané hodnoty
- 5112 Daně prodejní (obratové)
- 5113 Ostatní všeobecné daně ze zboží a služeb
- 5120 Daně ze speciálních zboží a služeb
 - 5121 Spotřební daně
 - 5122 Zisky z fiskálních monopolů
 - 5123 Cla a dovozní daně
 - 5124 Vývozní daně
 - 5125 Daně z investičního zboží
 - 5126 Daně ze speciálních služeb
 - 5127 Ostatní daně z mezinárodního obchodu a transakcí
 - 5128 Ostatní daně ze speciálních zboží a služeb
- 5130 Nezařaditelné do skupin 5110 až 5120
- 5200 Daně z používání nebo povolení používání zboží nebo vykonávání určitých činností
 - 5210 Pravidelné daně
 - 5211 Placené domácnostmi z motorových vozidel
 - 5212 Placené ostatními subjekty z motorových vozidel
 - 5213 Ostatní pravidelné daně
 - 5220 Nepravidelné daně
- 5300 Nezařaditelné do skupin 5100 a 5200
- 6000 Ostatní daně**
 - 6100 Placené výhradně podniky
 - 6200 Placené jinými subjekty než podniky nebo neidentifikovatelné

Zdroj: (vlastní zpracování, 2017)

Příloha B: *Klasifikace všech kantonů v oblastech zaměstnanosti, vzdělání, zdanění a sociálního zabezpečení*

List of Cantons		Employment	Education*	Taxation	Social Security
AG	Argovia	2	2	1	1
AI	Appenzell Inner-Rhodes	2	2	1	1
AR	Appenzell Outer-Rhodes	1	2	2	1
BE	Berne	1	2	2	1
BL	Basle-Country	1	4	4	3
BS	Basle-Town	4	4	3	3
FR	Fribourg	3	4	3	2
GE	Geneva	3	4	3	3
GL	Glarus	1	2	1	1
GR	Grisons	4	2	1	1
JU	Jura	3	4	3	1
LU	Lucerne	2	2	2	4
NE	Neuchâtel	3	4	2	2
NW	Nidwalden	1	2	1	4
OW	Obwalden	1	2	2	4
SG	St Gall	1	2	2	1
SH	Schaffhausen	3	4	1	3
SO	Solothurn	1	2	4	4
SZ	Schwyz	1	2	1	4
TG	Thurgovia	2	2	3	1
TI	Ticino	4	4	4	3
UR	Uri	4	2	1	4
VD	Vaud	1	4	3	2
VS	Valais	1	2	2	2
ZG	Zug	2	4	1	2
ZH	Zurich	4	4	1	3

Notes:

1 = liberal

2 = conservative

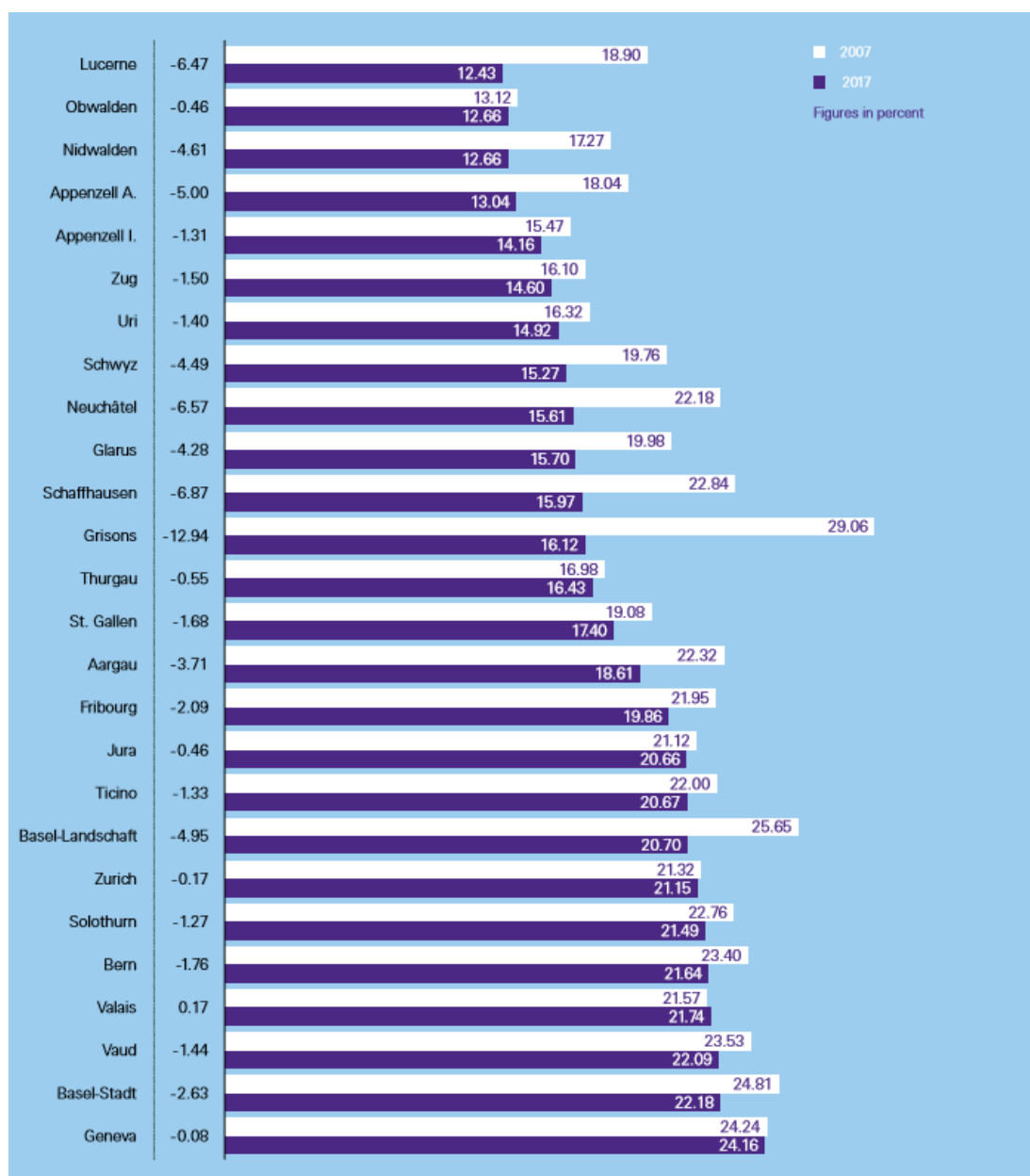
3 = social democratic

4 = unclear, in case of employment 'statist-conservative', in case of education either 'liberal' or 'socio-democratic', in case of taxation 'redistributive-liberal', in case of social security 'liberal-conservative'.

*only category 2 and 4 are possible under this dimension.

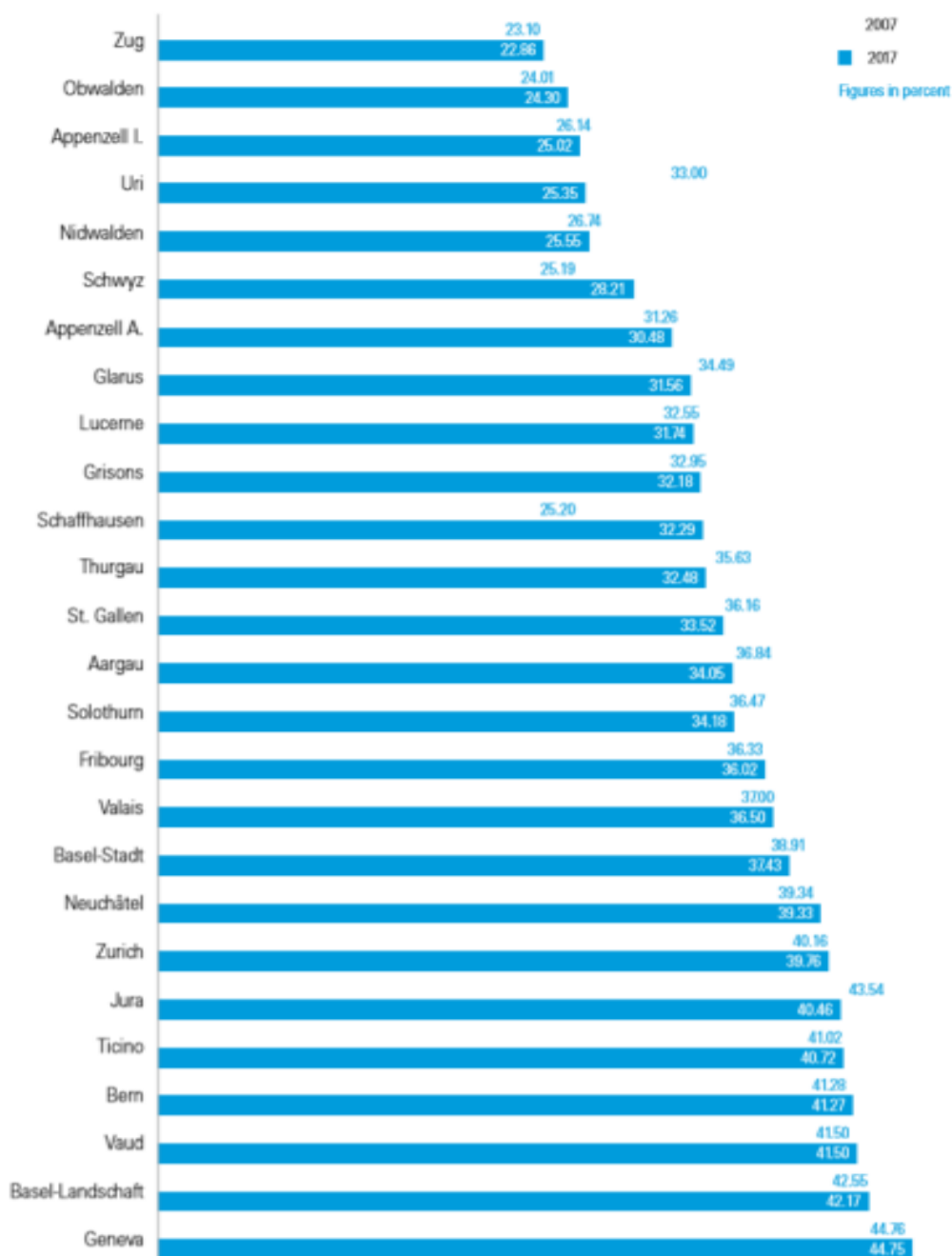
Zdroj: (Armigeon, 2004)

Příloha C: Porovnání sazby daně fyzických osob u všech kantonů v letech 2007 a 2017

Zdroj: (KPMG 2017a)

Příloha D: Porovnání sazby daně právnických osob u všech kantonů v letech 2007 a 2017

Zdroj: (KPMG 2017a)

Příloha E: *Historie švýcarských daní*

Levied	Type of tax
since 1849	Customs duties
since 1878	Military service exemption tax (previously compensatory military tax)
since 1887	Taxation of distilled spirits
1915–1920	War gains tax
1916–1917	War tax
since 1918	Federal stamp duties
1921–1932	New extraordinary war tax
since 1933	Tobacco tax
since 1934	Beverage tax (beer tax)
1934–1940	Federal crisis contribution
1939–1946	War gains tax
1940–1942	One-off contribution for national defence
since 1941	Direct federal tax (before 1983: national defence tax)
since 1941	Value added tax (before 1995: turnover tax)
1941–1945	Emigrants national defence contribution
1941–1954	Equalization tax
1942–1959	Luxury tax
since 1944	Withholding tax
1945–1947	New contribution for national defence
since 1997	Mineral oil tax and automobile tax (previously customs duties of a fiscal nature)
since 2000	Casino tax

Zdroj: (Federal Tax 2017)

Abstrakt

LEHONČÁK, M. *Švýcarsko - daňový a sociální systém*. Diplomová práce. Plzeň:
Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 98 s., 2017

Klíčová slova: Sociální politika, daňová politika, sociální zabezpečení, důchodový systém.

Hledání odpovědi na otázku financování důchodového systému je stále aktuálním problémem, jenž má globální charakter. Na základě uvedené skutečnosti bylo zvoleno téma diplomové práce, jejímž cílem je analýza daňového a sociálního systému ve Švýcarsku včetně ekonomických aspektů dopadajících na švýcarskou ekonomiku v obecné rovině a provázanost obou systémů z hlediska financování. Diplomová práce je členěna do sedmi kapitol (počítaje cíl práce a metodiku). V teoretické základně je v prvních oddílech zvolena metoda deskripce, jež se věnuje sociální politice (základní definice, principy sociální politiky, apod.) a daňové politice (základní definice, konkurence, koordinace a harmonizace v daňové politice, účinnost daní, apod.). Následuje kapitola věnující se popisu Švýcarska. Další v pořadí je praktická rovina, jež využívá zejména metod analýzy a syntézy, která se již zabývá otázkou důchodů a daňové situace ve Švýcarsku. V závěru práce je provedeno cílené shrnutí uvedené tematiky. Přínosem diplomové práce je provedení analýzy a zhodnocení stávající situace v oblasti daňového a sociálního systému Švýcarska. Možným námětem k rozšíření diplomové práce se nabízí analýza určitého kantonu z pohledu daňové autonomie.

Abstract

LEHONČÁK, M. *Switzerland - the tax and social systém*. Diploma thesis. Pilsen: The Faculty of Economics University of West Bohemia in Pilsen. 98 p., 2017

Key words: social politics, tax politics, social security, pension scheme

Finding the answer how to finance a pension system is still a current issue, which has got a global nature. On the ground of that fact the topic of the thesis has been chosen. The aim is to analyze a tax and welfare system in Switzerland, including the economic aspects impacting on the Swiss economy in general and the interconnection of these two systems with respect to funding. The thesis is divided into seven chapters (including the aim of the thesis and methodology). In a theoretical base in the first sections there is used description which focuses on social policy (basic definitions, principles of social policy, etc.) and tax policy (basic definitions, competition, coordination and harmonization in tax policy, tax efficiency, etc.). A chapter dedicated to description of Switzerland follows. The next is a practical part, which particularly uses a method of analysis and synthesis, and already deals with a question of pension and tax situation in Switzerland. At the end of the thesis a targeted summary of the stated subject matter has been made. The merit of that thesis is the analysis and evaluation of the current situation in the area of tax and social system in Switzerland. Analysis of a particular canton from the point of view of tax autonomy may be a possible way how to extend this thesis.